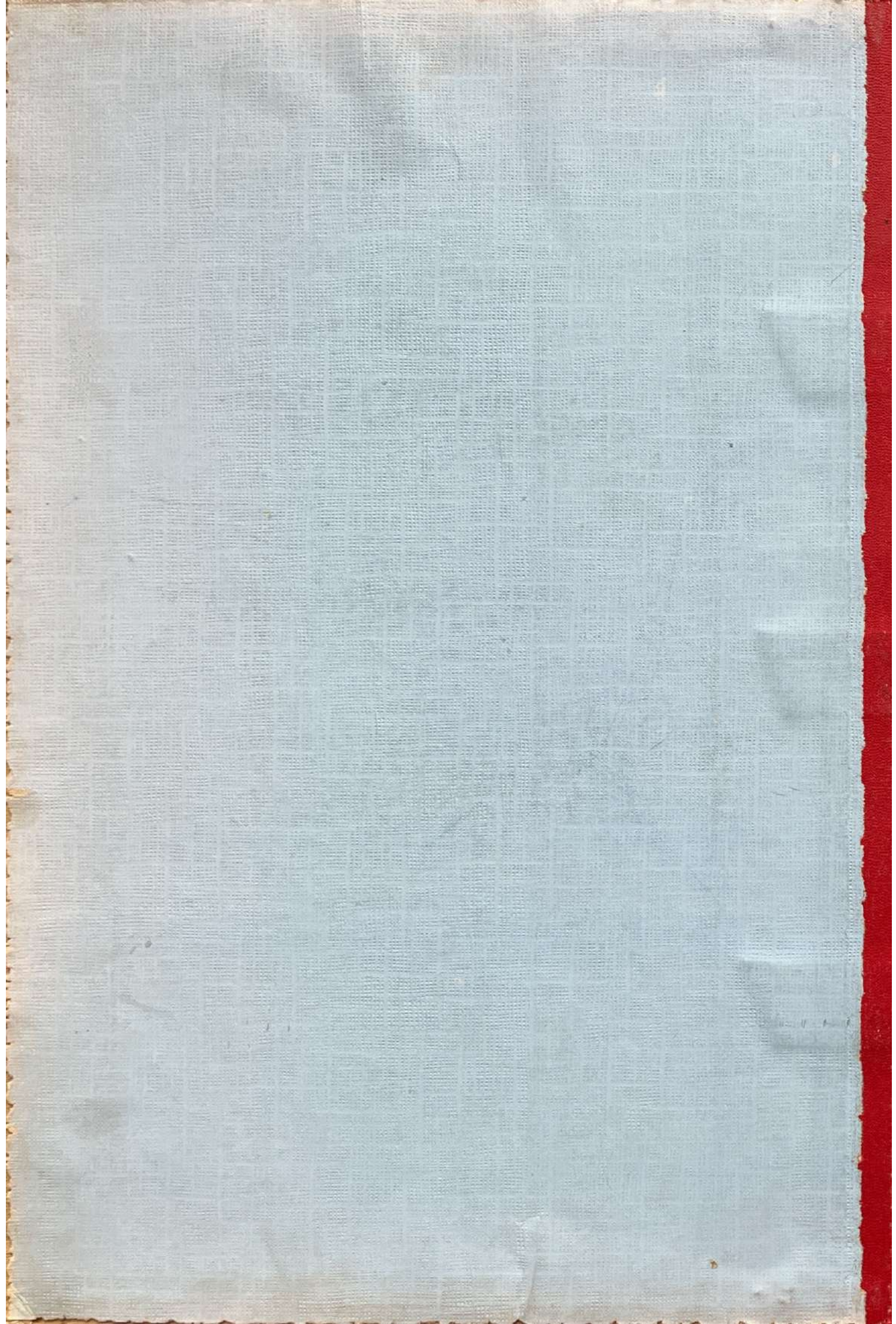
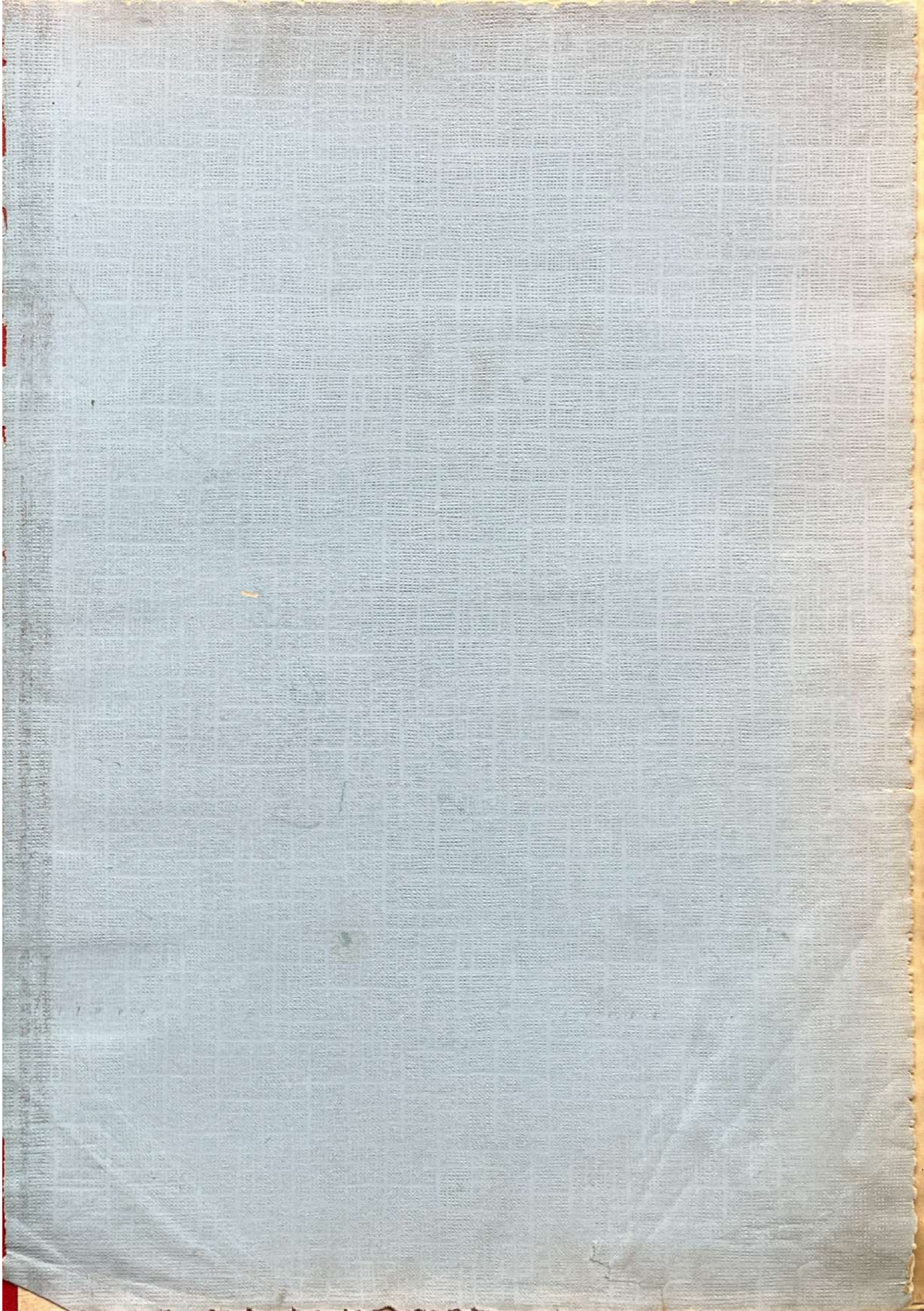

КРОМКА

PAOMÄTNÄ V DÍŤA obce HALIGOVCE

Zal som na seba zodpovednú a veľkú úlohu. Napísať kroniku obce Haligovce napriek tomu, že nemám žiadne pramene. Stará kronika bola vojnovými udalosťami zničená. Musel som každú udalosť ťažko vyhľadávať. Údaje ktoré na staré časy som posbíral čiastočne som počul od starších ľudí, ale najviac som získal na rím. kat. farskom úrade, kde Canonická vizitácia vždy zachytila tie najdôležitejšie udalosti. Pravdaže, tie udalosti väčšinou sa ťahovali na cirkevné záležitosti. Dejiny školstva som zachytil z školskej kroniky, ktorá sa nachádza na Národnej škole a je riadne vedená od roku 1921.

Zničená kronika

Čerpanie materiálu

Obec Haligovce leží v okrese Spišská Stará Ves, notariát Veľkej Lipnice, 630 m nad morom. Železničná stanica je Podolinec, ktorá je cez vrch 18 km, na veľmi zlej horskej ceste. Do roku 1949 nebolo žiadne autobusové spojenie. Počet obyvateľov 651, obytých domov je 142 čísel. Choťár obce je 1180 ha. Podnebie je dosť priemerné, nakoľko ťažúra a Pieminy zachytila tie veľké vzdušné vlny. Obyvateľia sú Slováci, rozprávajú nárečím poľským „goralcinom“ všetci sú rím. katolíci, siet žiadneho iného vierovyznania. Povolanie sú: roľníci, drevorubači a robotníci.

Poloha obce

Počet obyv.

Počet ha

Podnebie

Národnosť

Náboženstvo

Povolanie

Dedina je roztratená do 5 km kruhu. Urodí sa tu: jačmeň, ovos, zemiaky, kapusta, slabo žito a pšenica. Horské pasienky sú dosť dobré, preto treba rozšíriť živočíšnú výrobu.

Čo sa modí

Ľudia sú nenároční, pracovití, usilovní a veľmi nábožní. Historické pamiatky v chotári obci sa nenachádzajú, je tu jedna jaskyňa „Skamitha“, vápencová, krahovitá, ale krahopy nie sú vyvinuté.

Hist. pamiatky

Suchá kronika:

Obec bola založená asi pred 200 rokmi. Pomerne je mladá. Ľudia sa sem usadili ako drevorubači. Lem ľud nemal, bola majetkom najprv mníchov z Červeného Kláštora, potom náď celým chotárom panovali zemepani Gergelovci. Neskôr sa majetok rozpredali a namiesto nich sa usadili Herik Adolf a rodina Grünvaldovci ktorí najviac odkúpili, ostatné kúpili občania, čo aj dodnes volajú „pánske“ kde sú osminy majetkov. Tie rodiny, ktoré majú z pánskeho sú najstaršie rodiny v obci. Sú to: Habiňákovci, Čelouhovec, Medveščikovci, Šarekovec, Fiasovec, Špirkovec, Bjaloučikovci, Džurňákovci, Jendrijáčkovci, Michovci, Mačútkovci, Bednárčikovci. Predtým tie rodiny všetky chodily robit' na „pánske“ a len po roku 1848 dostali pozemky do vlastníctva, potom už nemohli ísť robit' pánovi. Ľudia sa usadili na vlastnom pozemku a tam postavili dom preto je tá dedina taká roz-

Založenie obce
?

Komu patrila
obec a pozemky

Kedy bolo delenie
pôdy (1948)

Prečo je dedina
roztrahaná

tratená. Hospodársky neboli ešte vyspelí, leu
 veľmi primitívnym spôsobom obrábali zem,
 museli sa veľa namáhať, aby na tých biec-
 koch ničér vypestovali. Usadlosti, ktoré vznikly
 ľud volá „xarembky“ sú: Jerovka, Džura, Spírky,
 Podhrúsky, Dankovka, Bednáre, Cicone, Kichny,
 Papaje, Gracovka, Šarmuľa, Paluby, Kvarce, Šo-
 py, Šustisko, Penkalovka, Dvor, Gršikovka, Brio-
 ka, Želonky, oblo kostola, Kubečka, Kishorského, Bi-
 dochy, Robne, Pustky, Šaie, Šefce, Simša, Granica.
 Pôvodne občania pozemky mali leu okolo domu, ako sa zmenili
 ale časom sa to zmenilo, nakoľko dievčatá sa
 vydaly a chlapci sa priženili. Prišli aj noví
 ľudia do dediny, na dobudli tu majetok, pos-
 tavili dom a stali sa našimi občanmi. Naši
 ľudia ale málokedy opúšťajú našu obec. Líjú
 tu ničoho sto rokov, ale oni sú tu spokojní. Pred
 prvou svetovou vojnou niektorí sa vyťahovali do
 Ameriky. Teraz je nadbytok pracovních síl, a-
 le ľudia nejdú nikde, kde by mohli zaistiť
 lepšíu budúcnosť.

Obrábanie pôdy

čo sú to „xarembky“
návrhy časti obce.

pozemky

ľudia málo
opúšťajú obec

vyťahovanie sa
do Ameriky.

V dávnych časoch, keď ešte druhá časť
 obyvateľstva mala zaamestnanie drevorubačstvo,
 byly veľké lesy, najmä ihličnaté. V lesoch žila
 veľmi bohatá divá zver a to: medved, vlk,
 diviak, jelen, srnčia zver, liška, zajac, hlucháň
 atd.

lesy a
zverstvo lesov.

Časom lesy boli vyrubané a dnes už lesy sú veľmi mladé, xveriny je veľmi málo. V minulom storočí bol tu veľký lesný požiar. Požiar zalesenie skál a požiar. Páxované „Skaly“ boli zalesnené, ale požiar zničil celý les, časom voda, dažď vymyla zem a odniesla, teraz sú tam len hole skaly, ktoré sú namalované aj na prvej strane tej kroniky. (V tých skalách je jaskyňa „Kamnitka“, ktorá bola pomenovaná podľa vojvodcu „Kamnita“ z husitských vojen, keď Ján Jižka a Brandiša tu bojoval. Ste, že tu Kamnit mal viac takých uhritov, nakoľko v tých skalách sa nachádzajú aj iné jaskyne, napríklad „Zbojnícka“ „Zbojnícka džúra“ atd). Kamnit mal veľmi dobrý rozhľad na celú dolinu z tých skál a iste, že tam mal stráž. Pravdepodobne boli tu viackrát vojenské operácie nielen za husitských vojen, ale aj inohedy, nakoľko cez tú dolinu sa dostávajú do doliny Dunajca, kde je prietok Dunajca cez Picuín do Poľska. Prechod cez dolinu kúruke Dunajec

Cirkev bola tu založená už v XVIII. storočí. Prestýtni všetci chodili do kostola k muničom do červeného kláštora, kde sa nachádzal aj dnes pekný gotický kostol s ba-
 Kedy bol postavený kostol. Kde ľudia chodili do kostola

rohový oltárom. Potom naši ľudia pat-
 rili do Rychvaldu a tam platili farára.
 Asi koncom XVIII. storočia postavili drevený ko-
 stol na mieste terajšieho cintorína, ten ko-
 stol existoval až do roku 1883, kedy veriaci
 postavili terajší pekny a veľký kostol a pri
 kostole byt pre farára, pravdaže z dreva.
 Na faršon úrade som zistil, že dedina pôvod-
 ne sa volala „Hlavigócs“ za Rakúsko-Uhorska
 „Heliwágáša“ a od r. 1918, Hlavigore. Za Rakúsko-U-
 horska maďarský biskupi som poslali farárov
 Slovákov - národovcov z trestu do tzv. „bedalki“.
 Tak účinkoval tu až do r. 1918 národovec - farár
 Jozef Droyó, neshorši župan vikarodský a riaditeľ
 československého poklasu v Bratislave. Cirkvi
 nemá žiadneho majetku. Farár má asi 35 kč.
 pozemky, ale to v niekoľkých kúskoch. Polná ho-
 novníckej vizitácii dostane 8 riad dreva a sušy, os-
 tatné veci veriaci málokedy dodajú. V kostole
 bohoslužby odbovávali vždy slovensky aj za Ra-
 kúsko-Uhorska.

Škola už bola tu založená v roku 1833,
 ale bola na mieste terajšieho cintorína, bo-
 la z dreva. učiteľ nebol včelárny a diplomova-
 ný, niekedy bol nejaký bráter z Červeného Kláša

Výstavba nového
 kostola

Pôvodné meno
 obce ?

Terajšie meno
 obce.

Príelanie farárov
 z trestu do obce

Účinkovanie dr.
 1918. Jozef Moys
 riad. ČS rozhlasu

Pozemok farára

čo dostával farár
 za svoju prácu.

Bohoslužby sa od-
 konávali aj slovensky

Založenie školy

Kto učil

toru, alebo Poliak z blízkeho z Poľska. Keď rozbívali starý drevený kostol z dreva bola znovu vybudovaná škola na tom mieste, kde terazšia škola stojí. Pekní moderní, dnešajšiu školu vystavili v r. 1914 veriaci r. kat. cirkve haligorskej. Čiast a chvála im sa to, že chudobní, ubiednutí, dbali na to, aby škola, jediný podnik kultúry pririvaci, mal budovu pekni, modernu, aby už aj vonkajšok oznamoval: tu sa prosieva svetlo, svetlo duše a umu. V škole vyučovací jazyk bol vždy slovenský, pravaďe za Rakúsko-Uhorska aj tu učili maďarský.

Výstavba
novej školy
v r. 1914

To by bolo všetko čo som mohol zistiť na staršie časy, teda na časy pred založením Československej republiky a oslobodenie Slovákov od nadvlády Maďarov.

Vyučovací jazyk
v škole

Aj naša obec domiesla veľké obete za oslobodenie. Muži narukovali k maďarskej armáde, a poslali ich proti slovenským bratom, Rusom. Muži padli, ostali invalidi, niektorí sa dostali do zahraničnej československej armáde a ako legionári bojovali za oslobodenie Slovákov.

Boj za I. svet.
vojny.
Legionári

Zmenil sa svet a celá situácia v našej dedine po roku 1918. Slováke

sa stal pánom vo vlastnom dome. Farári
 smelo mohli hlásiť slovo božie v reči slovenskej;
 učiteľia učili čisto slovensky. Oslobodenie do
 nielo aj pre našich ľudí lepšie pracovné prí-
 léitosti, životná úroveň ľudstva sa stále stúpala.
 Nastala ale zmena, keď v oslobodenej vlasti prev-
 zal vládu kapitalistický svet, ktorý nemal na
 sion zájmu, aby ľudia sa mali dobre, naj-
 má v takej sľadkej dedine. Oni chceli ka-
 delo vykorisťovať. Najmä v roku 1930-36
 bola veľká bieda. Nezamestnanosť, hos-
 podárska kríza narúv príviedla ľudí.
 Ceny hospodárskej (krízy) výroby klesly, ale
 cena priemyselnej výroby stále stúpala. V
 rokoch 1937-38 keď naša republika bola oh-
 rozená, naši chlapi tiež narukovali, ale
 sklamaní sa vrátili, keď videli, že pá-
 ni xradili to čo je najdrahšie, svoju vlasť.
 Potiaci v r. 1938 prišli hranicu až na naše
 skaly a narukovali aj našuhradskú ces-
 ku. Od oslobodenia učinkovali v našej
 dedine tí farári: dp. Andrej Podolský, dp.
 Michal Bacík, dp. František Čekaják, dp. Jo-
 zef Kubičák, terajší páp farár.

Porok 1918

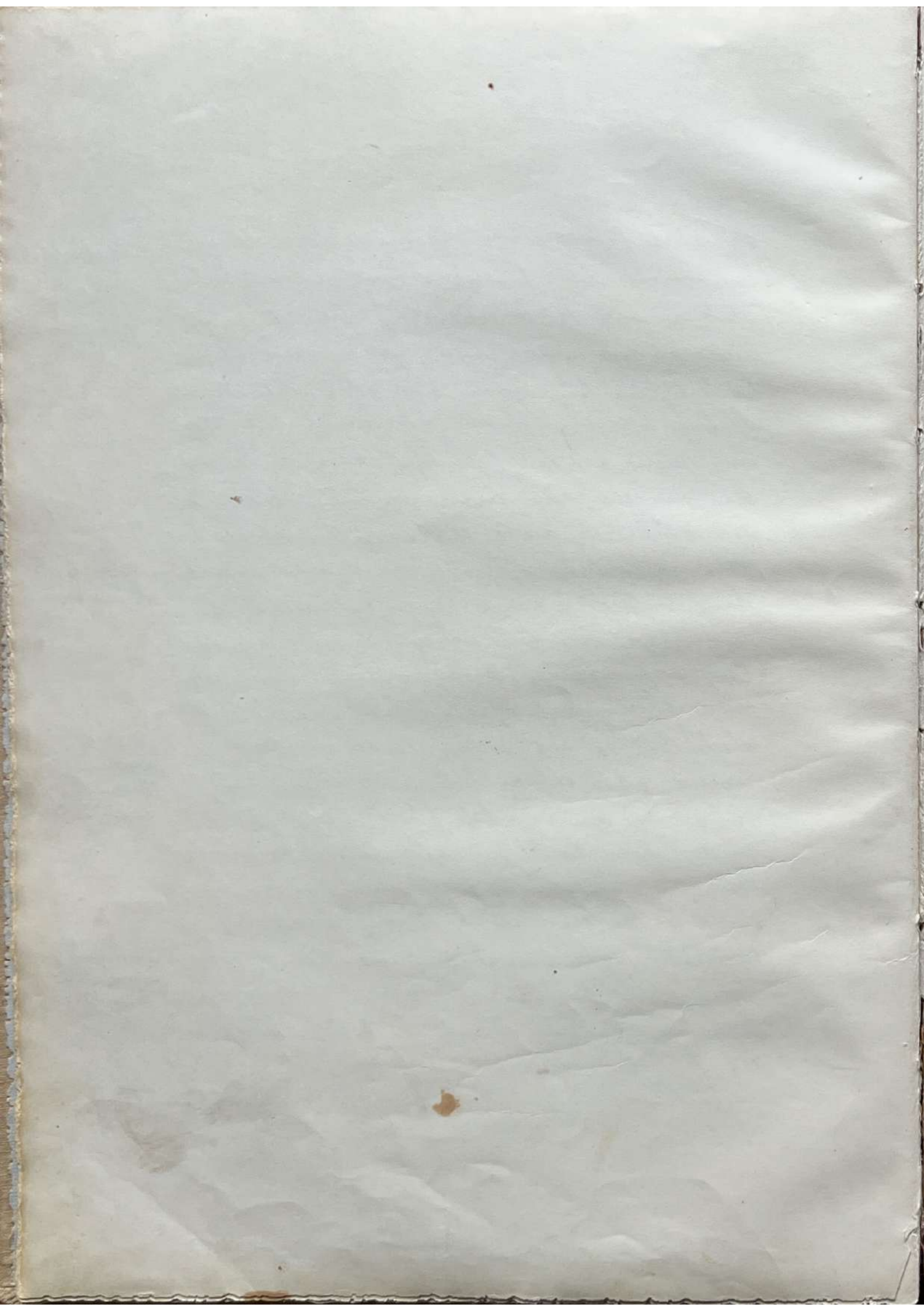
1930-36
nezamestnanosť

1937-38
narukovanie
hranica na gľa-
ligovských skalách

ktori farári
učinkovali po
roku 1918

učiteľské sily boli: Jozef Rusina, Mi-
 chal, Mária Podolský, Aurelia Ledény; Anna

učiteľia po
roku 1918

Mikhalová, Julia Horváťová, Helena Žigarclovič-
ová, Karol Pokrička, František Čekaják, Cyril
Lapsánský, František Běloh, Tichomír Schmidt,
Rudolf Honcíný, Libuša Křestánová, Mudo Láh-
radník, Alibeta Gudánová, Josef Oravec, Ma-
ria Škaitnerová, r. Gaucarcíková, Berta Škhalová,
Marta Kláimárová, Mudoj Škaitner, Alexander
Hobut, Marta Škaitnerová, Magdaléna Bočlová,
Elena Ševčová, r. Ferdouková, Margita Brčár-
ka, r. Pardily a Pavol Brčársky.

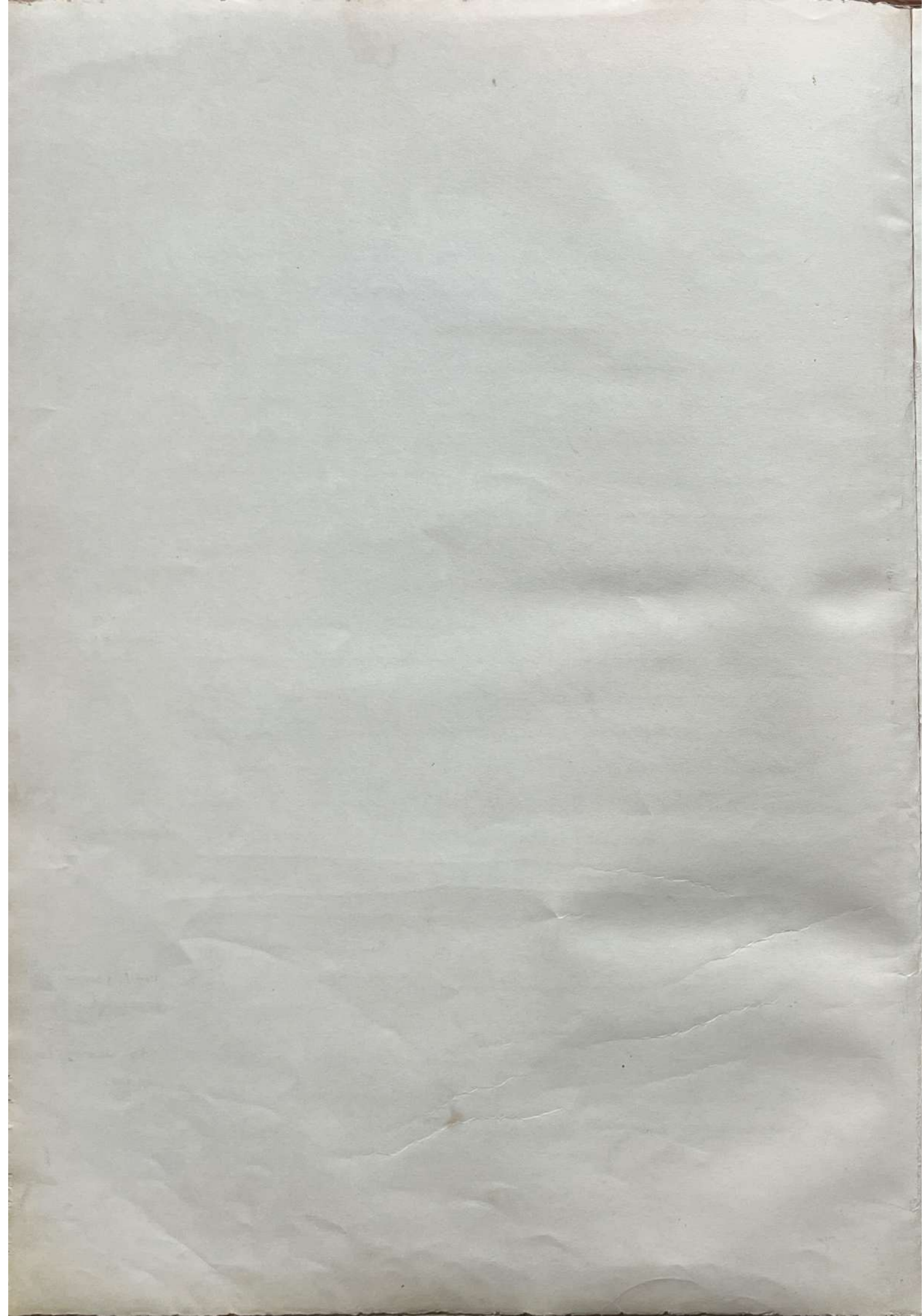
Od roku 1918 do 1926 nie zvlášť bolo sa us-
talo. Každý rok učiteľia nacvičili s mláde-
žou divadelnú hru, ktorá bola jediný kult-
úrny a osvetový podnik cez zimu. V roku 1927
bola veľká slávnosť, keď Aurelia Ledéty, mláde-
ná učiteľka slavila 25. ročný jubileum svoj-
ho učiteľstva. Ten istý rok bola v obci bir-
morka, keď sv. páp Bishop navštívil faru i
školu. V tomto roku chodili tu vtedajší minis-
ter zdravotníctva Josef Pís a poslanec Mudoj Hlu-
ha. V školskom roku 1927/28 začala 8. ročná škols-
ká dochádzka.

V roku 1928 vyskytla okružný tifus medzi
cigánmi, ale na obyvateľstvo sa nerošírila chyt-
lavá choroba. V školskom roku 1929/30 bola zabo-

Kullúva

Birmorka

1927 8-ročná šk.
dochádzka1938 Škvrnitý
tyfus.

Ľeňák pri škole II. trieda. V roku 1930 previedli re-
 nováciu kostola a fary. V mesiaci decembri
 v roku 1930 bolo sčítanie ľudu, keď obec mala
 620 obyvateľov. V roku 1931 nebola žiadna
 zvláštna udalosť, iba to že odišla mltorana,
 pracovná, uniformá učiteľka Kvetlína Ledéniči
 po to počnom učeníkovaní v tej dedine. Od roku
 1931-34 nič zvláštného nebolo, len tá veľká
 hospodárska kríza o ktorej som už písal.
 Ľud šiel vo veľkej biednom stave. V roku 1935
 (I.I.) boli Ľalijore vyrušovaní nečakaným po-
 ěiarom u Ľerkov.

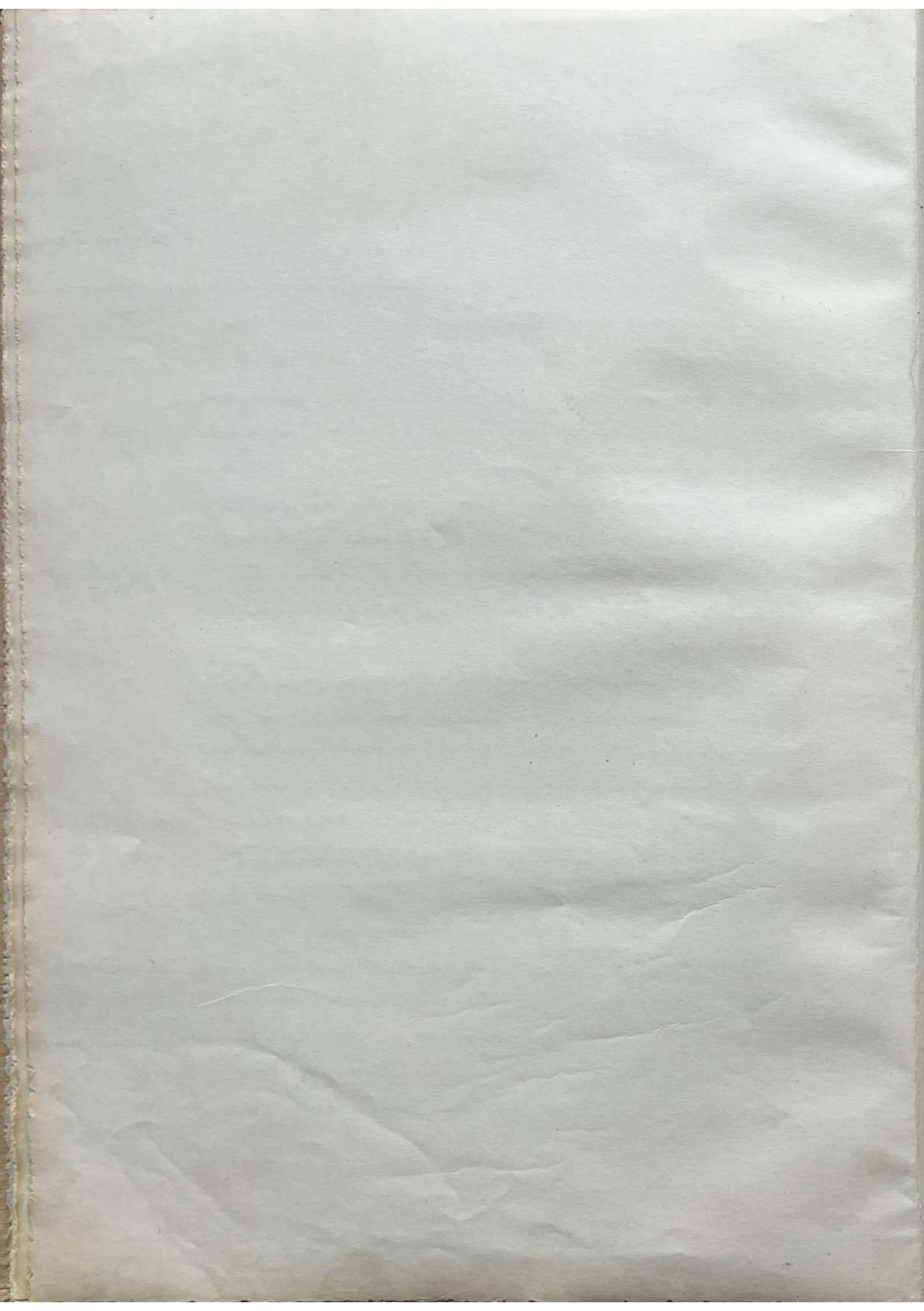
Založenie II. triedy
 Sčítanie ľudu
 1930

Poľiar u Ľerkov
 1935

14. septembra 1937, keď na ľauškom cintorine
 pochovali na väčnej odpočinok nášho prvého pre-
 zidenta P. G. Šasaryka, aj tu potvrdili venie na
 cintorin na pamiatku veľkého vodcu našej
 republiky. V roku 1937 vykytla aj nákaľivá
 choroba „brušný tyfus“ ktorá vyřiadala 2
 obeť. V roku 1938 tiež bola v obci birmovka
 kedy zavítal do obec pán biskup Ján Vojtašák.
 Napnuté dni v septembri r. 1938 ľud prijal
 spokojne. Otcovia bratia boli narukovaní.
 Keď Poľiaci zobrali našej seue dedina i ško-
 la bola obsadená vojskom. 31. III. 1938 bolo
 prevedené sčítanie obyvateľstva, kedy v obci

Brušný tyfus

Obsadenie hraníc
 v r. 1938 v septem-
 bri. Ľerla bola
 obsadená vojskom
 31. III. 1938
 Sčítanie ľudu
 719 obyv.

bolo 719 obyvateľov. Z toho 677 Slovákov,
12 Poliakov, 23 Čechov a 7 Židov. Prvárat
na ter. Slovenskej štát náš ľud presil tak
isto ako iné dediny.

V septembri 1939, keď Nemci napadli
Poľsko aj v našej dedine boli ubytovaní
Nemci a odtiaľ robili vojenské operácie.
14. mája 1940 boli sčania v Medlici, kde
oslavovali oslobodenie našich bratov od
poľskej nadvlády. V tomto roku, ale najmä
v roku 1941 naši chlapi vo väčšom počte
boli privolaní k vojsku a odviezení na
ruský front, kde mali používať Nemcov.
Náš, ale vedeli že o čo ide, pridali sa k bo-
jom Rusom a prihlásili sa do československej
záhraničnej armády. Niektorí obetovali aj ži-
vot za oslobodenie vlasti, tak padli pri Duk-
le dráze Habiňákovci. V rokoch 1942, 1943 inou
zvláštnou udalosťou neboli. Každý rok uspo-
riadali oficiálne slávnosti, zahrali divad-
lo. Chlapi v roku 1944 boli naruškovaní,
29. augusta 1944 sa pridali k partizánom a
v zbraňovú sa bojovali proti Nemcom, proti
votrelcom. Máme viac odbojárov a parti-
zánov z obce. Partizáni v r. 1944 návšti-

nástup
Nemcov na
Poľsko.

14. mája 1940
odbojovníci
medice.

1941 naruško-
vanie ľudí

Prebiehanie k
Sv. armáde

Habiňákovci
padli pri Dukle.

1944 Prostie
Partizáni.

vili aj našu obec a obyvatelia ochotne im pomáhali, pohostili ich, dali im jesť a pitie. Koncom roku sa už blížila fronta, ohromné detruácie a pachoťenie dávalo každému na jaur, že sa blíži oslobodenie. Fronta sa blížila a jej následky už bolo badať v dedine.

Našu obec nemilo prehrapili nemecké vojská v noci 1/1. hod. dňa 23. januára 1945. Volaka dobrovoľníkom Bohu, že tá násilenská armáda nestala dlhšie, ako 2 dni. Ale aj za tie dva dni pociťta naša obec zverstva a hrubosť týchto vojská. Svoj odchod z dediny korunovali a sprevádzali minovými mostor a púcaním telefónnych stĺpov. Bolo to z dňa 25. ho na 26. januára 1945. Posledné skupiny odišli ráno 26. 1. 1945 o 3. hodine. O 4 hodine už boli tu ich prenasledovatelia, ktorí svojou odvážou v noci sa hodinou púcali sa do nebezpečia, len aby ich čim skôr mohli dostať tam, kde ich bolo miesto. Bola to Červená škúba, čo uvedela sa zastaviť v prenasledovaní a v ničení nemeckých barbárov. 26. január 1945 zazvitilo slniečko oslobodenia. Škoby, nielto-ri domy rozbité 3 maďari a 1. Dus nortrij.

Oslobodenie
26. januára
Nemci besnia

3 maďari
a 1 sov. vojaka
padli

Pochovali ich na cintorine, odkiaľ nášho brata
Rusa v roku 1946 voľali do spoločného hrobu v
Poprade. Potom nastalo akési uvoľnenie ner-
vov. Abyvateľstvo už len čakalo na deň, kedy
dostaneme zvest' o ukončení vojny. Prišla aj
tá, 9. mája zazvonili naše zvonky hlásiac, že
koniec druhej svetovej vojny. Chlapci, ktorí naru-
kovali pomali sa vrátili k svojím. Vojna ale
zanechala chytľavú chorobu tzv. "svrab" kt-
rý zaplavil celú dedinu. Nebolo dnuu v ktorom
by nebol svrab.

Pohovanie obetí

Vzťahy sa
vojakovSvrab po
celej dedine

V roku 1946 naši dedinu obsadilo zase voj-
sko, nakoľko v susedskom Poľsku sa objavili
nepriateľské ozbrojené tzv. "Banderoci", banda,
ktorá žila z vražd a lupičov. Vojsko nás opustilo
iba v roku 1947, keď už pomery boli celkom kon-
solidované.

Banderoci
v r. 1946

Po oslobodení hneď bol zvolený miestny národ-
ný výbor a prvým predsedom bol Vojtech Nedoroš-
čík, ktorý neprosol príbierky a všetko funkonal,
aby dedinu zastával, preto všetka česť mu. Ško-
la tiež bola postátnená a všetké školy prev-
zal štát.

Revolučný HNV
aj jeho predseda
Vojtech Nedoroščík

Postátnenie školy

Februárové udalosti v roku 1948 prebiehaly

Februárové udalosti

hladko. Bol utročený skutočný akčný výbor,
ktorý potom previedol reorganizáciu JMV.
Novým predsedom sa stal Vojtech Šačútek,
ktorý prevzal tu funkciu v najťažšej dobe,
kedy záboranec obyvateľstva bola veľmi
ťažká a on musel bojovať aj s hrdmi aj
s úradmi. Jeum pokračoval v tej ťažkej
a zodpovednej práci riaditeľ školy Pa-
vel Bočársky.

Nový predseda JMV
Zároveň obyv.

14. mája 1948 nad dedinou prešla veľ-
ká búrka, ktorá zničila úrodu, vyvrátila
a odniesla sem najmä na vrškoch. Prudky
dážď a prichýň mráčen bola taká silná,
že sa skaly pohly a zasypaly Záreubek,
Paluby a čiastočne Michny. Na šťastie ni-
komu sa nestalo nič a v živote nebola žiad-
na škoda

Veľká búrka
Zničenie úrody
14. v. 1948

V februári 1949 bolo založené potravné
družstvo, ktoré občania veľmi potrebovali.
30. augusta 1949 bol požiar na Pukalovke,
a kde zhorely stodoly a maštalu.

Potravné družstvo
1949

Požiar 1949

Skončím, odkiaľcam na nie spo-
sobite, čo domnie pre mňa neviem, sna-
žil som sa čestne pracovať pre ľud, napi-
sal som knihu pre budúcu generáciu.

Prosim, aby ďalej bola pokračovaná hardý
roba.

Ľud Bočársky
riad. školy

Mám za úlohu pokračovať vo vedení kroniky. Je to úloha zodpovedná, ale budem jej venovať všetky svoje sily a vedomosti. Moje meno je Marta Hlaváčová a učinkujem na tunajšej škole od septembra 1953. Pri zápise do kroniky chcem sa dotknúť dávnejšej minulosti o akú som sa dozvedela z dejepisných prednášok historika prof. Pavlika, ktorý sa systematicky zaoberá dejinami Zamauria. Nechcem opravovať zápis svojho predchodcu, iba ho čiastočne doplniť poznatkami, ktoré sa mi podarilo zbierať.

V doline Dunajca zakladali sídla zväčša spíski Nemci. Popri poľovníkoch prenasledujúcich lesníu v rvinu stával sa častejším javom priekopnícky roľník, ktorý so sekerou v ruke učťoval s panenskou prírodou, aby od nej vymohol potrebnú poľnohospodársku pôdu. Orales ustupoval, množili sa polia a lúky.

Od východu prišli cez karpatské vrchy kočovné skupiny valašských pastierov, zaberajúce pre svoje potreby polány i hole. Keď nastalo obdobie útlaku pre poddaných sedliakov, zbíhali sa sem ľudia hľadajúci ochranu pred knutou pámskych správco.

Inokedy prišiel uprchlík od vojska, vyhnanec,

Vzdlenie
 Zamauria

kto sa usad-
 zoval

človek vyniatý z pod práva a časom zločinec -
čiviel neviacaný, hrdý a divoký, ako tie ne-
dotknuté hory, v ktorých hľadal skryšiu.

Uprostred samých ťažkostí, v nepríjemnom a ne-
ustálom boji s praesom, zverinou i nepriax-
nivými silami prírody formoval sa charakter
goralov. Až do polovice XIV. storočia žili voľne,
platiac nerysoké dane a vyťahkov pasienok
a lesa. Zjavuje sa aj vrstva drobných výrobcov,
najmä pracujúcich robotníkov, potulnej bedače,
živiacij sa so mady na kľčovanie lesa, pasenia
dobytku. Denno-denne prichádzali ma stól stedaj-
šich goralov ovsené placky tzv. moskale, zemiaky -
grule, polievka - bryja a ovčí syr.

ako žili
a ich zamestna-
nie

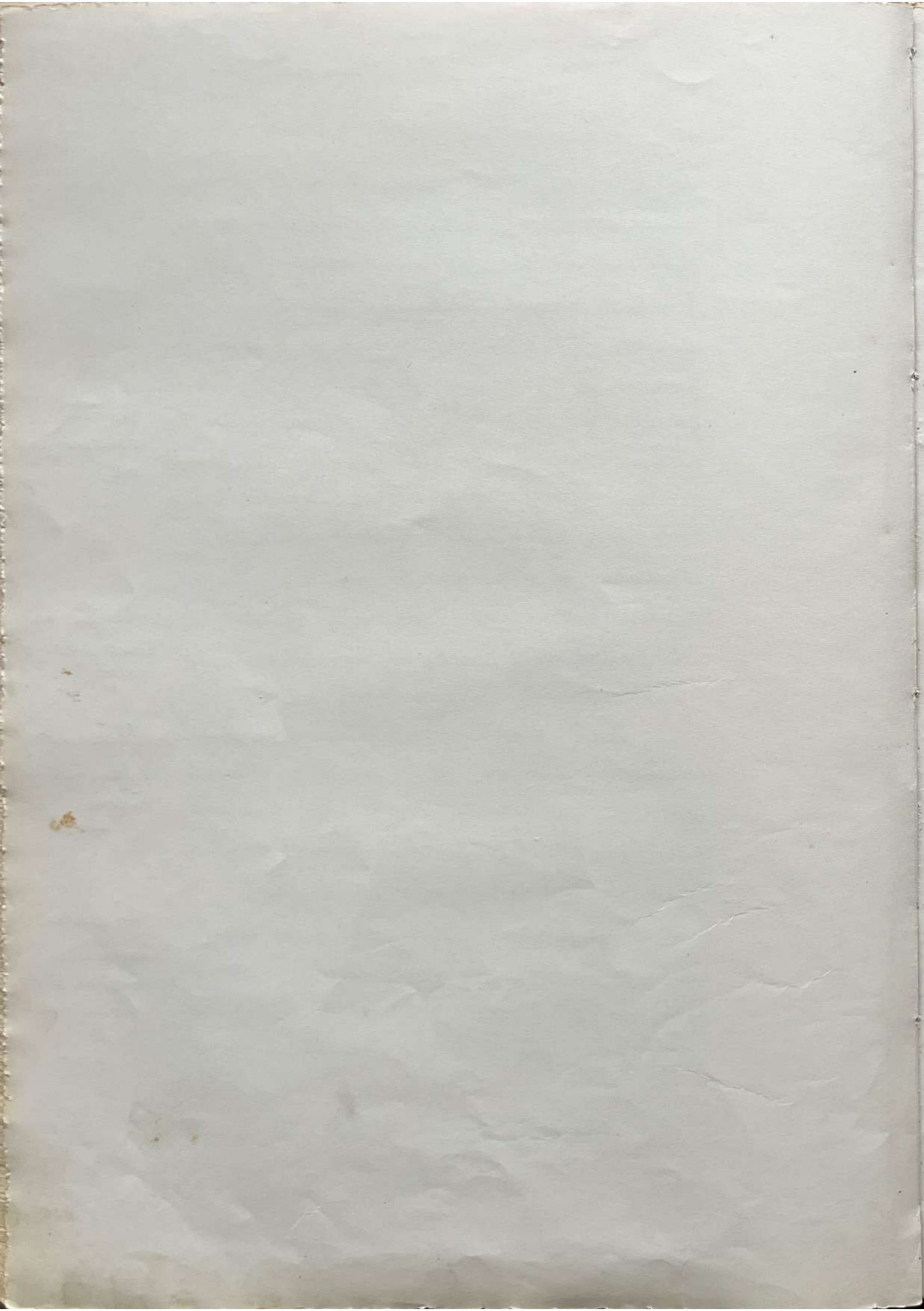
vtedajšie ná-
rodné jedlo go-
ralov.

Ľudia dlho zostávali verní slovanským
predstavám o bohoch. Po horách, lesoch blúdili
upiri, strigóne, planutníci, zabludilých ľudí zra-
dzali bogymky, vily, panuky, zbojnícke poklady
strašilo klé, šarkani, nočné lmy a kmly.

Náboženstvo
Pozlavy vytvorené
ľuďom

V starodávnych dobách robil goral všetko
vlastnými rukami. Chalupu si staval z obrovi-
tých kmeňov vlastnoručne kotáľých. Z dreva po-
mou jednoduchého náradia, vyrábali si všetko
domáce zariadenie, lavice, stoličky, skrine, stoly,
postele, konvičky, putery a putne.

aké používal
nástroje a
ako si ich zhotov-
oval

Skúšal si domyselne mechanické pomôcky k spracovaniu ľanu, ovčej vlny, špuliare, krosná kolovrátky a veľké škáčske stavy. Z kameňa si brúsil primitívne žarnovy na rozmietanie orná, mláty, slky, a hliny si nas robil hrnce, džbánky a misy. Všetko čo si vyžadoval jeho primitívny život vychádzalo vždy z jeho vlastných rúk. Izby boli zdobené obrázkami na skle. Z mnohých zanikajúcich tradičných ľudových nábov a obyčajov sa zachovalo chodenie po kolede s bellehemskou šopkou, hviezdou a turonom v čase sviatkov „Božieho narodenia“ a „Troch kráľov“.

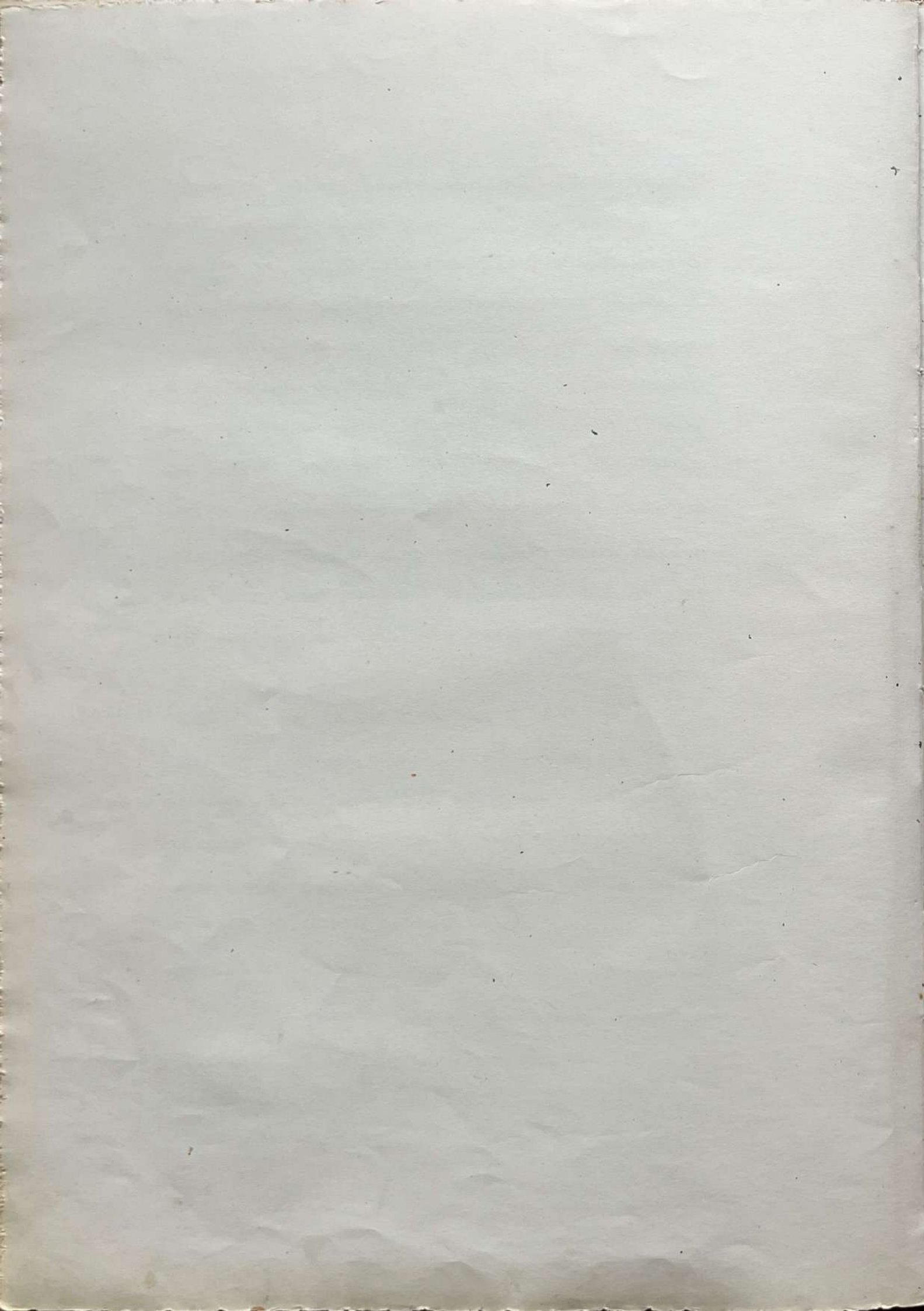
obrázky na
skle
zvyšky

Uprostred divých lesov rodila sa goralská pieseň a muzika. Sú to piesne kypiace nadmierou životá, sprerádkané husličkami a dudami. Sú to lakované „juhaské piesne“. Sú to piesne ničšinou v bydickej stupnici, budované archaické pol-tony akcenty. Táto muzika je svojou odlišnou harmóniou a dramaticnosťou ďaleká od lyrizmu ľudových piesni nížinatých krajín.

Pieseň

Obyvateľstvo Transsylvánie sa vyznačovalo z viacerých národností. Boli to Slováci, Poliaci, Nemci, Rusíni, Valasi. Preto je v nárečí veľa cudzích slov.

Obyvatelia
Transsylvánie
nárečie

Vznik obce

Obec Haligovce pravdepodobne vznikla koncom 14. a začiatkom 15. storočia. Založil ju šľachtický rod, ktorý prišiel do nášho údolia cez vrch Jarove od Hezmarku. V čase pobytu Jiskrových vojsk na území Slovenska sa táto obec spomína v súvislosti so skýšou Jiskrových vojsk v lunajskej jaskyni. Jaskyňa dostala meno po jiskrovom hajdmanovi "Aksamitovi", ktorý sa v nej ukrýval keď ich vojská už boli rozprášané a boli k nim len menšie skupiny, ktoré ľud nazýval "xobrákmi". V jaskyni boli objavené mnohé zbrane z toho (s) obdobia, ktoré sa však dostali do múzea v Krakove. Neskôr sa obec stala majetkom mníchov z červeného Kláštora. Ešte dodnes sa zachovalo medzi ľuďmi veľa povestí o tom, ako kruto zaobchodili mnísi so svojimi poddanými. Možno povedať, že boli ešte horší, ako ostatní zemepáni. Pod ich korbáčom na dereči maj trpel aj cisár Jozef II. ktorý preoblečený za chudobného poddaného prišiel sa presvedčiť o tom, či je to pravda čo sa povie o kartuziánoch z červenom Kláštore. Nebudem sa viac zaoberať ďalšou minulosťou, pretože je rozvedená v predchádzajúcich kapitolách.

Jaskyňa a názov

Pamiatky z jaskyne a kde sú uložené

Povesť o mníchoch ako o pánoch

Chcem teraz opísať udalosti okolo Slovenského národného povstania v auguste 1944 ako prebiehali v lunajskej obci.

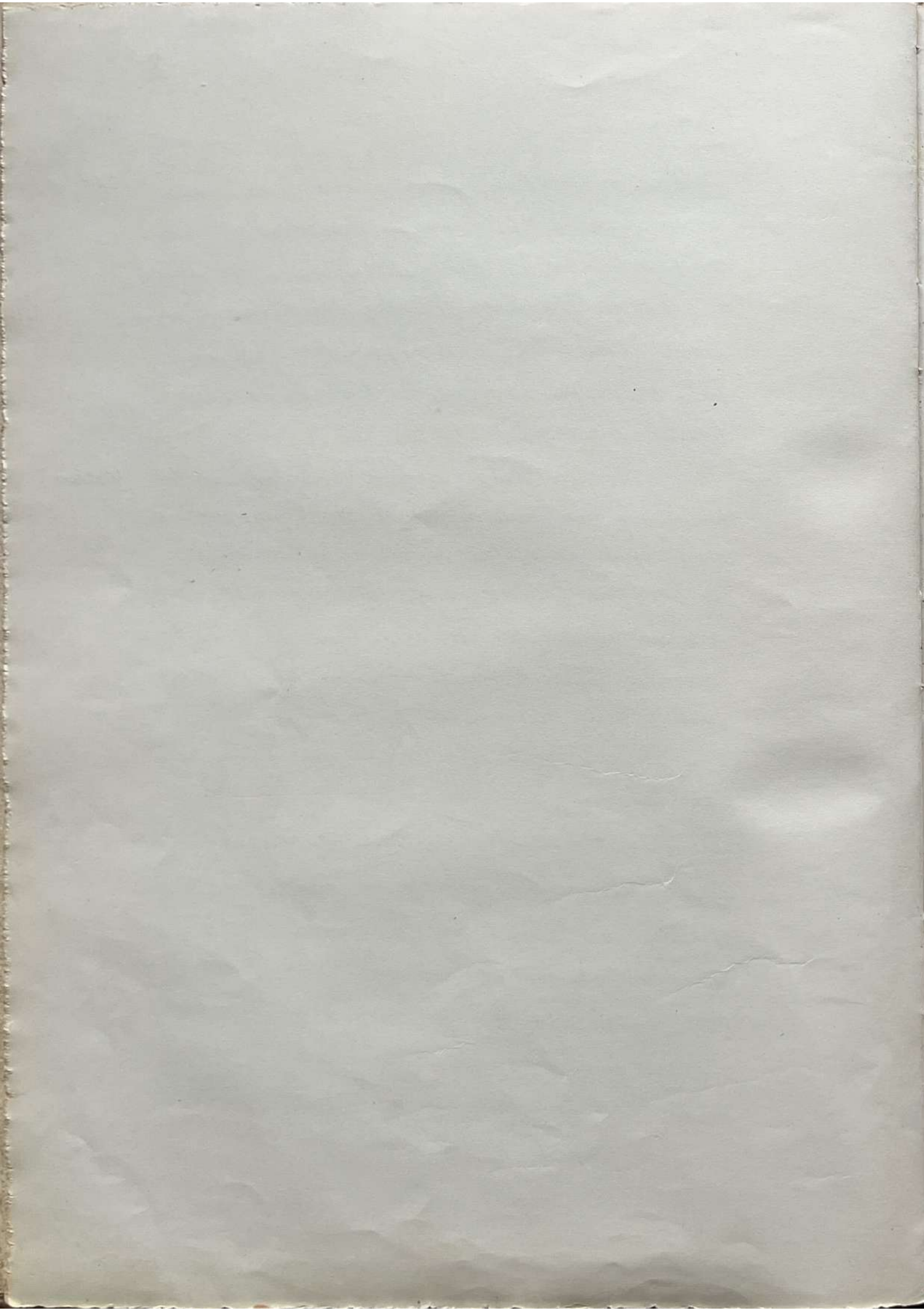

Locu v okolí sunajšej obce nedošlo k väčšiemu boju medzi partizánmi a Nemcami, nemôžeme povedať to, že Slovenské národné povstanie a jeho pokrokové myšlienky boli cudzie sunajšiemu ľudu. Väcerú a obyvateľov Haligoviec boli priamymi účastníkmi Slov. národného povstania menovite:

Martin Talár rodák z Haligoviec bol prinútený Nemcami zúčastniť sa boju proti SSSR, prešiel však zanedlho na stranu Slov. svazu. Za povstania dostáva sa ako parašutista ku partizánskemu oddielu pri Banskkej Bystrici. Počas boja Nemci ho chytili a mučili ho dovtedy, kým nemohli zhasiť a jeho poslednú iskičku života.

Josef Talár zúčastnil sa povstania. Nešťastnou náhodou dostáva sa do rúk Nemcov. Bol odvezený do koncentračného tábora do Nemecka, kde musel znášať ťažké utrapy. Po víťazstve Červenej armády nad nemeckým fašizmom vracia sa domov z Nemecka s veľkou nenávisťou v srdci proti tým, ktorí žijú z práce iných a ktorí spôsobili toľko utrpenia nielen jemu, ale celej vlasti. Stal sa z neho urodzený občan našej vlasti a pracoval tri roky ako člen NV.

Treba tiež spomenúť Jakuba Bednaříka a Andreja Habiňaka, ktorí počas vojny prešli na stranu Sov. Sväzu a hrdinsky bojovali proti Nemcom. Zúčastnili sa bojov o Duklu, kde obaja položili svoje životy, za našu lepšiu budúcnosť.

Obyvatelia Haligoviec boli nepriateľsky naladení proti Nemcom, ktorí si v lunajskej obci počínali barbaricky. Muži nechceli bojovať s Nemcami proti Sovietskému sväzu. Chlapci, aby neboli Nemcami odvolení do boja, utkali do hôr a skrývali sa. Jozef Willko zamestnaním stolár, bol jedným z tých, ktorí nechceli ísť bojovať s Nemcami. Keďže utkať do hôr nemohol, lebo sa bolo treba starať o drobné deti vynášiel si originálny spôsob ochrany. Rozkázal žene, aby mu zhodila na mchu ľahký bábren, ktorý mu pomer rozmliaždil chodidlo.

Tým dosiahol, že ho uznali za bojoneschopného. 25. januára 1945 Nemci odchádzajú s lunajšou obcou a svoj odchod korunujú minovaním mostov a odpaľovaním telefonných stĺpov.

Dňa 26. januára vstúpila do Haligoviec rúžová Červená Armáda, vítaná lunajšou obcou. Po oslobodení začína v lunajskej obci nový, radostnejší život.

ako občania
nechali bojovať
proti SSSR

Odchod
nemcov

Oslobodenie

Pokladám ďalej za dôležité spomenúť rok 1953, v ktorom sa odohralo viac dôležitých udalostí.

5. marca zomrel s. Stalin, ktorého politické diela znamenali veľký prínos pre marxistickú literatúru. 14. marca nová strana. Odchádza na večný odpočinok i sudr. Gottwald náš prvý robotnícky prezident. V prvý jarný deň dostávame druhého robotníckeho prezidenta s. Antonína Zápotockého. Pracujúci ľud našej vlasti hľadí s dôverou do budúcnosti - ktorá bude uskutočnením jeho snov.

úmrtie Stalina
a Gottwalda

nový prezident

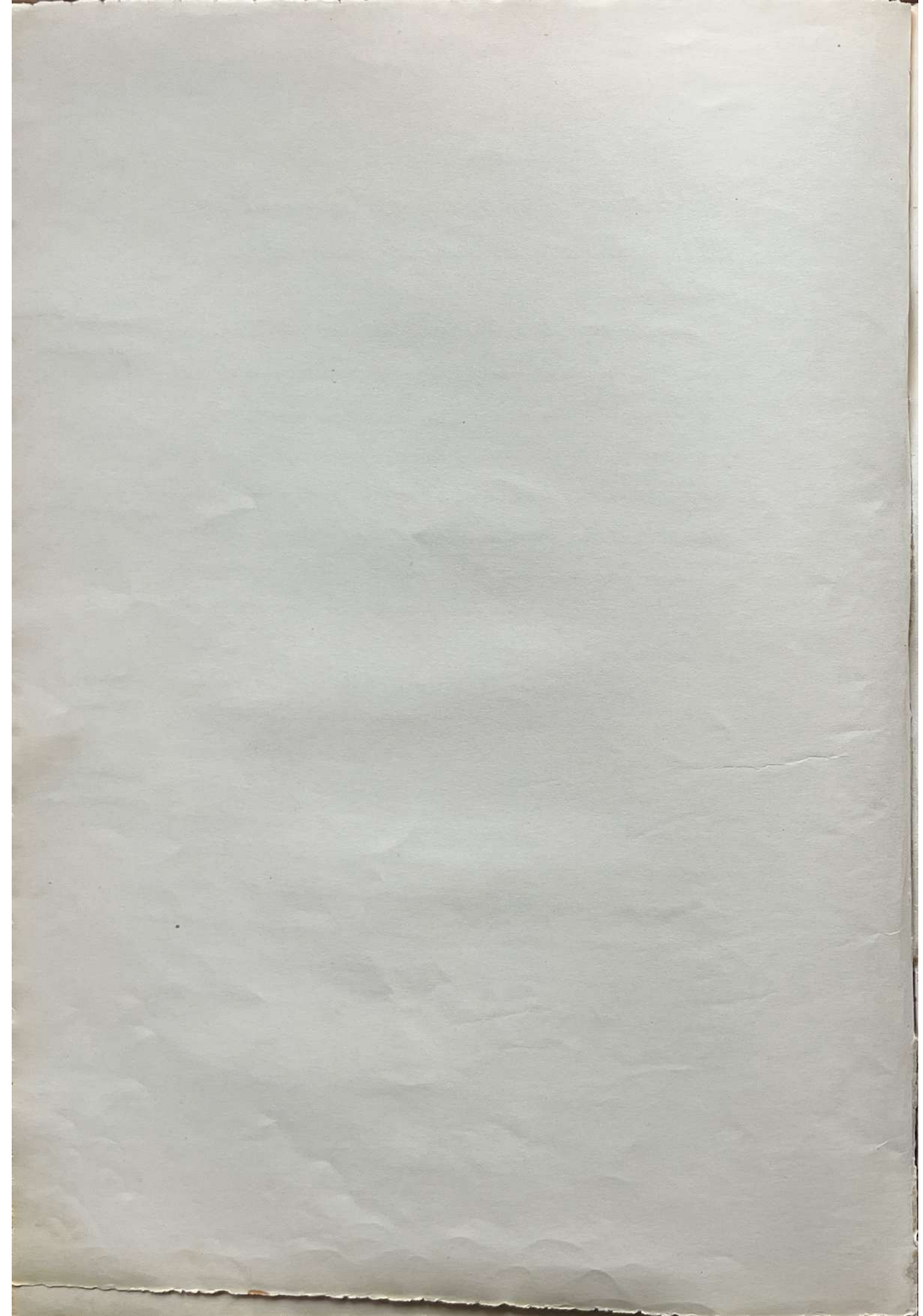
V júni tohto roku prebehla v ČSR zmenka peňazí. Dialo sa to v pomere 1:5, čo znamená, že kúpna hodnota našej koruny kúpila päťnásobne. Súčasne bol odstránený aj lístkový systém. Naši pracujúci majú teraz možnosť ísť lepšie, kupovať si viac produktov ako doteraz. Na zmenu však doplatili mnohí špekulanti, ktorí sa nečestným spôsobom dopracovali k väčším sumám peňazí a tieto nemali uložené do bank, ale skryté doma. V takomto prípade sa menili peniaze v pomere 1:50.

Zmena
peňazí

Lístkový systém
odstránený

Od septembra začína premávať autobus aj do Veľkej Lemej trikrát denne. Okrem toho máme spoj Sp. Stará Ves - St. Lúbovňa - takže naši občania

autobus
cez Kaligor
ce do V.
Lemej 1953

nia si môžu pohodlne cestovať, kde potrebujú a nemusia ako v medzivojenskej minulosti šlapať prešom 14. km, niekedy i viac, keď sa chceli dostať do mesta.

V máji 1954 roku prebiehali v našej republike voľby do NV. Znamenalo to, že naši pracujúci si sami volili svojich zástupcov do MNV a ONV. Obec Haligovce bola rozdelená na 9 obvodov, z ktorých si každý volil svojho zástupcu do MNV. Okrem toho mali si občania zvoliť ešte dvoch zástupcov do okresného národného výboru. Voľby sa však v Haligovciach museli opakovať. Pri tom zohrala určitú úlohu reakcia. Avšak dva kľúčové vedomité práce a agitátorov, ktorí vysvetľovali občanom aký význam majú voľby spôsobili že druhé voľby dopadli dobre. Občania hlasovali za kandidátov zo svojho streda. Predsedom nového MNV sa stal Andrej Nadžady, ktorý o rok odovzdá predsedníctvo Vojtechovi Džurnákovi. Do ONV boli zvolení Jozef Horub a Vojtech Kelonka.

Od 1. septembra 1955 bola ľudová škola rozšírená na trojbriedku. Pre nedostatok miestnosti v obci bola brieda zriadená z jednej miestnosti učiteľského bytu.

Voľby

Rozšírenie školy na III. briedku

Limné obdobie roku 1955 a 1956 je zaznamenané intenzívnym kultúrnou a umeleckou prácou hlavne divadelného krúžku. Učiteľom tunajšej školy sa podarilo utvoriť dobrý divadelný krúžok, jednak zo starších ochotníkov, jednak z mládeže. Hoci v obci niet kultúrneho domu, ani inej miestnosti, ktorá by slúžila tomuto účelu a nime sa im podarilo navštíviť tri divadelné predstavenia. Predstavenia boli prevedené v priede. Kulisy si zhotovili sami ochotníci. Na jar 1954 sa s divadelnou hrou "Kenský zákon" zúčastnili okresného kda STM a umiestnili sa na 1. mieste v kategórii A.

Divadlo
STM
1. miesto

Všetci ochotníci ukázali veľmi pekne vykony. Uradram ich mená. Učiteľ Štefan Živčák, manželka Štefan a Alžbeta Gabušáková, manželka Jozef a Mária Mareková, Ružena Hoxubova a Anna Medoročíková. Nielen ochotníci, ale aj všetci občania sa těšili z úspechu divadelného krúžku.

Učiteľ

V máji 1954 sa konali volby do miestnych a okresných národných výborov. Obec bola rozdelená na 9 volebných obvodov. Obec volila aj dvoch zástupcov do Okresného národného výboru. Priebeh volieb bol dobrý a občania hlatovali za kandidátov v priemere na 99,6 %. Za predsedu MNV bol zvolený Vojtech Džurnák. Do ONV s. Ján Habiňák a s. Marla Hlaváčová - učiteľka.

Volby

Rok 1958 bol bohatý na dôležité udalosti jednak v našom celoštátnom živote, jednak v živote našej obce.

V tento rok zasiahol našu vlasť veľký úder. Zomiera druhý robotnícky prezident A. Zápotocký, ktorý bol taký obľúbený medzi našim pracujúcim ľudom. Ľud Zamagurica si s povďačnosťou spomína na leto 1954, kedy milovaný prezident zavítal neoficiálne do Čer. Kľačtoru, kde sa v tom čase natáčal koprodukčný film "V prúdoch", na spoluprácu ČSR a Francúzska. Občania, ktorí mali možnosť vidieť svojho prezidenta, budú na to spomínať stále.

úmrtie
A. Z.

Film "V prúdoch"

Smútok našich občanov bol veľký a úprimný. Na oľkole i kostole viela čierna zástara a bráre ľudu boli smutné.

Za nového prezidenta bol zvolený s. Anto-
nín Novotný a opäť zavládla radosť v našej
Republike. Máme schopných a skúsených ľudí,
ktorí nas poredú po ceste k socializmu.

Nový prezident

V júni 1958 sa konal XI. sjazd KSC, klo-
ný prerokoval dôležitú úlohu dostarby - dobu -
dovania socializmu v našej vlasti. Medzi najdô-
ležitejšie úlohy stanovené sjazdom je úloha

XI. Sjazd

- dosiahnuť rozhodujúce vŕststvo socialistických vzťahov na dedine - čo znamená úplne združštenie poľnohospodárstva. Žijeme v horšom kraji. V okrese je len jediné JRD a to v Čer-
venom Kláštore. Ťažko sa tu pracuje za myšlienku JRD. Naš ľud však omedlho pochopí čo je jeho povinnosťou, keď strana a vláda nezabudla na náš okres, ktorý bol v minulosti taký zarmotraný. Zvyšuje sa životná úroveň našich občanov. Predtým boli v obci sami roľníci. Dnes veľa ľudí, hlavne mladov našej mládeže pracuje v priemysle. Občania majú viac zárobkových možností. V zimnom období chodia na brigády do bani, v letnom na poľnohospodárske práce do Čech. Žiadajú si väčšie príjmy. Vláda rýchlo chádza v ústrety aj po inej stránke. Od 1953 roku boli ceny spotrebného tovaru znížené 5 krát.

jediné JRD

Pracovná
možnosť
v priemysleZníženie
cen

Naši občania však musia ťažko pracovať na neúrodnych arapách a často zapriahnu do tejto práce aj svoje deti, ktoré sú takto ukraované na strojov šťastlivom delstve. Tento nedostatok odstráni v našej obci JRD.

Práca detí

5. Na našu obec sa tiež mimoriadne vŕsthuje úloha XI. spazdu - dovíšenie kultúrnej revolúcie. Veľké investície sú venované na spriemyselnenie

Dovíšenie
kult. revolúcie

východného Slovenska, čo bude tiež vyplývať
za zlepšenie životných podmienok nášho ľudu.

29. júna 1958 bola v našom okrese Kaplára. Celý týždeň pršalo, zem bola presýtená
vlahou a nestačila už vsakovať do seba vodu. Na obed sa začala vylievat' voda z potoka
a zaplavovať okolité polia. Najprv voda postre-
hovala menšie mostíky cez potok a potom sa ústi-
čila na silnejšie mosty na hradskej, ktoré silne
poškodila. Voda odnášala so sebou celé kme-
ne stromov, ktoré spároborali prouchy na mos-
toch riedy, keď sa brvno spriechilo. Ľudia
v silnom darždi usmerňovali sekerami a drák-
mi brvná, aby aspoň čo to zachránili z mos-
tov. Voda splavovala z viškov humus, ba odná-
šala celú úrodu. V nižších polohách zasa
boli polia zamúlené a zanesené kamením.
Okrem materiálnych škôd však nikto neubr-
nel na život a zdravie. Nasledujúce dva dni
sme boli odrezaní od ostatného sveta lebo autobusy
nemohli prejsť. Púšili nám rúky na pomoc
vojaci, ktorí v krátkom čase mosty opravili a dopa-
ra sa znovu rozchýbala.

V tomto, na udalosti tak bohatom roku
prebiehal aj XXI. sjezd KSSS.

XXI. sjezd
SSSR

XXI. sjazd K. SSS má veľký význam nielen pre samotný Sovietský zväz, ale aj pre jednotlivé ľudovodemokratické republiky.

Hlavnou úlohou, ktorú kladie sjazd, je vybudovať materiálno-technickú základňu komunizmu, čo bude mať za následok skutočnosť, že SSSR predstihne o niekoľko rokov tie najvyspelejšie kapitalistické krajiny vo výrobe na jedného obyvateľa. Ďalšou dôležitou úlohou pre SSSR je, že bude na medzinárodnom fóre vystupovať ako zástanca mieru.

Keď vo februári tohto roku započali občania a práca v prvom rade odborné kadre s práca-
mi na vedení elektrického prúdu do obce.

Započali
montovanie
elektr. prúdu

Každý pripojil ruku k dielu. Vedť každému občanovi záležalo na tom, aby elektrické svetlo rozohnalo tmu v našich domoch.

Haligorce boli zapojené na elektrickú sieť 12. decembra. V tejto príležitosti bola v škole veľká slávnosť, ktorej sa zúčastnili okresní činníci a sústružníci z okresného výboru strany. Väčšina občanov si kúpila rádiové prijímače,

Zapojenie na
elektr. sieť

Rádia a prístroje

dokonca v niektorých domácnostiach sa objavili práčky, takže naše ženy budú mať svoju prácu v domácnosti o to ľahšiu.

V zimnom období bolo najviac divadelné predstavenie „Platky zmätky“. Predstavenie malo dobrú úroveň. Zúčastnili sme sa s ním aj okresného kola STM a umiestnili sme sa na tretom mieste v celookresnom meradle.

Divadlo
3. miesto

Svoj zápis do kroniky končím. Odchádzam na iné pôsobisko. Prajem si, aby práca ktorú som vykonala v tejto obci, či už po stránke školskej, alebo osvetovej, priniesla svoje ovocie v myšliach a srdciach najvyšších ľudí.

Odchod
učitelky

So mnou tu prídu iní, ktorí budú pracovať v obci. Nech všetky udalosti prebiehajúce v obci zachytia do kroniky, aby budúce pokolenie malo možnosť prenať obdobie budovania socializmu v našej obci a vlasti.

Martha Göllyová - Hlaváčová
riad. školy.

Po odchode učiteľky Hlonačovej - Šoltysovej
bol som poverený vedením obecnej kroniky. Údaje,
ktoré narodenávom som získal prípadne sám si
ich overil a takto ich podávam.

Kedže dosiaľ neboli uvedení v kronike členovia
MNV v Haligovciach muž ich zapisujem. Za predse-
du MNV bol zvolený vo voľbách Vojtech Škurnák, no
neskôršie sa funkcie vzdal a nastúpil Ján Habiňák,
ktorý do tohto času je aj predsedom MNV. Tajomníci
sa tiež už vymenili dvaja, a to Bednariček Ondrej,
Mačútek Vojtech a dňa 5. decembra 1959 sa uskutočnila voľ-
ba nového tajomníka, ktorým sa stal Štefan Jabušák.
Bol zvolený jednohlasne, keď všetci voliči hlasovali zaňho.
(100%) Ďalšie zloženie MNV je nasledovné:

Kancelárska síla: Vojčíková Emilia

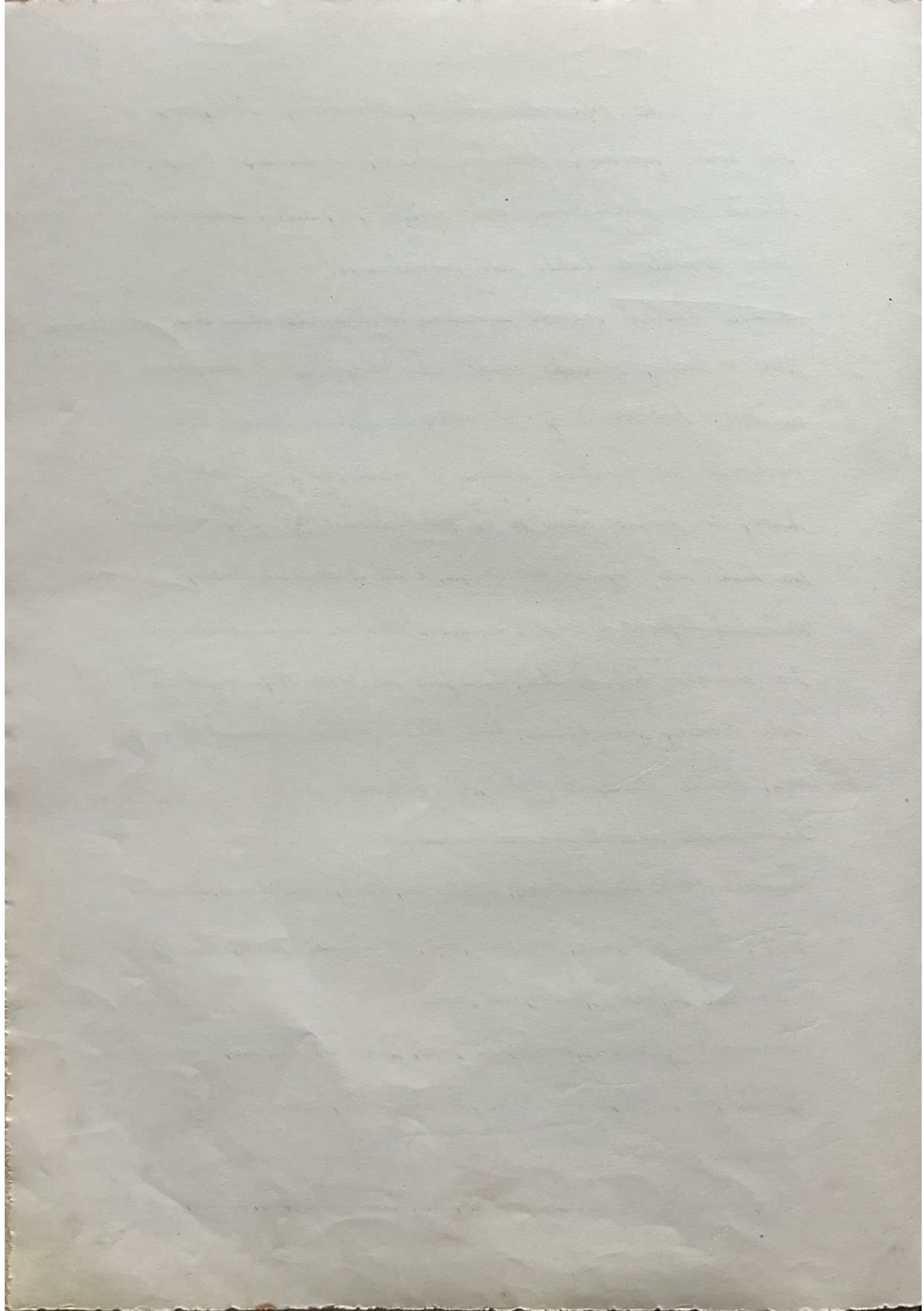
Členovia MNV: Uheráček Ondrej, Willko Ján, Šoltyš Frontišek, Bednariček
Jozef, Šelunka Vojtech, Michna Ján, Mačútek Vojtech, Talar Maly,
Škurnák Vojtech, Jendriješák Ján.

Členovia rady MNV: Jendriješák Ján, Jabušák Štefan, Kobinák Ján,
Willko Ján, Šoltyš Frontišek, Mačútek Vojtech.

Komisia pri MNV:

Bezpečnostná komisia: Michna Ján, Bednariček Jozef, Talar Ján.

členovia
MNV

Želónka Jakub, Marek Jozef.

Finančno-rozpočtová komisia:

Talav Matij, Michnová Anna, Gabrišák Michal, Tálár Jozef

Gabrišák Štefan.

Komisia pre kultúru a osvetu:

Džurňák Vojtech, Hlaváčová - Šoltyšová Marla, Mačútková Anna,

Želónka Ondrej, Marek Ján.

Komisia poľnohospodárska:

Habíňák Ján, Völčik Matij, Želónka Vojtech, Šromovský Pavol,

Nedorosník Ján.

Komisia pre nákup poľnohospodárskych produktov:

Mačútek Vojtech, Šoltyš František, Kovalčík Ján, Šírka Ondrej,

Paluba Jozef.

Komisia pre výstavbu a zveličovanie obce:

Willko Ján, Jendryšák Ján, Bednorčík Ján, Chalha Štefan,

Jurovič Michal.

Predseda
zložiek NF

Veľiteľ hasičov: Marek Jozef

Predseda K. P. Č.: Mačútek Vojtech

Predsedačňa výboru žien: Mačútková Anna

Predseda ČSM: Habíňáková Mária

Predseda Zväzarmy: Šoltyš František?

Predseda SČSP: Pompa Alexander

Predseda ČSČK:

(Obec má ku dňu 31. decembra 1959 ?
 obyvateľov a porostáva zo 133 usadlosti. (V tomto roku
 novulo) (a narodilo sa) (deli. do stov)
 (manželského vstúpilo)

Počet
obyvateľstva

(Z toho počtu obyvateľov je 29 eigánskeho
 pôvodu, ktorí veľmi dobre spolupracujú s kunojými občanmi)

Občania
eig.
pôvodu.

V obci sa nachádza i známa eigánska kapela, pod vedením
 Pomyu Alexandra, ktorá sa umiestnila v minulom roku súťaži
 hudieb na prvom mieste.

Takto roku sa poprúvajú v histórii obci
 stola vlastníkom aula, kunoj občan, a to Mout Josef.

Prvý majiteľ
aula.

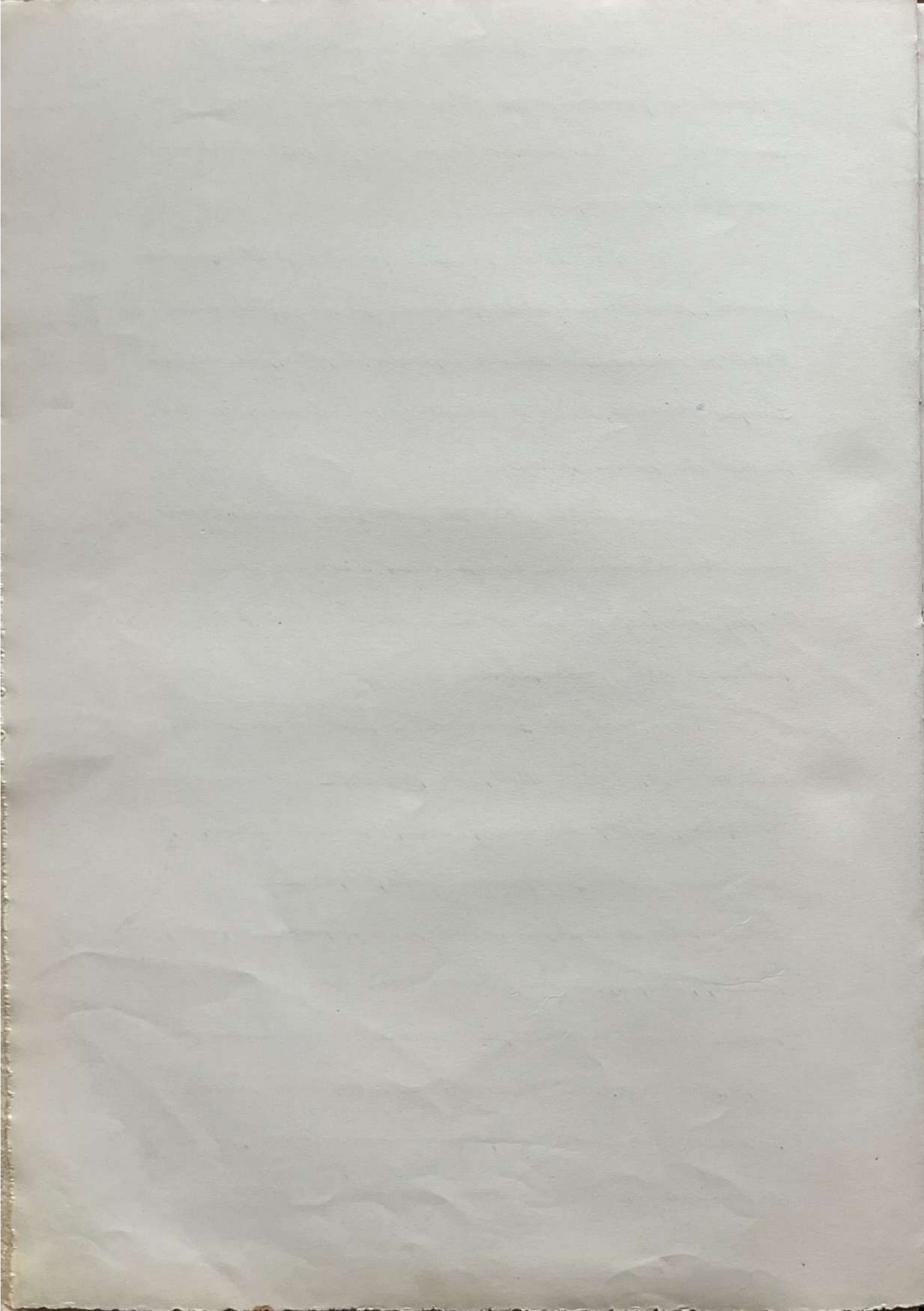
O vyšší životný úroveň svedčí i to, že v obci je 12
 pračiek a šesť motorcyklov.

V obci je zriadená porodňa pre matky a
 deti, v krajšej budove MNV, kde pravidelne dochádza leká
 zo Spišskej Staréj vši každý druhý týždeň v ulorok, kým
 zdravotná sestra je v porodu každý týždeň.

Porodňa
pre matky
s deťmi

Takto roku sa vyskytlo v obci viac prípadov infekčnej
 žltáčky, chrípky, mums a hlavne ovie kichne, ktoré sa
 medzi deťmi veľmi chytro rozšírili. Ovie kichne sa
 vyskytli v mesiaci decembri 1959. Infekčná žltáčka
 v mesiaci novembri, chrípka v mesiaci marci, mums
 v mesiaci apríli toho istého roku úže. 1959. Počasie

choroby.

počas reliho roku bola priemerná. Úroda zemiakov a iných plodín bola priemerná. Kontingent a v jeho plnení najviac občanov sa dostali v dodávke mlieka. Prvý sneh napadol 12. decembra 1959. Ako na padol tak i smrad a až do 31. decembra nebolo snehu. Lima do toho času bola pomerne teplá. Bolo to vidieť i z toho, že 16. decembra bol v obci pozorovaný prelet skupín divých kačíc, ktoré smerovali do teplejších krajín. Ovce sa pásli až do Pionov. Počas roku boli zaznamenané prechody vlkov v počte 7-krát. Vlni narobili škody na ovciach. Hoci poľovníci z reliho okresu urobili si postrechu na nich, nepodarilo sa im ani jedného zabiť. Tohto roku sa veľmi málo urodilo ovocia a najmä jablák. 28. novembra 1959 sa prehnala obcou veľká búrka sprevádzaná hromom a silnými bleskmi do katigovských strán.

V obci je zriadená včepenka, pokiaľ "Krivule" pri masle, sme - včepenka kom na Červený Kláštor. V tejto včepenke sa páči včepenka v blízkych strán. Včepenka je prevádzkarňou MNV a jej vedúcim je Jendryšák Ján a Bednareček Ján. Za prevádzkarňu zodpovedá MNV. Včepenku si postarali občania sami s prísúbením MNV v roku 1959. Z obce odísta k osídleniu pohraničia jedna rodina v počte 6 členov.

V obci má len jeden učiteľ k 31. decembru 1959 Vysoke školy a to: Marek Michel, ktorý je farárom.

Vzdelanie

(Obec je) zložená z občanov slovenskej národnosti - náboženstva rímsko-katolíckeho. Občania inej národnosti alebo inej má sa v obci nenachádzajú). Kstarárom lunajských obcí je odp. Givčák

Kstarárom SNB ^{vo vidle na V. Lesnej} pre lunajské obce je učiteľ Simon

SNB

✓
Poštový úrad je vo Veľkej Lesnej odkiaľ pravidelne denne dochádza pošťák s poštou, okrem nedele.

Poštový úrad

Dňom 1. septembra 1959 prišli na lunajšiu školu noví učiteľia a to: uč. Viktor Mojirik, uč. Majeriková Elena a uč. Tomáš Horimský. Riaditeľom školy je uč. V. Mojirik.

Noví učiteľia

Bývala riad. školy ^{Almácinová} Pollysová sa vydala a odišla učič do Veľkej Leholy okr. Previdza. Uč. Jolana Pavlovská bola preložená do Veľkej Lesnej, uč. Černogursta do Matiosovico - Poloka.

Na správu Obv. besedy ako i kultúrnik bol púčaný uč. Tomáš Horimský. Písomim krauj bol poverený uč. Viktor Mojirik. V obci bol prijatý na ZR, P.B., MUV a verejný schôdke plán perspektívneho rozvoja školstva, ktorý sa týka do budúcnosti tieto úlohy:

Rozdelenie funkcií

- 1, Zaškolit mládež 3-5 ročnú do materskej školy do roku 1961. Priestory sa ríšujú a dopĺňajú terajšej národnej školy v Haligoveciach.
  - 2, Škola bude mať pokusný pozemok pri škole v rozlohe na jedného žiaka $1\frac{1}{2}m^2$, kde sa budú pestovať pokusne rôzne plodiny. Rodičia budú nápomocní pri práci svojimi skúsenostami učiteľom.
  - 3, Do roku 1961 1. septembra bude postavená nová 9-ročná škola v Haligoveciach na „Kivuti“. A takto bude zaškolená mládež na 9-ročnú školskú dochádzku.
  - 4, Do konca roka 1960 budú zaškolení všetci negramotní v obci do 50 rokov.
  - 5, Na šk. dvore terajšej budove NŠ, sa postavia nasledujúce ihriská: Kájbalo, na kátek, ihrisko, športový a detský (doskoňské).
- dňa 14. novembra bolo vydané prvé číslo obecných novín s názvom „Haligovečan“, ktoré rediguje správca OB v Haligoveciach Tomáš Glarinský. Tíci terajšej školy odovzdali do zberu 167 kg špíček, 43 kg papiera, a 200 kg všetkého stroja.

Ľudia školy previedli opravu školského plota. Tým tohto roku si upravili (sptomkovali) školský dvor, aby v jarnej mesiacoch mohli byť na tomto mieste postavené školské ihriská. V rámci mesiacu SČSP prebehla obcou Šafeta Mieru a priateľstva do SČSR, ktorej účasti nikto boli aj ľudia z miest a obcí, na počesť si dávali návštevy, ktoré boli odoslané so štafetou.

Brigády a šafeta

V roku 1959 sa rozočalo s výstavbou výstavby 9. triednej školy v Holigovciach na „Krivuli“. Bude to moderná škola s televízorom, pokusnými pokusmi a dielňami, školskou jedálňou a školskými ihriskami. Taktiež pre učiteľov bude vysťahovaných ~~štych~~ ^{čest} bytových jednotiek. Do týchto školy budú dochádzať žiaci z Veľkej Lesnej, (Červeného Hrádca, Dobruša, Komáro, a Hájky).

9. triednej školy

Koncom tohto roku bola premiestnená matička obce Holigovce do Veľkej Lesnej. Dňa 11. decembra 1959 ^{roku} MNV v Holigovciach sa uskutočnilo zasadnutie rodičov ČSAD v nasledujúcom poradí: Krivovňa, Rodinná škola Holigovce a Veľké.

Matka
Zaslaný
ČSAD

V výstavbe kultúrneho domu sa tohto roku poprosilo a urobiť kôškovú s cementom, ktorú mohli byť pod strechou. Keďže však je vymurovaná len jedna-prvá poschodie. Nemali nástala možnosť na tomto (aj na obľubu) aj čítaním.

Kult. dom.

V obci sa zachovalá veľa zvyklostí, hlavne v období pred ^{popisat názvy hier.} Karanocami a po Karanociach. ^{idom} Tieto zvyklosti zapisujem podľa rozprávania občanov a uvedením jeho mena a v nárečí.

Zvyky v
obci

Ako chodia s kozou väčš po Novom roku. Rozprával: Michal Gabrišák č. d. 153.

Tis zvyku
"chodeni
s kozou"

Jak idem s kozou.

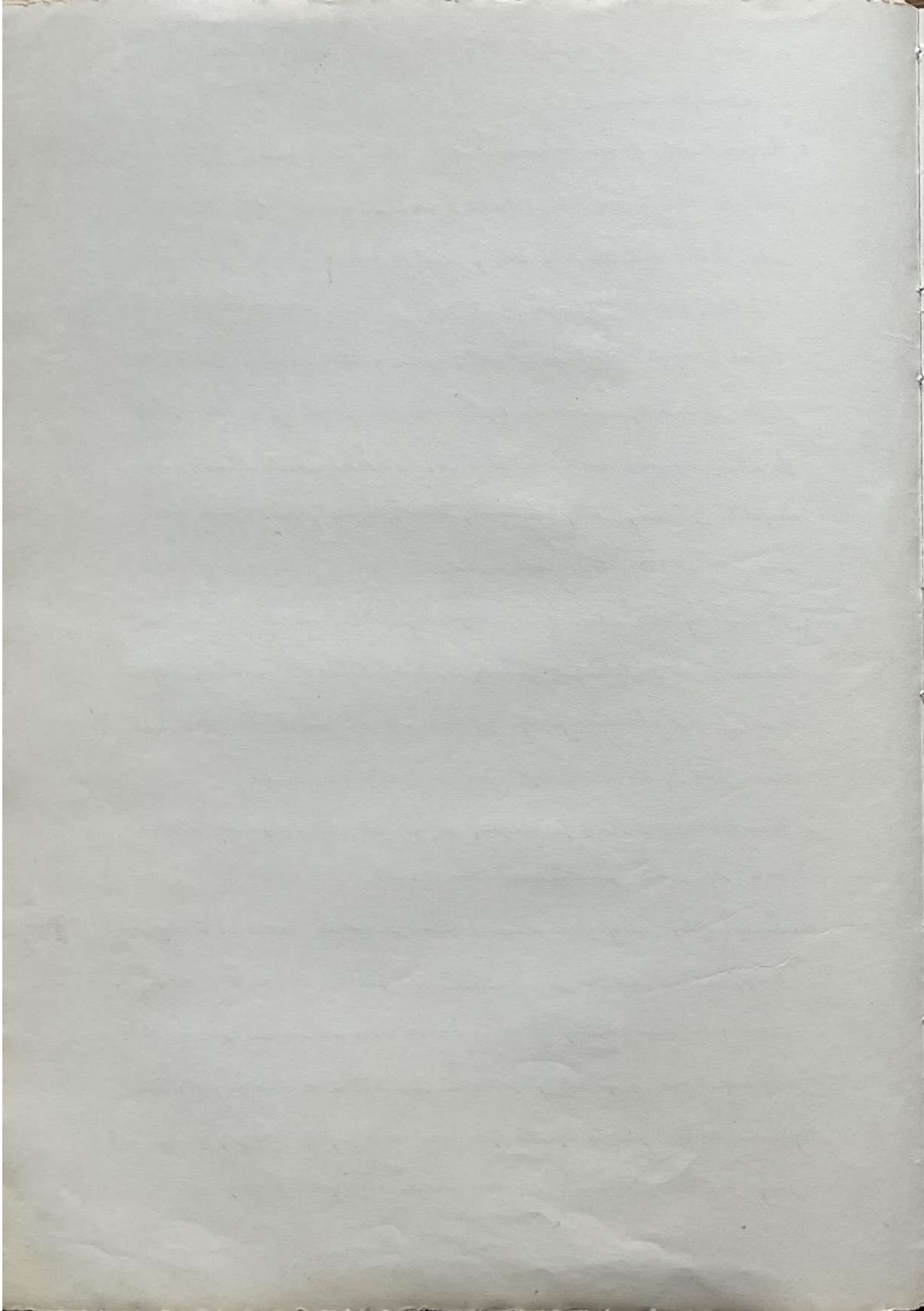
V chodení s kozou vystupujú nasledovné osoby s týmto oblečením.

1. Baca (bača) Partky, košľa so širokými rukávami a domá-
ceho plátna, rifovaný srdok, alebo sukmana. Pod srdakom
alebo sukmanou má opäť široký (janoškovský) klobúk
vybijaný. Na nohách kryce.
2. Herud (Herodes) Glara vojenská uniforma s vyložkami a s ozna-
čením hodnosti.
3. Yreaga (sluha - vojak) Glara vojenská uniforma, ale bez hodnosti.
(Pucák pána.)
4. Lid (ľid) Glary slamený klobúk. Glary oúchomý kabát aj noha-
vice. Jamare. Pohľané topánky. Opárený proviztom ce pás. Hleb
urobený na chrbte. (puckel) Na ruke má koňk naplnený rôznymi
drobnosťami ako: múčky, poadličky, rozítky, vňovky, everny, padenky,
sporky, spinou špendlíky, sečie kručky, matke domiere atď,

a rovné věci na kypčenie. Má na brávi masku s dlhou brodou,
a nabnutým nosom.

- 5., Kasper (čert) červené nohavice. Červená košilá, alebo sveter. Čiermy na
moháčik. Maská na brávi. Hlava je pokrytá pramčuchou a na nej sú
rohý. Z úst vyklukuje dlhý červený jazyk. V ruke má vidly a prípadne
i sekeru, s ktorou štrngá.
6. Vojtek (vígán) ako možná má nožnias potrhane šaty. Široké no-
havice, ako kedysi nosievali vígáni. Potrhane panáčky a kúš topánky.
So sebou vo vreci nosí veľa rôznych vecí: Kladičko, klušte, klince, pílnik,
majúlik, podkovy, káky na mäso, sekerky, motyky atď. Niektoré veci
nosí na sebe. Na brávi má masku.
- 7., Marša (vígánka). Chodí len v najnovšej dobe. V staršej dobe nechodila.
Oblečena je do rozlehaných, špinavých rovnopokrých šat s mnohých kusov.
Musia to byť kľúčové farby. Na sebe má veľa sáčikov. Predstavuje ju
chlap, hoc by to mala byť žena. Má na brávi masku.
- 8., Pútnik (Harmonikár) je oblečený do porliek, ako kedysi do kroja a
má so sebou gombičkovú harmoniku.
- 9., Kosa (chlap, ktorý chodí s kosou). Kosa je urobena z dreva. Urobena je
len jej hlava, ktorá je nasťreaná na palici, ktorú nesie chlap
alebo mládenec, ktorý chodí s kosou. Kosa sa obväže populá, lebo
mládenec má populú pripázanú na šmúrku, s ktorou pohybuje
pravou rukou podľa potreby. Kosa má puzo, pokrytý vosťou a
kozý. Má tiež urobene oči. Na temeni má prítile rohy. Pod hlavou

hony je obov, aby nim mohol vidieť ten, čo s koxou chodí a riadi ju. Na konci hlavy je prítlačná mäkká poduška, aby si ten čo chodí s koxou neotlačil hlavu, keď sa pozere!

Ďalej na konci hlavy je prítlačná deka, ktorou sa pokrýje ten, čo s koxou chodí. Na rohy kedysi dávali koxe i kútky kože z ječ'a, aby popúchala, keď niekto chce koxu chytiť na rohy.

Dej ako sa to odohráva:

Boza: (vstane dnu a začne vlnovať) Vlnujem, vlnujem, na to Boze narodené, keď si mi dočkajú druhého Bozého narodenia, pri sešuse, pri sedrovis, pri dobrym pokoji, mjejojif gr'chot, vjejtšif kadovčaf. Tebi nam Bun Bong pozegnou tel' kojnosu, sa na tej kojeme noš'ci. Pochovaleny' prav' ježiš Kristus! Boza si pýta: „Príjmiče koxe na šimoviste?“ (keď godojum hij, tak jif puzcum a tel' poridecum ni idum tel. polym' nacino d'ivadlo. (Príde Herud).

Herud: Jo jif krolim' Herudem, nad caim pr'anstym narodem (Luga!

Luga: (vzduš' sa po vzjemku) Na rochos krol' Heruda!

Herud: Glov mi (prived' mi) Lida Rabina!

Luga: (odstúpi Herudovi a nov' jemu. Otvorí dvere a odíat' volá' na šida.) Lidke Rabine, neagodliný syne. Pri' tom stojis?

Lid: (príde dnu a hovorí) Jo nestojim' ani pri' jarmoku ani pri' labaku, ale stojim' jako p'ra na dvochomí. Nech b'ide pochvalimy, na nič'ku struny exvolimy. (Otvorí sa ku dverom' a volá' (Koper, Vojlek, Primurik)

všeli kraja vojdú dnu.

Kasper: (Do puci strú vidly a potom s nimi naháňa ľud. Marek!

Pútki:
(Púde marca) Začne si rozkladat' veci pri puci. Dáva, ňelexo do sýo-
riha a kačnu kuľ' pri puci. Cigánka pri ňom cifruje a lomcuje.

Cigán' kačnu potom predávať svoje výrobky a tiež i ňobrat'.

(Nekreba pobrusiť rikirke? Pounihy rum nekreba proklepať,
ľud' bídri viena). Nekupiče hok na miest. Sejje granul.

Nemúče jojka, dum' vam molyke. (Všetko káču na dovednosti
cigánu, ako vie rozprávať. Koloniz im na zlost' vyryje popol' z popolnika.

Ľid: (Ma' plný' košík' všelijakých veci na kypčenie). Predáva,
handluje, kupuje) Nekupiče gorecky? (Hovorí) Keď še Limonová
paľovala, katolícky farár še karcnuo modľovač, to še nepřes-
lala paľovač. A keď púšel meš Rabin, krobil go kúo, a
ogňo jus neburo nič. (Potom stále nuka svoj tovar č' vš,
pančličky, alebo iné veci vychvátuje svoj tovar veľmi, aký
aký je to dobrý tovar a odkiaľ šo susedial' priverol.
Tu už všetko káču na dovednosti sooty č' predáva.

Baca: Pícktuje toho č' chodi s kozou, aby lepšíe videl i tých, č'
mu chcú nijaký figel' previesť. Tiež ho riadi, kde sú dievčatá, aby
skočil medzi ne a vystránil ich, č' už svojimi rukami, alebo olvá-
naním papule, do ktoroj všetko možné sa snaží kosa uchylit'.
Cigánoby mu dáva rukou na chrbte, še to ostatné ani nestodajú
č' sú v isle.

Prímurik: (ten ten vyhráva na harmónike veselí goralské pesničky.) Keď do vôle navráťujú s domácimi ako aj s dieťmi sčalamí, potom sa odoberajú so spevom veselým piesň.

So spevom im hra Prímurik. Domáci sa návštevou s koxou odmenia rýchlo účastníkov peniazmi, lebo prátenskou.

Na dnes sa dávajú len peniaze. Tak sa uloní chodúce stozou.

Vinšovanie na Nový rok.

Vinšovanie

1. Vinšujem, vinšujem na to Boze narodení, tebi se mi do rekajú drugého Božého narodenia. Pri šémeu, pri xdrovú, pri dobrým pokoju, pri mjejsiť gríchof, veľkýf radošof, urodlivie- jsiť kokať so mi doverou prěxiti. Tebi še mieli teľš ra- došni jak na tej hajeme našni. [Nový gride vinšovať od- lomí si pred dverami so vetvičky čo tam majú prěbitú a vinšuje a keď skončí (dotiaľ je drži v ruke), potom odlomenú vetvičku dá domácim, ktorí si vetvičku odložia až do dru- hých Vianoc na obráok a tam ju stále držia a keď ich držia kolko gride ich vinšovať.] Počválený bud Jěsú Kristus!

2. Vinšujem vám sičky vinse bo vieniť nejšem inkse. Počválený bud Jěsú Kristus!

3. Vinšujem, vinšujem, bo na piceu kuby sijem a pod piceom polěvite- ke, dejre se mi odrutecke! Počválený bud Jěsú Kristus!

V ďalšej časti by som chcel spomenúť niektoré udalosti, ktoré
nie sú dosiaľ v kronike nachytené oje tak potulné, aby v nej
boli napísané. Materiál je čerpaný jedničkou zo školskej kroniky,
a jednak z kápisnice školskej stolice. Pri každej časti bude uvede-
nie odkiaľ je nápis.

Lapismica v. k. školy ľudovej haligovskej a školskej stolice.

Lapismica horevatalá v učiteľnej v. k. školy

haligovskej dňa 15. augusta 1908. Prítomní boli:

Na škole
v Haligovciach
sa vyúsoralo
po slovensky.

Ladislav Moyš, irk. predseda šk. stolice, st.

Josef Nedoroščik, ml. predseda šk. stolice,

Josef Mačutek, starosta šk. stolice,

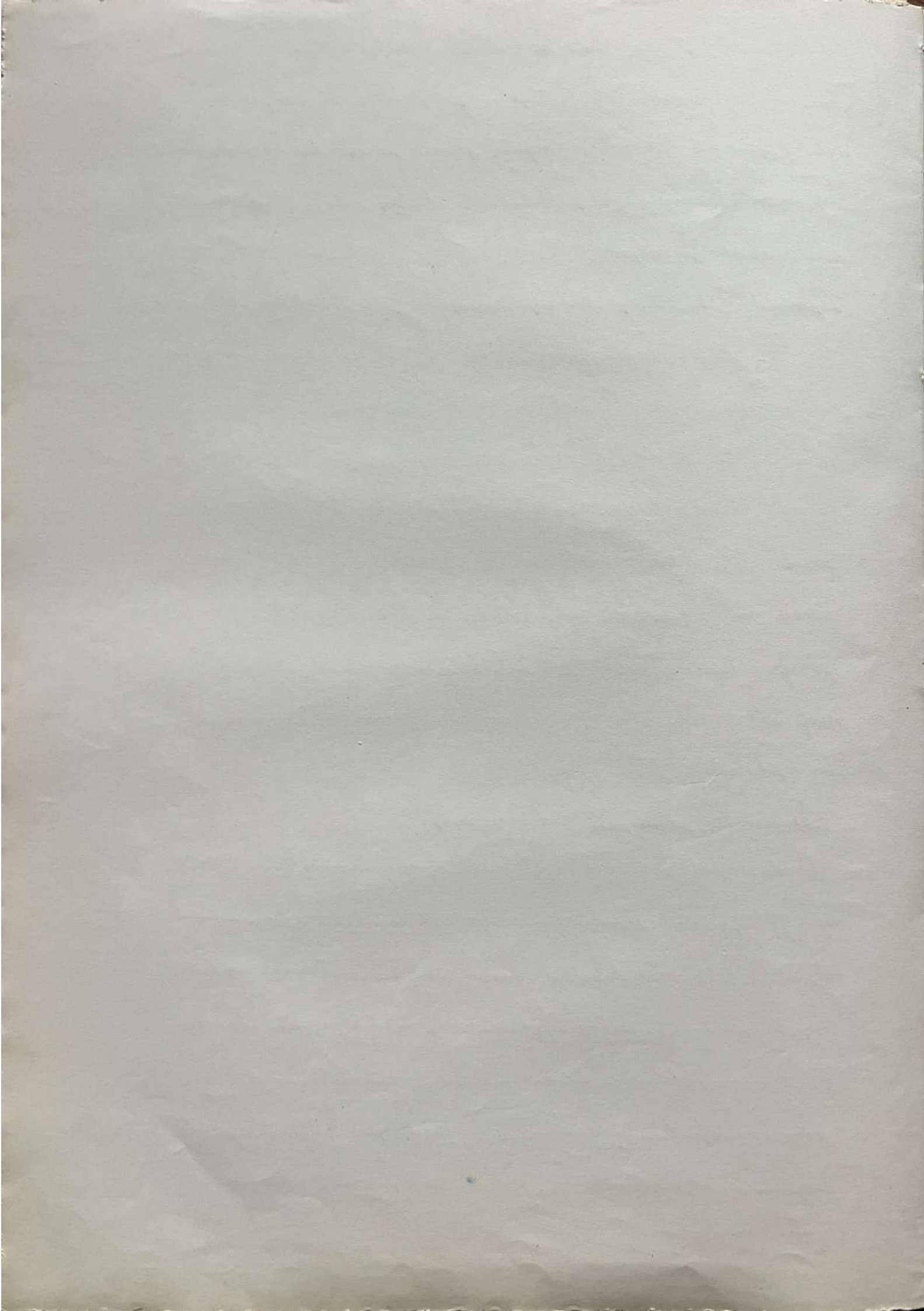
Anna Kaspárek, kápisnička šk. stolice, ml.

Josef Nedoroščik, Jakub Krišanda, Matij Telonka,

Josef Lorencík, Andrej Bidnorčik, Vojtech Vokík, údovis
šk. stolice.

Predmet: určenie reči naukoslednej.

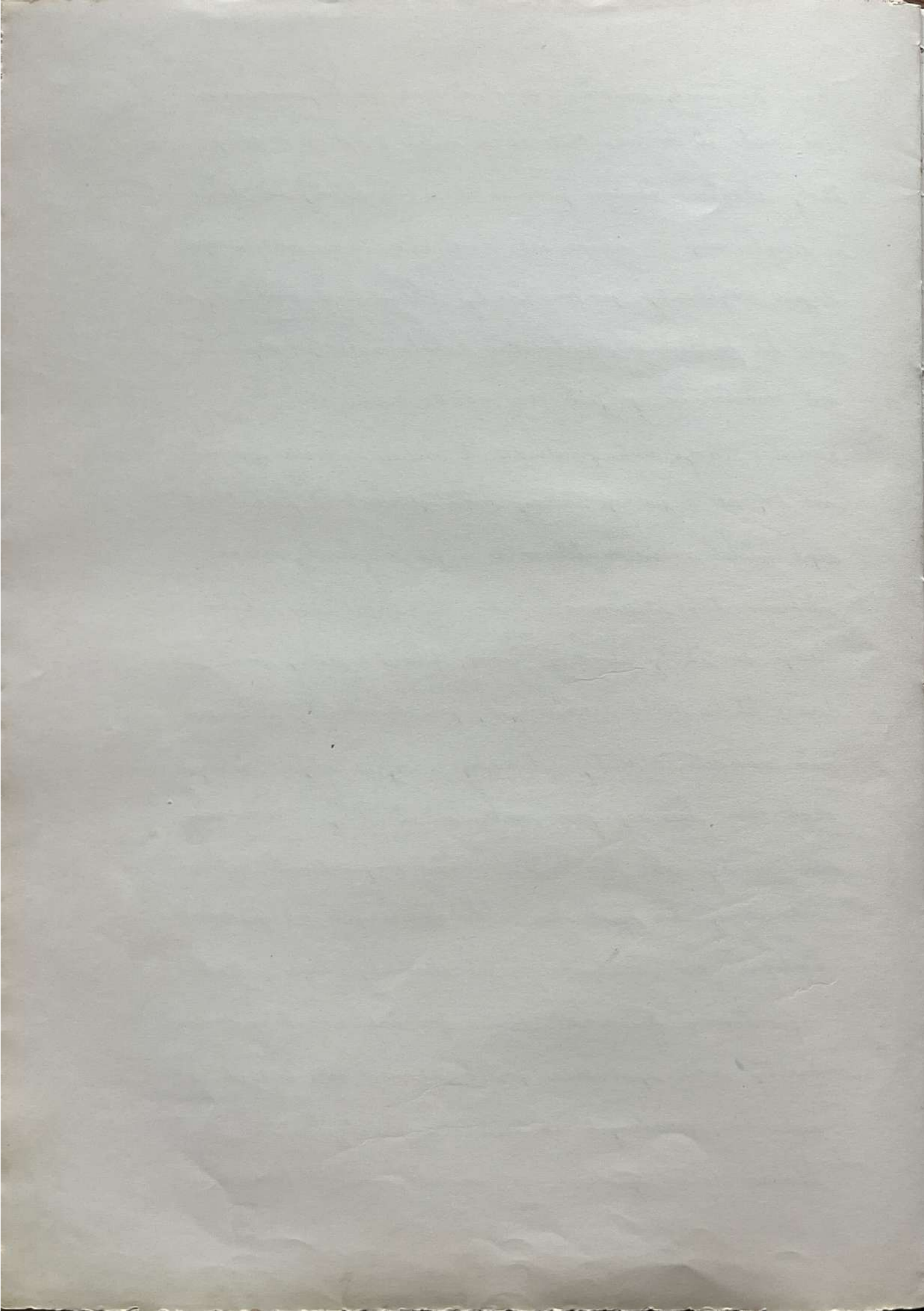
Predsedajúci: Ladislav Moyš prečítal nariadenie cirkev. vrchnosti
číslo 1929, položne nariadenie správnostenského výboru špišskej
stolice č. 1282, dľa ktorého naša školská stolica sa vyzýva,
aby v mimoriadnom a úplnom svojom zasadnutí konečne
platne sa ovedčila: či naukosledná reč našej školy bude
maďarská, alebo nemodárska? - a vyzýva prítomných ku
zdeľeniu svojich mienok, položne k vynešeniu uznesenia sa

✓ Anna Kasparek, učiteľka s odvolaním sa na tú počiadarku
 XXVII. zák. čl. z roku 1907, dá ktorého 6. triedu ľudovej
 školy skonširov školaři povinnú sú z maďarskej reči tolko
 si osvojiť, aby do kruhu ich živolného namestnania spa-
 dajúce myšlienky pro maďarsky slobodne si mohli vyja-
 driť: ku ľahšiemu obriehnutiu tohoto cieľa sa odporúča
 reč maďarskú prijať na naukoslednú reč.

Ladislav Moyš cirkv. predseda šk. stolice s odvolaním sa
 na to, že z jednej strany v Haličoviciach až pro rok 1905
 dipl. učiteľ vôbec neučinkovali a po maďarsky vediaci
 učitelia len striedavo učinkovali a následkom toho
 vtedy do školy chodivú žiaci, ktorí z väčšej časti aj
 teraz školu našu navštevujú, pro maďarsky lokmer
 nič nevedeli; z druhej stránky z tých istých učebných
 okolnosti. keď aj pre rozkratenosť našej obce vo svojej
 materinskej reči len ľásko môžu napredovať: cieľom
 intenzívnejšeho pokroku v tu oxnočených ľáských okol-
 nostiach na naukoslednú reč slovenský jazyk prijať
 odporúča a ku zákonitému privlastneniu si ma-
 ďarskej reči upotrebenie prostredkov v XXVII zák. čl. z
 roku 1907 oxnočených na dostatočné považuje. —

Školská stolica oproti tomu učiteľskému jednoklasne

to uzavretie vyriesla, že vo svojej škole sa naukoslednú, keď jazyk slovenský konečne platne prijíma.

Plymlo sa nápisníca prečítala a uhodnovernila. —

D. j. k. Medorošník Jozef, veľký predseda šk. stolice.
Mačútek Jozef, starosta šk. stolice, Godistov Moys k. k. duchov-
ný ríbk predseda šk. stolice, Kasparek Anna, učiteľka,
nápisníčka šk. stolice.

Takto v roku 1908 v Holigovičania dosiahli toho, že v škole sa učilo po slovensky. Toho dô-
kazom je i prepis od kráľovského školdoxoru v
spisškej stolice. Uvádzom odpis.

Od kráľovského školdoxoru spisškej sto-
lice. Číslo 1431/1908.

Uhodnoverne-
nie od šk. spis-
stolice.

Videl som. školu voviedol som do molii-
kulárnej knihy s naukoslednou slovenskou rečou.

V Levoči 12. októbra 1908.

(M. p.) Dr. Flajnoš

kr. radca, školdoxorca
Podľa šk. kroniky z roku 1921, bola v škole uro-
bená studňa a tiež v tomto roku sa zakrlo
prvé divadlo v obci. Náxor divadla ako i čas
jeho prevedenia sa neroáda.

šk. studňa...

Holáštny jej kopis z unnesenia šk. stolice z
dná 20. septembra 1908. Jedna m o rozíctob a koniec šk. roku.

Predmet: IV. určenie náčiatku šk. roka a praxdnin počas neodkladnej poľnej práce, jaseňnej a jarnej.

Začiatok a koniec šk. roka letný odhlasovali občania v r. 1908

Josef Lorenčík odporučá, aby sa šk. rok napočal 1. októbrom a končil 30. májom, t. j. aby sa počas neodkladnej jaseňnej práce od 1. - 15. októbra praxdniny určili pre 10-12 ročných štávkov. Prijalo. A takto bol náčiatok a koniec šk. roka podľa prania občanov čo si dnes neveríme ani predstaviť, že sa tak mohlo stať.

Zvláštny je i náznak k 20. decembra 1908, kde bola určovaná dôchodková listina pre učiteľov. Medzi iným sa píše i toto. Jestli učiteľ chce vykonávať majúce sa zvonenie. Za zvonenie 6. mandlov ovsu. Pri popise ľudw 200 vajec.

Dôchodková listina učiteľov

Ako sa kedysi vyberali školské príspevky nám hovori náčiatka so kodonia n. k. stolice zo dňa 13. septembra 1925.

Základ platenia šk. príspevkov kedysi

Základ platenia školských príspevkov bude základ štátnej dane. Školská stolica určuje, že tí, ktorí dome neplatia (je tu o deti kéliarske, ktorých rodičia slúžia v Haligoviciach, t. j. o deti cigánske) na jednotlivé dieťa, ktoré posielajú do školy neplatia ročne 10 Kčs, t. j. desať korún na školské príspevky. Predstavenstvom obce vyberoné peniaze sa odovzdajú kuratorovi

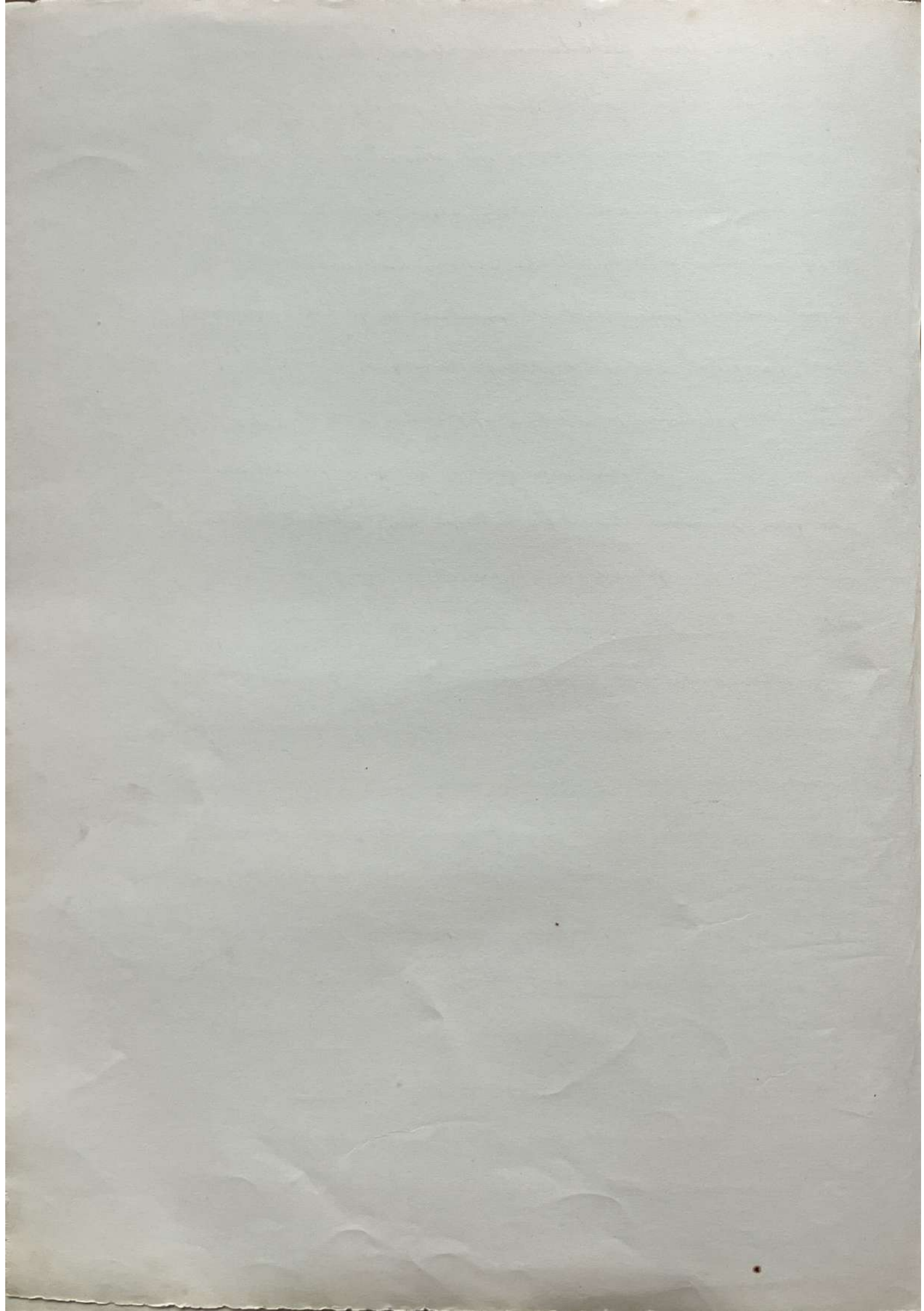

školy, na teras Leostionovi Kovatčikovi, ktorý s vedomosťou predsedu šk. stolice vypláca jednotlivé položky a o svojom pokladníckom účinkovaní koncom šk. roku šk. stolice učel predloží. Na uhodnovenie dnešnej zápisnice ustalení boli: Mafij Želonka a Matij Želonka a Matij Bjalončik. Proti uverejneniu schôdov šk. stolice appellácia sa podala môže cestou farského úradu u osv. p. Biskupa, behom 8 dní, pričom obyvatelia v kostole upozornení boli.

No, nie len chélie a cigóni platili, ale ako píše učiteľka Aurelia Lidenyiova, v školskej kronike šk. r. 1926-27 platia i veriaci čo majú prôdu. Uvádza: Keď rozpočtu platia veriaci 8-9 Kčs od jednej osminy na vydržovanie školy. Toto inkasovanie je nepríjemná vec, lebo platiť ľahdému nepríjemne padne. Polom prišlo jar! a to je celý krest pre učiteľá. Každý rodič prosí o prepustenie dieťaťa, lebo ho potrebuje pri jarných prácach. Polom príde máj a každý má osobitné prastvisko! Kto má ísť prást? Školák! Rolníci nechcú pocho- piť, že príst majú deti v máji do školy chodiť? Von do polá! Deti ráno od 4-5 hodiny idú prást. Čy do školy ich pošlú, lebo sa boja krestu, ale čo má s toho učiteľ? Deti premoknuté, ukonané prídu do školy: spol.

Deti chodia do školy spat

Takto učiteľka opisuje ľahký stav, v akom sa nachádzal učiteľ v tej dobe, no, ani v ďalších zápisoch čo uvádzam nie je pre ňu lepší perspektíva.

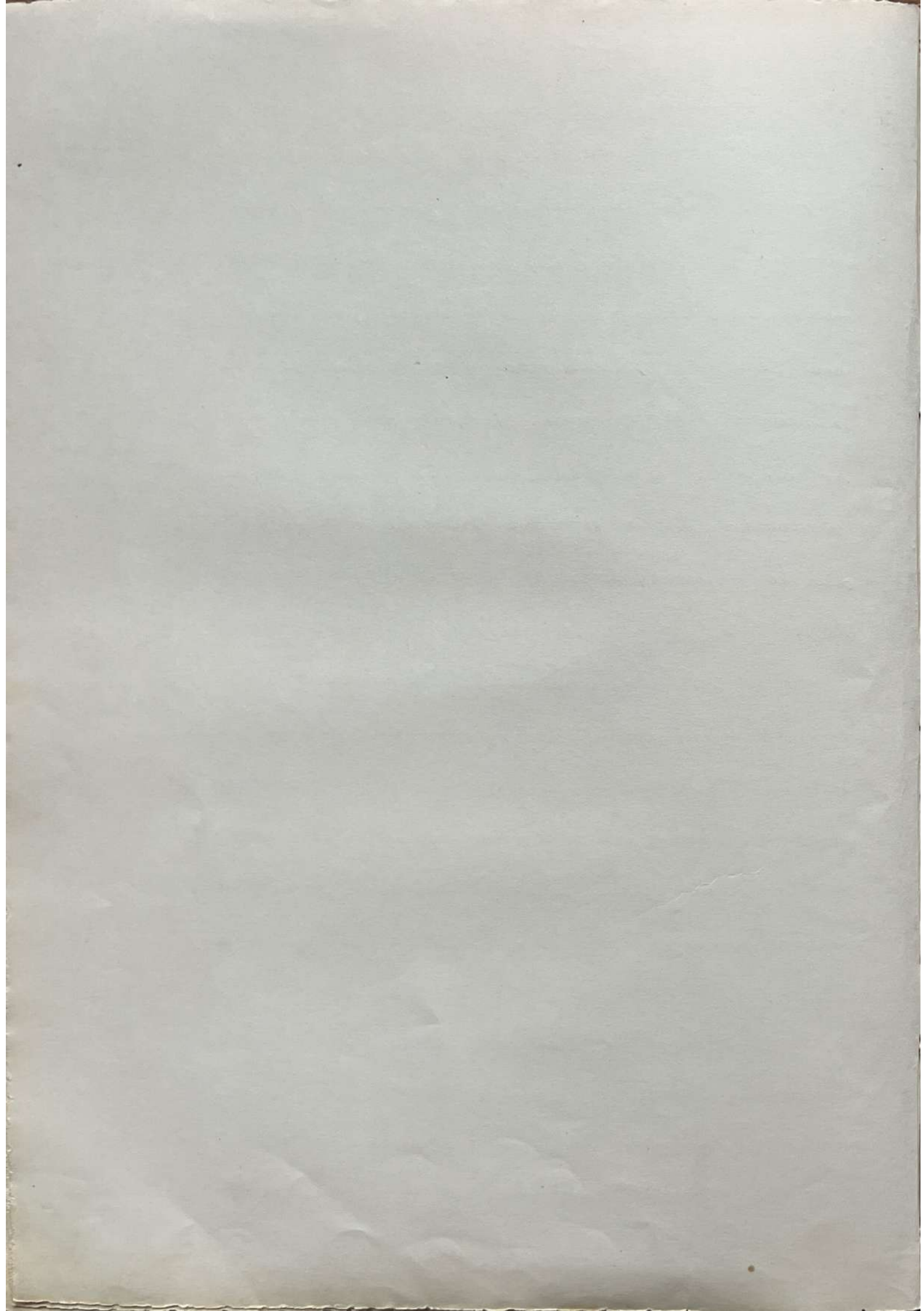

V kronike zo šk. roku 1931 píše učiteľka Aurélie Le-
denyová. Učila som 106 žiakov. Ani štrnásť som
nemala voľný, deň popri dňu v práci bez
oddychu. Škola malá a nás veľa. Nie dve, ale
ani tri triedy nestačia. Peniare na výstavbu
nemáme. Bieda viade. Grajiara ľudia neza-
robia, lebo nárobku niet. Nezmestnosť, hos-
podárska kríza panovoč privedie ľudí. Hospo-
dárske výrobky klesli v cene. Čo hospodár kúpi
to je ešte všetko v cene, ale čo hospodár má
na predaj, toho cena klesla. Cena dreva tak
klesla, že aj naša nádej na druhú triedu vyšla
na..... Mysleli sme, že predá urbar drevo a vys-
lavíme školu, ale drevo nekupuje nikto, t. j.
nikto nedá takú cenu za les, žeby sme mohli
na tie peniare novú triedu vybudovať. Trápime sa
ďalej.....

O tom, že sa trápili i ďalej svedčí i
v ^{šk.} kronike vystrihnutý a nalepený článok z me-
nohého časopisu zo dňa 14. novembra 1935,
ktoreho odpis uvádzam.

učila 106
žiakov

škol. kríza -
nezamestnanosť

↓ V Imerdžonke hráli divadlo.

Hasičský sbor z Haličoviec nahral 14. novembra v znómych kúpeľoch pod Tatrami v Imerdžonke divadelný kus „Ferdo šefom“ je to pastuška miestnych učiteľov, ktorí sami hrali a nocničili i oslotných ochotníkov. Najmä poslúžili sa v xdar ochotníckeho divadelného predstavenia synovca - učiteľ z Trave v osobe „Ferdta“ a učiteľ Láhradník v osobe „šefa“.

Juž pomenovujeme, že obec Haličovec už od niekoľkých týždňov, nemá knaza, keďže tak fara ako i kostol sú v stave na zrútenie sa, a már ako patrón nemá sa k tomu, opraviť obe budovy slúžiac k prechádzaniu kultúry v týchto krajoch od sveta odrekamých. Čistý risk divadelného predstavenia obráti sa tiež na cieľ školy, ktorá má mnoho nedostatkov. - Oc.

Je i miestny učiteľ urádku kápis. Tencjia obec ostala bez knoza. Adminis-
troval ju rýchoaldský pán farár, ale i ten sa

Velmi xle
sacharal štál
o fary, kostoly
a školy. 1935

Loht niekoľko koncom októbra tikšie od 2. novembra
nebolo luna a nedelů a vo sviatky slunčiek božích.

Z lohto (vyso) vidíme, že ako sa
sledajú štát a duchovní pastieri starali o svoj
ľud. Nezakázali im na nich.

V roku 1938, 31 decembra bolo pre-
vedené v obci sčítanie obyvateľstva. V našej obci
je toho dňa 419 obyvateľov stoh 674 Gbočov
12 Poličkov 23 igóňov a 7 šidorov.

Sčítanie
obyvateľstva

Tento zápis previedol učiteľ Trone
v šk. kronike v šk. roku 1938-1939. V porovnaní
so zápisom učiteľky Aurelie Ledenyjovej z de-
cembra roku 1930, keď bolo sčítanie ľudu
mala obec 640 obyvateľov.

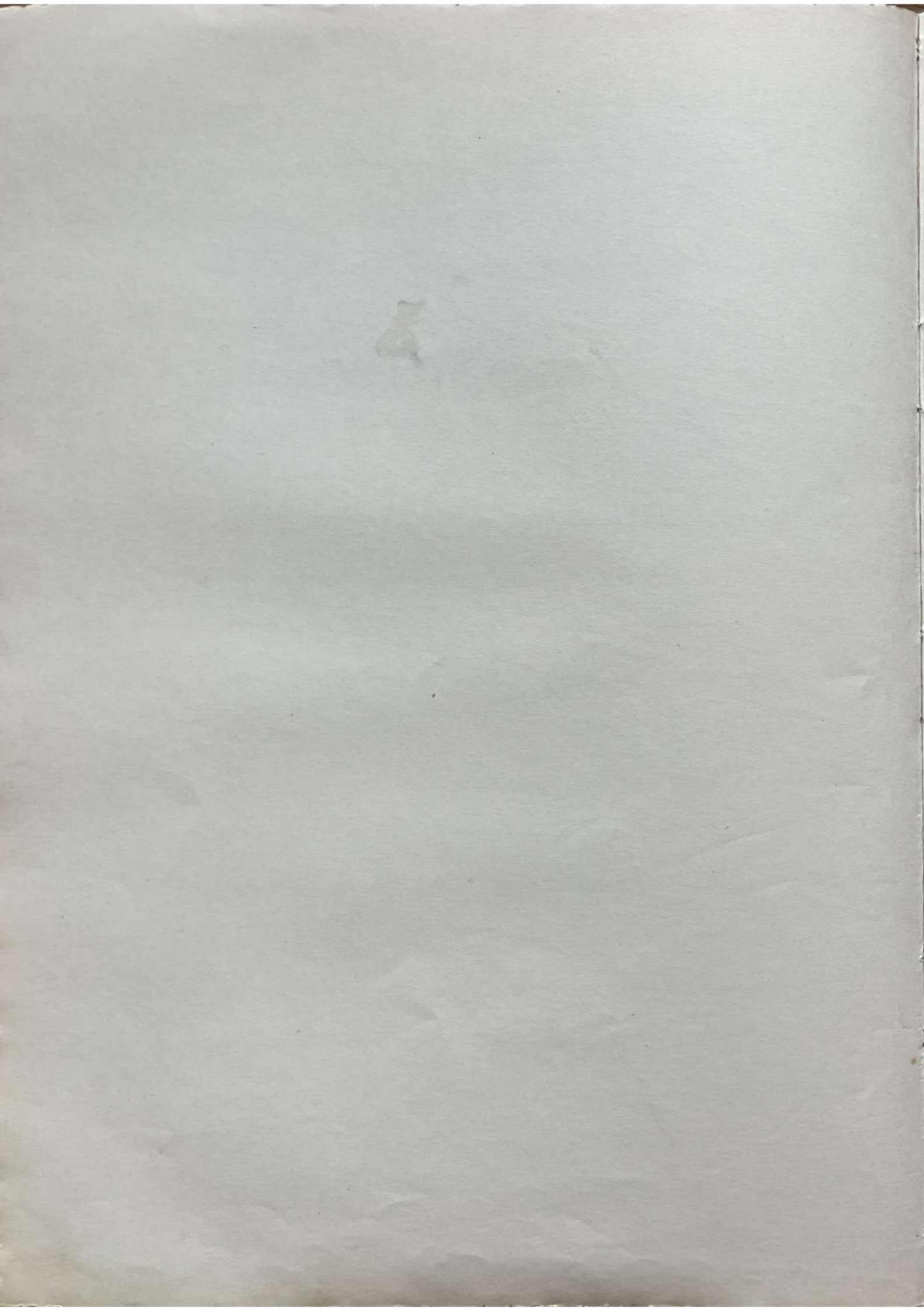
Sčítanie
obyvateľstva

Dňa 16. júla 1935 pretrhli sa mrieža,
ktoré spôsobili veľkú poruchu. Škoda bola znač-
ná, avšak tá škodobnejšia boli poškodení, že
sa tážka stohá rozpomätajú.

Priebož
mrieža
v roku 1935

1. januára 1935 boli Haligovce verešné
nečolaným prošímom u Hercov. Takto je napísané
v školskej kronike v školskom roku 1934-35.
Učiteľka A. Judenkova v šk. kronike v šk. roku

Posian

1937-38 píše:

Tohoto roku bolo založené „Rodičovské združenie“
Schôdok bolo celkom 6. Týmto schôdkom
nedociuť sme mnohá ľudské problémy nevedia,
skôr než sú porozumieť potrebám školy a
svojich detí.

Založené
Rodičovské
združenie
v r. 1937

Keď rodič sa o dieťa vôbec
nestará, pošle ho do školy a dost. Ť má
ho dieťa potrebné školské veci, (peniaze),
koho si ani nevšimne.

Učiteľka M. Majtnerová v šk. kronike
v šk. roku 1944-45 opisuje príchod sovietskych
vojsk a oslobodenie obce. Je zaujímavé, že
svojím v tomto roku žiaci veľmi ťažko sa
príberali k učeniu. No, ale nie je divé, keď
sme niekto videli monštrovať na spáske vojska
keď sa blížila sa fronta, ohromné delodráma a
kachotenie dávalo podnet k takýmto hrám.
Žiaci nie a nie sa sústreďovať na vyučovanie,
lebo myslieť behala kdesi, odkiaľ prichádza
ten podivný zvuk pán. Fronta sa blížila a
jej následky už predčasne bolo badať v dedine.

Príchod 2x
sov. armady

Limba dostala nové Ťažkosti. Bolo narozume-
 ním predávanie obuvi. Ľudia nemali v čom
 chodiť do školy a kvôli ešte keď bolo mokrú.
 Preto všetko vyučovanie nebolo prerušené, uči-
 la sa stále až do príchodu barbarskej, armády-
 nemeckej.

Našu obec nemohla prechopiť nemecké
 vojská v noci v 1 hod. 30 min. 23. januára 1945.
 Ich príchodom vyučovanie bolo prerušené. Všet-
 ká táto nacistická armáda zostala tu dlhšie ako
 dva dni. Ale aj za tie dva dni pricítala našu
 obec kverstov a hrubosť ľahla vojska. Vojs-
 kedoch z dediny korunovali a sprevádzali
 minovaním mostov a púcaním (odpočíváním)
 telefonných stĺpov. Bolo to so dňa 25-ho
 (j) na 26. januára roku 1945. Posledné skupiny
 odišli ráno 26. januára 1945 o 3³⁰ hod. O 4-ty
 hodine ráno už boli tuhé ich prenasledova-
 telia, ktorí svojou odvážnosťou v nočnú hodinu
 sa snažili dostať čím najskôr do obce.

Dňa 26. januára 1945 zaznelo
 slávne oslobodenie. Po tomto dni nastalo akési
 uvoľnenie nervov. Obyvatelia už tu čakali na

den' kedz dostaneme zvest' a ukonení vojny.
 Vyučovanie nastalo, lebo uz našu obec prechádzalo vojsko, skoro do polovice mája. Po prechode vojska vyučovanie bolo rozatá, keby sa nebol rozšíril sarak, bola by i dochádzka lepšía.

V istom podaní občanov sunožij obce koluje veľa povesti o boginkách. Ľudia ich opisujú, ako obludy s veľkými chodidlami nôh, veľkou hlavou a veľkými prsiami, ktoré podľa rozprávania mohli prehodit' uz plece a ešte i tam im viseli. Ba niektorí i karkovne spomínajú, že pri vode, kde je dnes vápenka postavená ich videli ako purní kani nomiesta, kysouky, po prádle bili. Ako ich bydtisko spomínajú blízke heligovské školy. Teraz mekajme rozprávaj' faulixii bída o (bogi) godky o boginkách rozpráva xisela 5. kl. Károd. školy v Heligovisch Rukuna Gabušokovi, tak ako sa poviela od svojej starej matere.
 Godky o boginkách.

Boginky
 (lesné víly)
 Povesti o
 nich

Lina jedna baba i mianu dievko. To dievko pričarovala boginka a doua svoji. To dievko nesie

↓
 děvka hodkíč, ani godač. Poraděus jej jednu
 hoop sebi prosa na pientra a sebi na-
 biva jozek a sturki prouxiua na blábe i
 sebi vřina se sbum potice. I lok ouua
 xrobua. Děčka xrus s poščeti a suo ku
 pientra i lok godaou: molúle gorcuše domojej
 duvruš" i omi xěti s pientra i xbili děčka.
 Prisuu boginka i lok godaou: „Mbi děčka
 moje, bo jo nebijem tvoje! Vřina boginka, mo-
 je děčka i prosa heb i xohobua tem jif
 děčka i menci tem nehoděua.

Bivauu boginky jřu voděa
 blěho v polě rus (ronur) groh. Boginky hoděxi
 na groh. I xarui jo. Gaxda š pognivuu i
 kupiuu crvuně bub. Do grohu nedou obidaa
 ale len jeden bub. Bub prouxiu na kraj do
 grohu. I prisuu boginka na groh i prosa š
 jej crvuný bub i obusea goi dauu obidvie
 nojy do jednegu bubu. I křičui jum. I xocědui
 jum na fare i pylau š jej x ego xijam.
 Uostantne stauu pod volnym i křičui sebi ne-
 godaou. Pociui jum bič bo nepěua poměděe
 x ego xijam. Na koncu uona prouxiua, se heb

↓ gaxda idie soe, lo se nepueregno. Tymu se vyucua-
ua lo nieke boginky voda vseua.

Tiee o bogynoch sa hovarilo, ze ked xena mala
decka a mela na vyrod do kostola. mermela
o tento cas vyjit vonku, lebo inak jej vobra-
la boginka decka a vymenila ho so svo-
jim. Tiee sa hovori, ze boginky xili tiee
z toho, ked ludia nechali lyxicky po
jedle obrateni v kuceri a tiee sa pred jedlom
neprekahnali.

Zvlastna je poviedka ktoru mi rozpravala Ka-
sarina Zelonkova, rolnicka, Strana. Poviedka ma nazov:

Godka
o zbujnikoch

Godka o zbujnikovi figlorovi.

Byli dvoje kmotri. Jedin mjou bruf synuf a ten
druhy nic. Ten co nimier nic, byo zbujnikom. Pisev ku kmot-
rovi a poviedcov mu: "Dajce mi jednogo syna za zbujnika
vyuci, ked rum tu bujmi duma sedrom. Tdau mu nocec
najstarego syna zebi se vyucuv za zbujnika. Zbujnik s nim
uoderev do lasa. Jak sli lasem, chvopiec zbocul piekne dvere
v lese i godo: "Potku, lo dvere by byvo dobre na jarumo."

Y zaviod zbujnik najstarego syna do dumu i goda:

"Nebedze z nego zbujnik!" Dajce mi mrocego syna nef

šē vyuci za zbuynika. Ked prisli do lasa i muodri nyn zbacu
 dvero v lese i godo: „Potku, to by bylo dobre dvero na dysel.“ Zanim
 zbuynik muocego syna do domu i goda: „Nebede z nego zbuynik!“ Dajce
 mi najmoucego syna nef se vyuci za zbuynika! Vind go do lasa aj
 sin zbacul dvero i godo: „Potku, to by bylo dobre dvero na zabijok!“
 A tak najmouci se stal pomocnikem zbuynika.

Zacun zbuynik vyucuvac najmoucego syna za zbojnika.

Len mjesoi na jarmak bez les. Jak go zbacili rucili boganc na hod-
 nik. Mjesoi propabuvav boganc a ruciv go dali do lasa a pie sebe
 se godo: „Ked pudem nazod, tak go vernem. Ked se rucul nazod
 z jarmaku, boganc navel sam kde go rucol i o pie mebuf drugy.
 Rivionzov barana, co na jarmaku kupiv co voline i zacun probovac
 bogance. Za ten cas mu zbuynik i s unim ukradli barana. Zadušili
 go i odrezali mu quore a rogun. Quore nadzubli na palice. Palice
 dauv do bagna az po quore barana a na koniec dali rogun. Tak
 vicirol, jak by byv do bagna zapadnuv. Mjesoi ked se zobuv
 bogance, zbail ze barana nima. Zacun go sukač, az go na-
 sev v bagne zalotego. Chcov go vybrac a zaket ku nemu
 prisev porudne se zamarasul. Ked zobrezanum quore nasev,
 cary nagnevany sev do blizkego potoka poumyvac se, nogarice
 i kosule vyrajbac. Potym sobie legnul na kabol a nogarice
 i kosule rozviesul po stumof a bogance zanesul na strom.
 Shuko pripiekalo a non zaspal. Ked se prebudiv vricko mu
 ukradli.

V druhej dŕeň zbroili jak na panskem uoim dvoje
 srogone na překrasnyh vovaf. Zapacili se jim vovy. Zamarasili
 se borovkami care a vysli na smereky a ztanulela novali: „Byv
 sud i bedze sud“! Polinkali se srogoria, zohabili vovy na roli
 a uckeli het. Zbijnik i sucinim lem na to cekali. Zabili trus-
 tejsogo vova a suhsogo zohabili na živoce. Uogum z tustego vova
 vrazili suhsemu vorovi do pytku, ze tiv ani dychat nimog.
 A temu go porodne nadus. Pŕisli srogone i s punem pozrič
 si djabrot. Cary překnune zbacili, ze miasto cektuf, drugego
 vova nimra. A hvč go sukali, nimogli go najsvč. Lem tiv
 drugy vov mijol v pytku uogum z drugego vova a byl hvč-
 ne naduly. Ugodali špra tym, ze tiv suhy rezar tego
 suslego a temu je taky nadusy. A bez starošči uodesli
 do dumu.

Chcel by som tiež napísať ako doplnok k dvom pred-
 chodcom niečo o vzniku obce a jej upresnenia ako to opisuje
 Eduard Pavlík: "Sprisovca Ľvískej magistron," vydané v roku 1955.

... Vchádzame do obce Ghaligove, roztratenej po
 celom dolnom konci údolia až po hradskú. Pred sebou vidíme
 mohutný horský chrbát so strmými a holými vápencovými
 skalami. Tu sú Ghaligovské skaly s viacerými jaskyňami.
 Najznámejšia a najväčšia je z nich Aksamitka. Výzor
 končiarov sa trochu zmenil, pretože roku 1948 vyrazila tu

Venik obe
 podľa hodno-
 vených na-
 menov.

2 x

podzemná voda a vyplnila množstvo vápencového ťstku, ktorého nánosy vidno i dnes. V hlbokom údolí pod hradskou sú ešte skupiny domov Hlaličanie. V obci sa hojne zachoval ma-gurský typ domu. Obec sa spomína po prvý raz v roku 1338. Koncom stredoveku sa vyľudnila a roku 1523 bola majetkom Pábla karlužiánom a po ich vyhnaní rodine Hábyovcov a iným šľachtickým rodom.

Ako opisuje Eduard Pařík jaskyňu Aksamitku.

Jaskyňa Aksamitka je vo vysokom horskom chrbte, ktorý svojimi holými končiarmi a príkrými stenami ľudí už pozornosť vzdáva. Tento horský chrbát je časťou piemurského bradlového pásma a ťahne sa severne od Hlaličanie. Vchod do jaskyne je z druhej strany končiarov. Dostaneme sa k nemu od juhu ráznym ťahom. Menej nebezpečné je ísť malou úžľabinou, ktorá sa ťahne vpravo nad skupinou domov. Pohodľnejšie sa dostaneme k vchodu, keď obídeme horský chrbát, no ani týmto smerom, nie je cesta ľahká. Odmenou za námahu je pekný výhľad z hrebeňa.

Vchod do Aksamitky je vo vrchu Červená skala oproti vysokému, príkrému a kvŕcelonitému končiaru. Aksamitkou sa nazýva jaskyňa podľa bratúckeho kapitána Petra Aksamity, ktorý mal v nej skrýšňu pre svoju jed-notku.

Opísané
Aksamitky
podľa hodnot-
vených veme-
rov. 2x

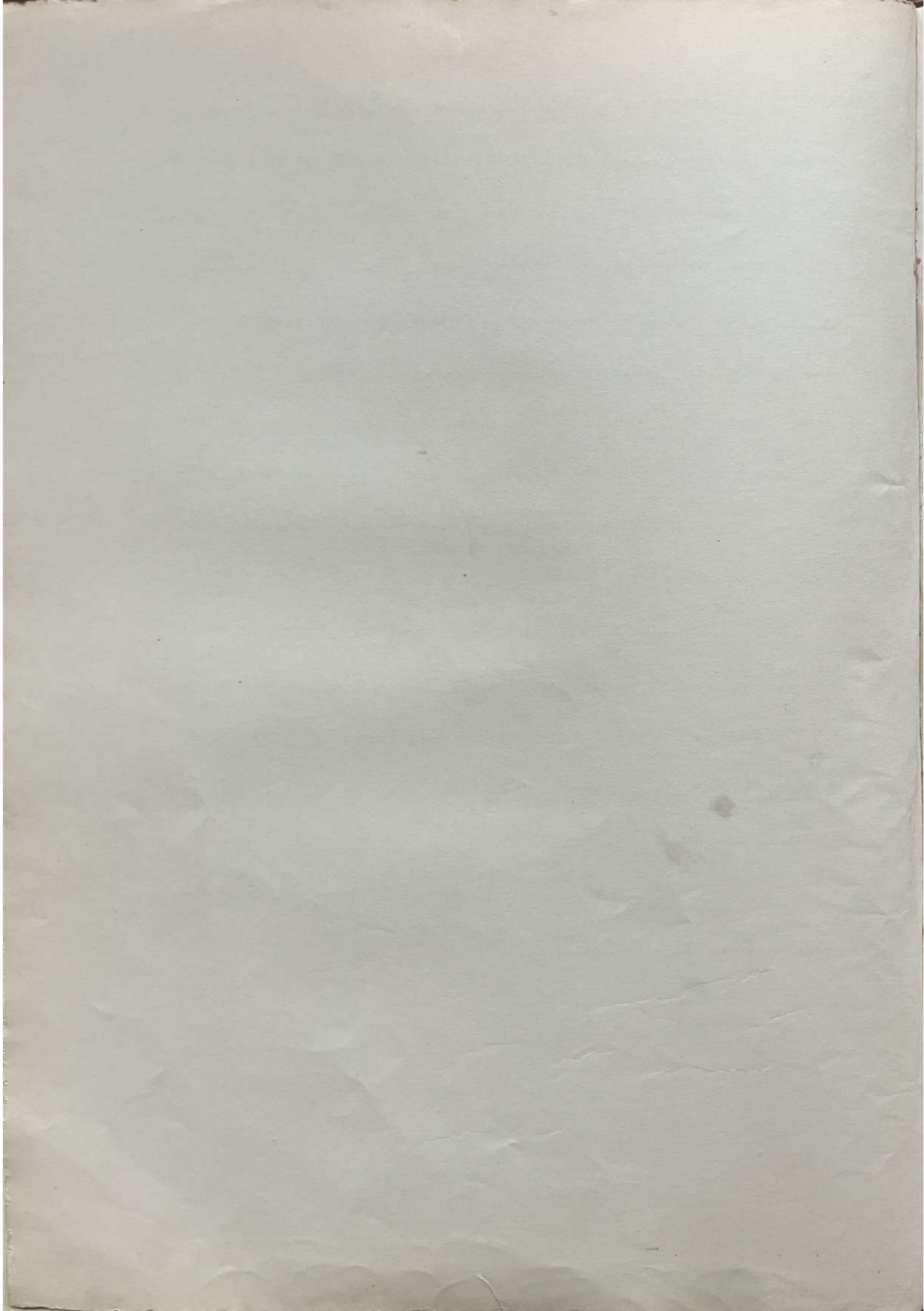
Nazýva sa aj Mliečnou dierou podľa bielej farby vápence. Vchodom trojuholníkového prierezu dostaneme sa do predsieni. Keďže napravo úzkou chodbou asi 40 m od vchodu je širší priestor, v ktorom sídlil predhistorický človek. Vrátiac sa nazad, ideme z predsieni naľavo cez hrádzu balvanov, z ktorej môžeme vidieť niekoľko dier. Jedna z nich je asi 20 m hlboká a podľa tradície má byť v nej veľký poklad a podzemná chodba, vedúca na hrad Nedeca. Na ďalšej ceste prideme do samej jaskyne s kvapľaním. Tu sa našli pozostatky predhistorického človeka a zvierat.

Na južnej strane Hrubej skaly je otvor podobný vráтам a nad ním sú dva konciare kužeľovitého tvaru. Za vchodom je veľké podzemné priestranstvo. Nazýva sa Zbojníckou dierou, lebo podľa tradície mali tu zbojníci svoju skryšňu.

Okrem spomínaných dvoch jaskýň sú tu aj iné, rozsahom menšie diery.

fidel:

Jaroslav Štefan
Foj. HNÚ

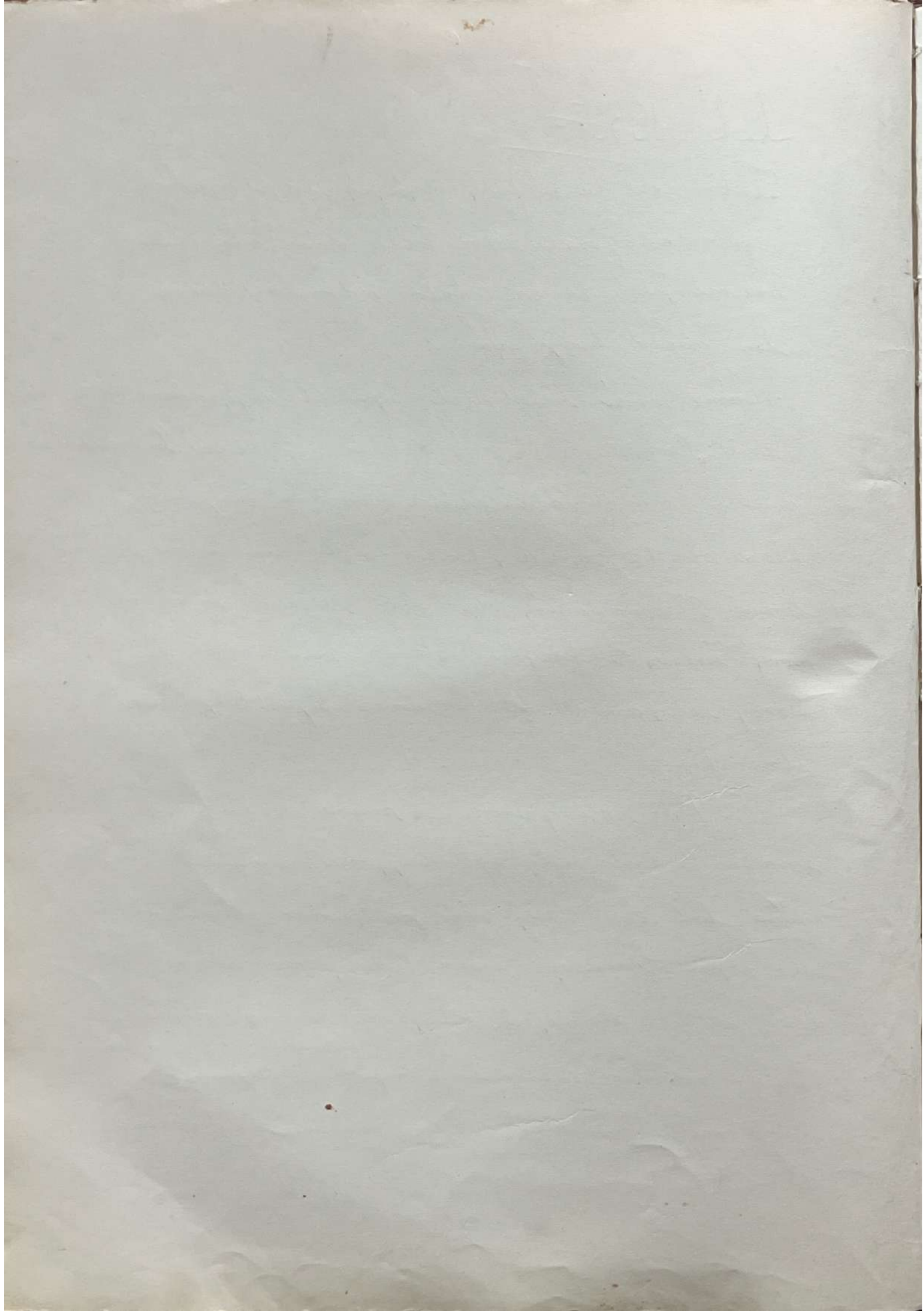

Rok 1960.

Tento rok nie je taký obyčajný, ako ktorkolievk
a predchádzajúcich rokov. Toľko smiem, a to všetko
radosných ako sa stalo v tomto roku, sa
len málo kedy stáva.

Máme novú socialistickú republiku. A jej názov "Nová so-
cie: "Československá socialistická republika". Tá republika.
zmenou názvu štátu, prišla i zmena našej ústavy,
ktorú vláda vopred predložila občanom ku schvá-
leniu. Občania našej obce všetci súhlasili so zmenou
novej ústavy a sprievodom chromoxđením poslali dá-
kovný telegram ÚV-ČSČ a vláde Republiky Česko-
slovenskej.

Tuž bola prevedená zmena štátneho
znakú Československej republiky, keď na mieste
kružka bol tam daný oheň partizánov v kosieli, štátny
ako symbol odboja nášho ľudu proti utlačá- znak
telom a na znak, že nikdy viac nechceme potrosu
a kto na nás siahne tomu odpoime rovnako
ako náš ľud v Slovenskom národnom povstani.
So vznikom novej socialistickej ústavy prišla i radosť

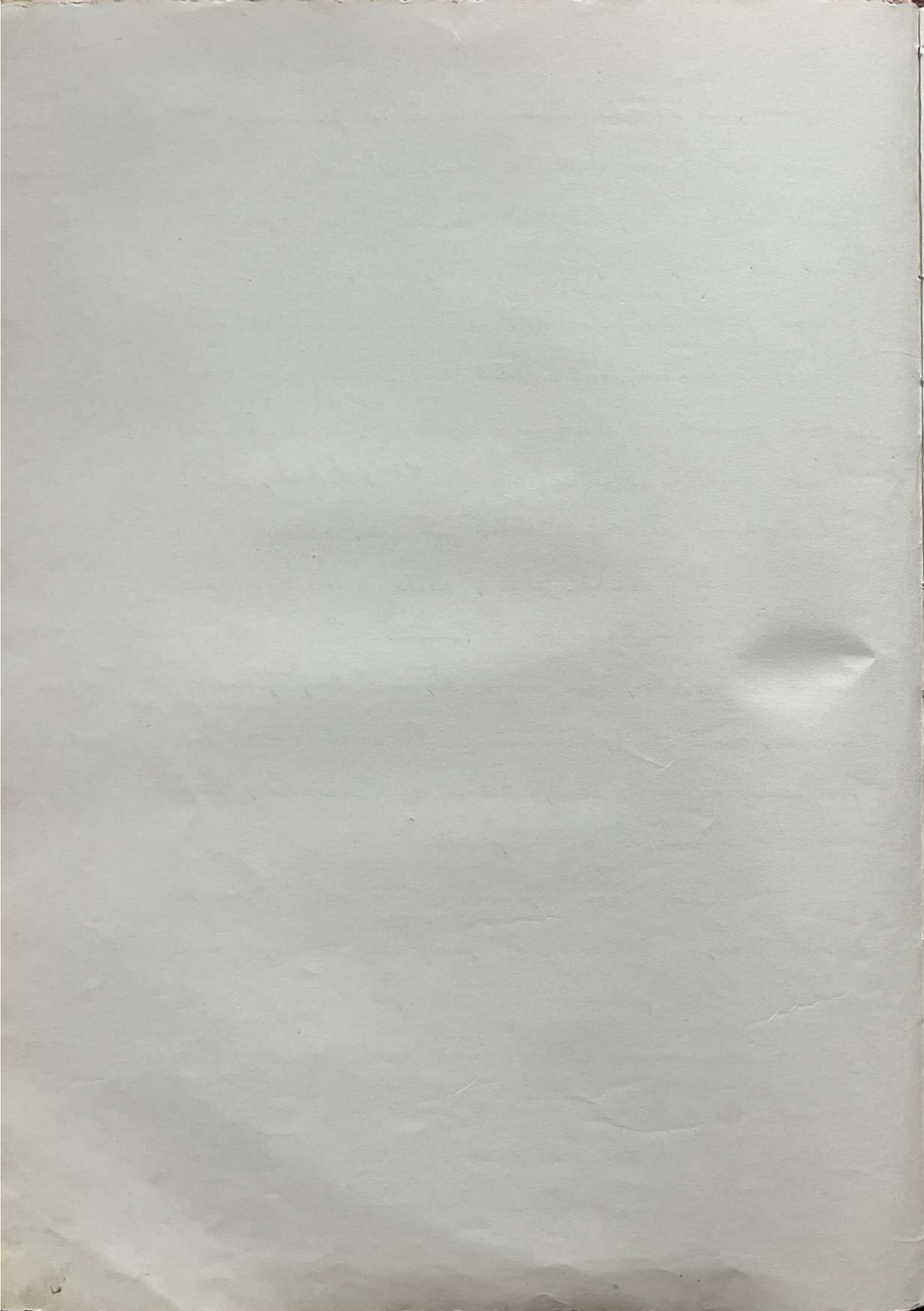

správa, že školské učebnice a učebné pomôcky
 (vprax) budú dané žiakom zadarmo. Tak sa i
 stalo dňom 1. septembra 1960, keď žiaci po pri-
 chode do školy si prevzali veľké knihy, písanky,
 pbiace perá, tušky, peročičky a iné a iné veci zadarmo.
 Rodičom, takto štát ušetril dosť hodne peňazí, ktoré
 mohli použiť na oblečenie a obutie svojich žiakov. Ime
 takto druhým štátom na sieti ~~PPPR~~ ktorý posky-
 tol žiakom učebnice a učebné pomôcky zadarmo.

Školské učeb.
 a učeb. pomôcky
 zadarmo.

So zmenou ústavy došlo i ku zmene okre-
 su. Okres Spišská Stará Ves sa (slučil) zrušil a patril do Neorogonizácia
 nového okresu, ktorý má názov: „Poprad“, kraj Východo-slovenský.
 slovenský, so sídlom v Košiciach. Do nového okresu boli
 pričlenené i ďalšie okresy: Kečmarok, Vysoké Tatry, Stará
 Ľubovňa, Spišská Stará Ves, Poprad.

Volbu bolou výnimočnou udalosťou v roku 1960
 boli voľby. Celkovo bolo vydané 344 voličských preukáz. Volby a ich
 nov. Z toho 12 preukáz sa dalo tým čo odišli z obce výsledky
 do namerstovania a volili tam. Celkovo bola zapísaných
 voličov 332 a všetci občania odovzdali hlasy (volebné
 lístky) čiže účasť občanov bola 100%-ná. Výsledky
 volieb po všetkých hlasovacích lístkov boli nasledovné:

Pre kandidátov miestneho národného výboru bola odovzdaných 96,42%.

Pre kandidáta do okresného národného výboru bolo odovzdaných 96,6% (Ján Toma)

Pre kandidáta do krajského národného výboru bola odovzdaných 93,5%

Pre kandidáta do Slovenskej národnej rady bola odovzdaných 94,5%

Pre kandidáta do Národného zhromaždenia bola odovzdaných 95,2%.

Dáňov výročnou akciou roku 1960 bola „Celostátna Spartakiáda spartakiáda.“ Žiaci lunovej školy sa zúčastnili „Bliss-nyj spartakiády“ v Spišskej Staréj dňa 2. mája 1960. Učiteľ Klarimský sa zúčastnil s „Dopravou.“ Učiteľ V. Majerik nas s „Rodostna jarou.“ Maloletí žiaci z obce Spišská Stará Ves s týmito skladbami nevystúpovali ďalej dňa 4. mája predviedli žiaci v rámci osláv 15. výročia oslobodenia Československej republiky v rámci kultúrneho vystúpenia aj uličky so svojimi uvoľnenými skladbami. Okrem toho sa uličky so spartakiády veľmi páčili hoc predtým učiteľia mali dosť ťažkosti s peniazmi na kolúpenie úborov pre školy, pretože rodičia

im nie veľmi chceli na tieto úkony dať.

Ďalšou významnou udalosťou roku 1960 bol prijav predsedu rady ministrov ČSSR a prvého tajomníka Komunistickej strany ČSSR súdruha Nikitu Chruščova na 15. Prijavy NS. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN, ako i prijav ušho Chruščova a prezidenta republiky a prvého tajomníka Komunistickej strany ČSSR Antonína Novotného. Tieto prijavy predstavitelov socialistických krajín o mierovom spolupráci národov na celom svete.

Nemenší ohlas vyvolala správa o porade predstaviteľov komunistickej a robotníckej strán, ktorá sa konala Porada kom. v novembri 1960 v Moskve, na ktorej sa súčasnosti strán 81 delegácií z celého sveta.

Veľký ohlas vyvolala prvého decembra 1960 správa o vypustenie treliho sovetského korábu, ktorý bol vypus. treliho sov. lený v rámci lekárskeho a biológického výskumu. Korábu v kabine sú zvieratá, prv, Húčka, a mušľa. Tieto zvieratá a rastliny. Pokusné zvieratá sú pozorované rádio-televíznym zariadením a telemetrickými prístrojmi, ktoré vysielajú na Zem objektívne fyziologické ukazovatele o stave zvierat. Trečia sovetská loď vaxú bez posledného stupňa novej pláty 4.503 kg.

Prv, kým začnem opisovať udalosti, ktoré nový okres
 sa udiali v roku 1960 napred opúšťa náš
 nový okres Poprad, kolko má rozlohu a prod.

Náš okres rozkladá sa na ploche 3,328 km² z čyho plo. Rozloha
 chy zaberajú väčšiu časť 1500 km² lesy, porasty stromovej
 zelené a trávné porasty. Najvyšším miestom v okrese je
 Skalínov štít (2663 m), najnižším je miesto, na ktorom rieka
 Poprad opúšťa naše územie (383 m). Výškový rozdiel až
 2281 m je najvyšším v republike. (Núž a najvyššie lexikónom
 orgánom v okrese je MNV na Ľubovskom Prese (1364 m), kde
 súdruhovia rozhodujú napráj, na najvyššej úrovni v re-
 publike.) Podnebie je najdrsnejšie na Loučivrock v. Podnebie

Tatier, kde sú v júli teploty márne ako 10°C a
 najteplejšie sú v okrese síjajú obceania v okolí Ľ.
 Ľubovna, Chmelnice, Mníška /Popradom a Červenom
 Kláštore, kde i v januári nepresahuje pima - 3°C a?
 Pri podrobných prapočtoch prideme k ukávanu, že
 priemerná ročná teplota sa u nás pohybuje
 medzi 4-6 stupňov Celzia. Dočú je jbo priemerné
 180 dní teplota vyššie ako 5°C Celzia. Náš okres je
 veľmi bohatý na snežky, priemerné 650-1.600 mm.

Najvyššími vráškami ležia obe: Belov, Osluina, Mengu-
 sove, Gřeba, Východní Lánava, Nižná Lánava, Nová Lesná a
 Nižná Lánava až (1000 mm). Najnižšie sú vrášky v Pognade
 Hřimarku a Hřibe, ktoré sú v daždovom línii Východných
 Tatier.

Na chvíľku sa vrátime do minulosti. V dobe ľadovej
 pokrývali naj naše územie ľadové kryhy a krajšie nerastné bohaté
 reliéf dostala územie nášho okresu v okolitých.

Bohatí sme na kamene, ved' len koministických
 pôd máme okolo 10%. Bohatí sme i na neras-
 ty, i keď nie veľmi krásne: Červený mramor
 pri Starý Lúbovni, čierny mramor pri Podolinici,
^{travertín}
~~travertín~~ v Východných Ružbáchoch (kaszky mi sú
 ešte preverené) v Várnarskej doline, v okolí Čer-
 veného Kláštara a Východných Ružbách sú ná-
 ležité vápence. Vápence sú i keď me-
 nej kvalitné nachádzajú sa pri Gřebe, Lenda-
 ku, Podolinici a inde. Tufy nachádzajú sa pri
 Hranovnici a Gřišskej Teplici, Travníku vysoký
 kvality v Gánovciach a Východných Ružbáchoch. Po-
 tom vložime na niekoľko desiatok km²
 mongánu.

Sme v nepretržitom prúde s Bolhickým morom

a čiernym morom. Do Baltického mora sa totiž vlieva
 rieka Poprad, ktorej dĺžka toku je na našom území Rieky
 150,44 km a Dunajev, ktorej preteká u nás dĺžkou
 19 km. Váh a Hornád sa nas vlievajú do čierneho
 mora. Našou najvyznamenejšou riekou je Poprad,
 ktorá ešte nie je úplne využitá, na uvážuje sa
 s myšlienkou vodného diela v okrese Prešov. Prestane
 i znecistenie Popradu chemickým priemyslom vo
 Grole a to tým, že v tretej päťročnici vystavajú
 sa rústiace stanice.

Verte, celkom presný počet obyvateľov nám zatiaľ Obyvateľstvo
 nik nevyčísli. Ved' je to i ťažké, denne nám v okrese
 pribudne okolo 10 novonarodených občanov, dvoje
 zomierajú, pár „neverných“ občanov sa odsťahuje. A
 v priemere možno hovoriť o 130.000 obyvateľoch.
 V okrese je presne 100 obcí a hustota na 100 km² činí
 4,4. Hustota osídlenia na km² je len 62,9 obyvate-
 ľov. Pravda, táto nízka (podrobná) hustota v
 okrese vzniká len v priemernom čísel, lebo v blízke
 mesta Popradu žije 86 percent obyvateľov okresu a
 tu prevládza hustota v celostátnom priemere. Hustota
 v celostátnom priemere činí 105 obyvateľov.

Chce nad 10 tisíc obyvateľov máme v obci 2, obcí do 500 obyvateľov je 34. To, čo sa dobre „monozíme“, dokazuje prirodzený prírastok obyvateľstva za posledné desaťročie, ktoré predstavuje okolo 22 tisíc ľudí. Je to slušné číslo.

V ďalšej časti chceme opísať zloženie nového úložiska nového miestneho národného výboru v Haligovciach. MNV.

Predseda: Ján Habušák,

podpredseda: Jozef Marek,

kazovník: Ondrej Bednarič

kancelárska síla: E. Ľudmila Vajtková

Členovia rady miestneho národného výboru:

Ján Habušák, Jozef Marek, Ondrej Bednarič,

Gabušák Štefan, Ondrej Špirka, Ján Jendryšák

Maňa Mačútková.

Komisia pre poľnohospodárstvo:

Predseda: Ondrej Špirka,

členovia: Matyáš Václavík, Ondrej Michna i. s. s.

Komisia pre školstvo a kultúru:

predseda: Gabušák Štefan

členovia: Vajtek Šušnák a Tomáš Florinský

Komisia finančná a plánovacia:

predseda: Jozef Marek

členovia: Vajtek Šušnák, Štefan Chabka

Komisia pre nýškarbu:

predseda: Ján Jendrejčák

členovia; Michal Guxrovic, Ján Utitka

Komisia trestná:

predseda: Ján Habinač

členovia: Václav Maúček, Ondrej Zilanka,

V. Jendrejčák, Ondrej Habinač č. 154.

V obci boli priadené dve nové prevádzkové: Nové prevádzkové

a to: na ťatovanie obilia u Ondreja Bedučiáka me.

(v mlyne) obila nakupená mláčačka, chodilo sa s ňou po dedine mláčiť.

Počasie v tomto roku bolo veľmi prementivé Pčasie

skoro počas celého roku padal dážď a

bolo veľmi mokro. A preto sa i stalo, že

na mnohých miestach semienky vymokli

a kontingent semienok nebol v globále splnený.

Tiež časté dážde snehodolili aj sena.

Zima bola mierna, možno povedať, že

skôr sa to podobalo jeseni, lebo snehu

nebolo a p bolo pekné počasie. V de-

cemberi rozkvitli bobnička a na ľuboch

na Holigovských školomí bolo mesiac najdš

provoznú jarnú (klúcky) Teplota sa pohybovala v decembri od 1° Celsia do 20° Celsia teploty. (Ba) keď to však porovnáme s prújmi mesiacami v roku až do mája, snehu napadalo ešte i v máji. Rozjímané bolo aj to, že lastovičky sa chystali štôv k odletu, ako to býva u nich zvykom a to už tak v polovici septembra. V uličkách húfoch (kúďloch) presadávali na elektrických a telefonných drátoch. Člčania pastí dobytok (hlavne ovce) štora až do konca decembra.

V mesiaci auguste vymerali cestu ^{smereom na V. Lesnú.} Podľa výjpr. Cesta ukvedú sihu. Ferencáka sa má započat s jej úpravou a V. Lesnú dokončením do roku 1965. Takto by sa splnila dávna do Toporca súžba občanov Haligoriec a V. Lesnej, ako i blízkych obcí o blízky spoj ku vlaku cez Haligorce, V. Lesnú do Toporca a tak na Toporcík ku vlaku. Bolo by to z Haligoriec (od "Kivulě.") 16 km ku vlaku. Teraz sa musia ľudia šárat z Haligoriec až do Kermarku, čo je niečo cez 40 km. Spojením tejto cesty cez Toporec by sa aj turistický ruch do Červeného Kláštoru znásobil. Pri nárstere Ruzbách by mali veľmi blízko do Červeného Kláštoru.

Tiež nebolo by potrebné drevo a kameň dovážať za Magurou obkľukom cez Hrzmarok a Starú Ves. Tiež by sa občanom poskytl možnosť zárobku v podnikoch pri bytovom nedostatku v Poprade, lebo by mohli denne dochádzať domov. Táto asla veľmi pomôže Zamaguriu. (Žeby to však neostalo len na papieri... musíme však veriť, že dávny sen občanov Hlavigorci a z Veľkej Lemnej sa stane skutočnosťou.)

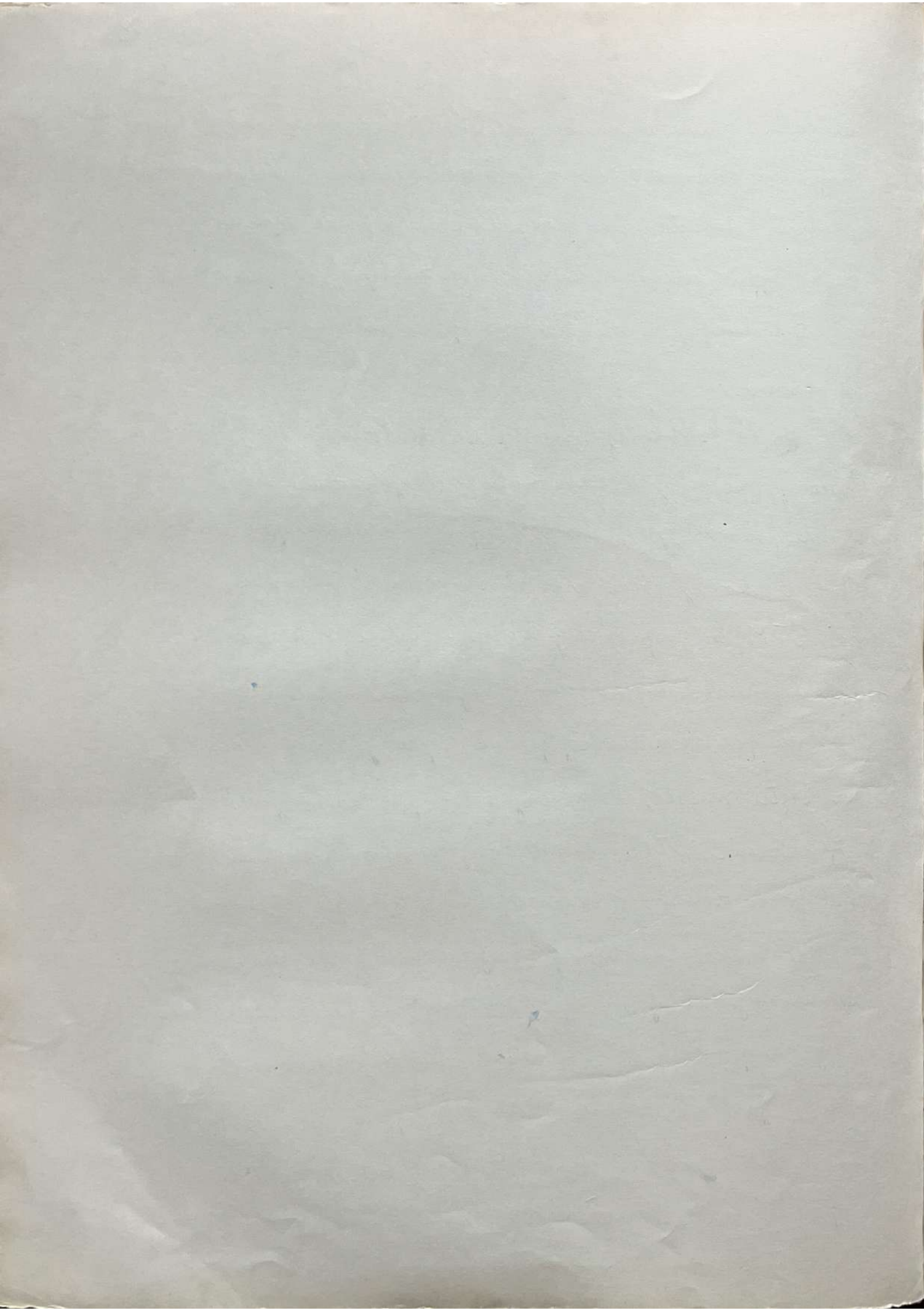
O zdraví občanov v tomto roku bolo dobre postarané. Lekári mali plnú ruku práce. Začalo to v januári Choroby vyskytli sa v školských deti, ovčimi kiahňami, ktoré prekonala väčšina školských detí. Nato vypukla chrípka, no, obci našťastie len v malom merítku a bola ihneď likvidovaná. 21. júna vypukla epidémia brušného tyfusu. Obce Veľká Lema a Hlavigorce boli uzavreté počas jedného mesiaca a bol vydaný zákaz odchodu občanov z obcí Veľká Lema a Hlavigorce. Do týchto obcí bol zariadený dovoz potravín vozvláštnou autu. Tiež všetci občania boli očkovaní proti brušnému tyfusu, ako aj sa previedla prehliadka všetkých občanov a obydľí, aby sa zistilo ohnisko nákazy. Po skončení karantény jedného mesiaca, brušný tyfus bol v obciach Hlavigorce a Veľká Lema zlikvidovaný.

Celoštátna akcia očkovania oproti obrne sa stretla v obci s pochopením občanov a skoro sto percentne sa zúčastnili očkovania s deťmi. Očkovacia látka bola podávaná vo forme sirupu, čo decko vypilo a potom zjedlo niečo za týmto sirupom.

Ďalí najmenej obe boli ^{isto} očkované oproti tuberkulóze a ovčím kiahňam.

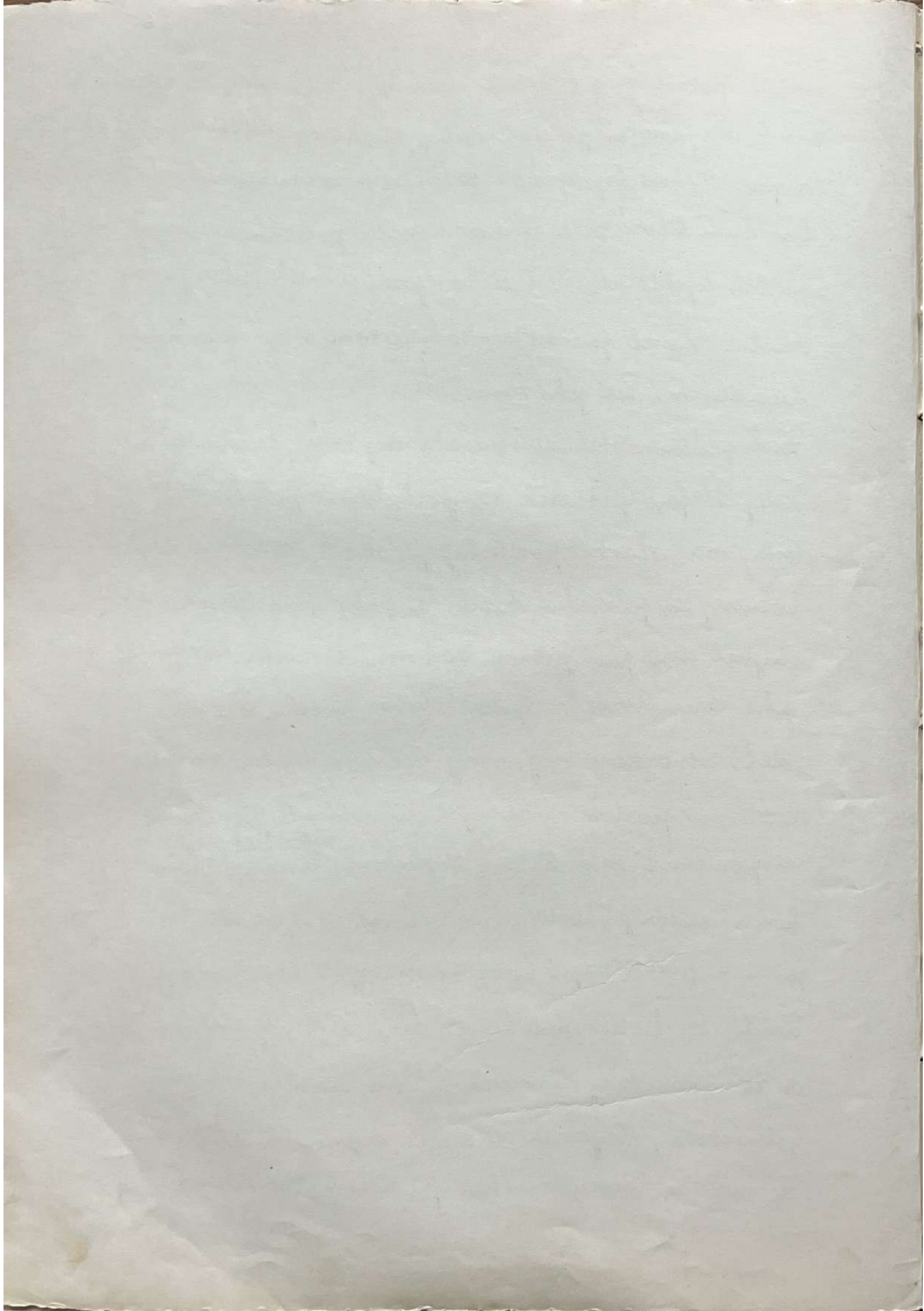
Po kultúrnej stránke sa tohto roku urobilo dosť. Práca na Tanečný, spevácky a zábavnodivadelný kruzok školy vystupoval pri veľkých oslavách a príležitostiach poriadaných školou ako aj obru a osvetovou besedou. Zúčastnili sme sa STM, kde spevácky kruzok získal sedem tretích cien (miest.) Zábavnodivadelný dostal čestné uznanie. V súťaži prednesu ruskej prózy a prózy sme získali druhé a tretie miesto. Divadelný súbor pri osvetovej besede sa divadla zúčastnil STM a umiestnil sa ako tretí, keď prvé miesto obsadili Maliaňovce, druhé Ľis. H. Ves. Divadlo malo názov „Vadobný závoj“, a režiu mal št. Tomáš Starinský. Ďalej mi. Majerík navštívil divadelnú hru „Pyšná páva“, tiež s deťmi školskými divadelnú hru „Janóšk“. Všetky divadelné predstavenia sa u občanov ~~získali~~ získali veľkej obľube a boli v hojnom počte navštevované. Trieda bola nahitá. Z príjem-

nemu pobaveniu po divadle nám vyhrávala vždy Haligov-
 ská hudba, známa po celom okolí, pod vedením Alexandra
 Pompu. Nebolo by správne keďby som nespomenul ochot-
 nu ľudí ktorú sa z občanov najviac pričínili o zdarný
 priebeh týchto akcií. Bol to: Jozef Marek, ktorý vždy
 ochotne staral jarisko a ako herec hral v nominovaných
 divadlách. Tiež jeho žena, Mária Mareková, hoc zatá-
 žená prácou v obchode venovala svoj voľný čas divadlu.
 Ďalej Štefan Gabrišák, ktorý ochotne zapožičiaval
 dosky na stavbu podlahy jariska a nezobral ani
 korunu za pôžičku dosák. Tiež ako divadelník ne-
 chýbal ani pri jednom zahrať divadla ako herec.
 Jeho žena Abtela Gabrišáková, matka štyroch
 detí venovala svoj voľný čas k zohratiu a vyt-
 voreniu postáv v hraných divadlách. Nemôžeme
 nespomenúť ani Ruženu Kozubovú, ^{matku dvoch detí} ktorá až spoza
 konca dediny chodila na nácvik a vytvorila tiež
 jednu z postáv popri horepomenovaných, ktoré sa pri-
 čínili o tretie miesto v súťaži STM. Aj ďalší
 a to: Trniovský, Gabrišák, Pálarová, Džurňák, Želouka,
 Gabrišáková, Majerčáková a iní sa pričínili o to, že
 divadlo v Haligovciach zapustilo hlboké korene a

pustý výzor

24

lásku si získalo u občanov, ktorí ho v hojnom počte navštevujú.

V tom, že občania majú záujem o kultúru, svedčí to, Film
že ~~na~~ ^{na} filmových predstaveniach sa zúčastňujú v hojnom počte starí aj mladí ľudia, ako aj školská mládež. Nesetrukovany, aby sa čím viac vzdelali. (V obci bolo filmových predstavení) V nemalej miere patrí vďaka za túto ochotu požiadavčinnému kinu a premietačovi Jozefovi Kaprálovi, ktorý každú nedeľu navštevoval obec s filmom a niekedy ešte i cez týždeň došiel a tak si ľudia zvykli pravidelne navštevovať film.

V obci počas celého roku bolo odprednášaných Prednášky
~~malého~~ prednášok. K lepšiemu a kvalitnejšiemu zvládnutiu prednášok boli prizvaní lektori z okresného domu osvety v Spiš. St. Vri, ako prof. Ľudmila Janí, učiteľ Alexander Gladzima.

(Výpožička kníh za celý rok činila 2 Výpožička kníh
toho pripadá na jedného občana.)

Tento rok v obci ďalší dvaja dosiahli stredoškolského vzdelania a to Mária Halina - absolventka M. roč. škola a Kovalčík ^{Sebestian} Jan, ktorí zmaturovali školy na jedenástročnej škole v Spiš. Starej Vri.

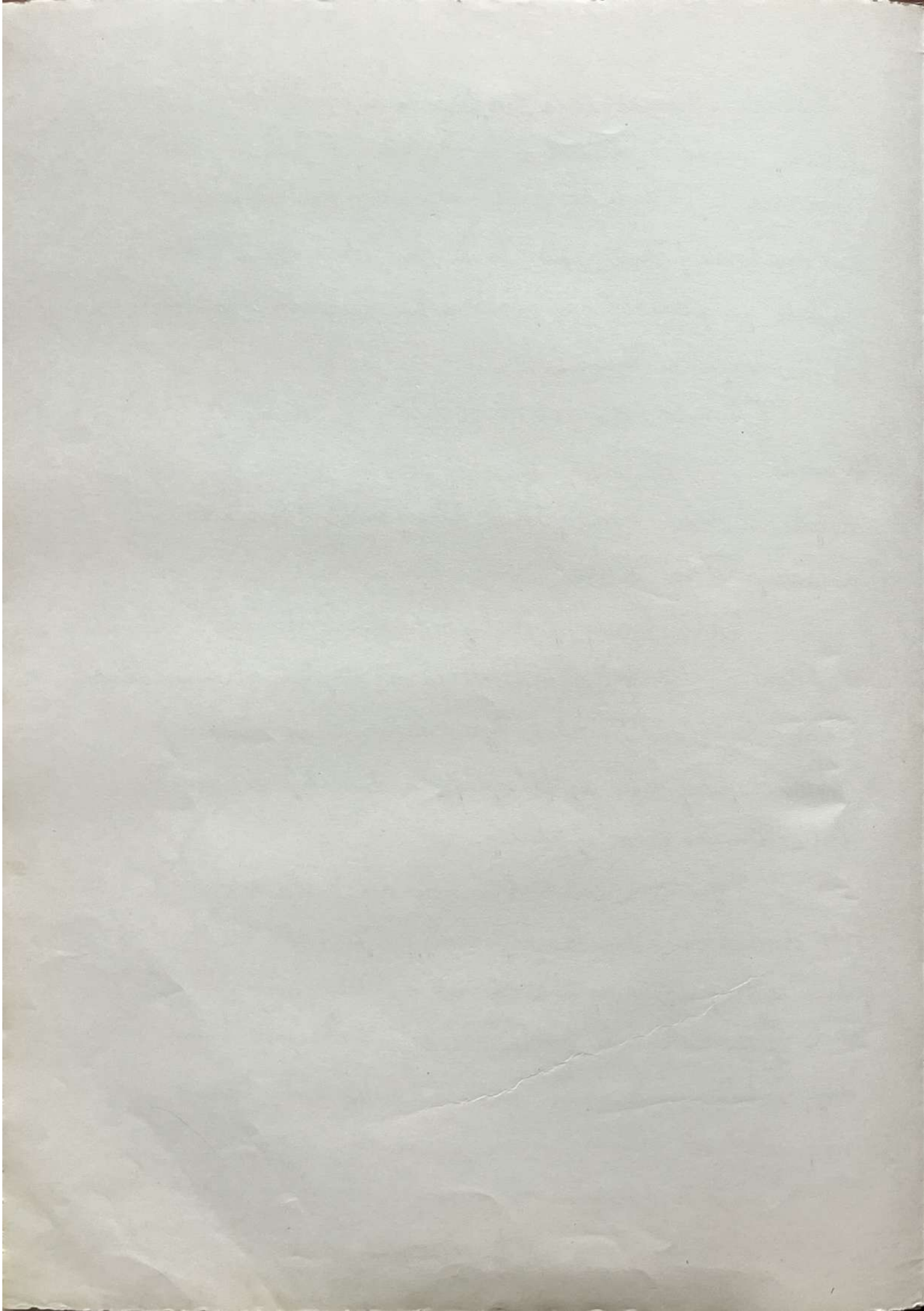
Habínáková Mária odišla ďalej ^{študovať} na Pedagogickú školu pre učiteľky materských škôl v Levoči, kde po jednoročnom kurze na tejto škole sa stane kvalifikovanou učiteľkou na materskej škole. Kovalčík ^{Selustjan} Jan odišiel na Ostravu, kde po jednoročnom pôsobení na pracovisku hodlá ísť na vysokú školu.

(V tomto roku sa narodilo občanov.

Zomrelo občanov. V našej obci zomrel aj najstarší občan Zamagurca, ktorý mal 115 rokov a nazýval sa Kára)

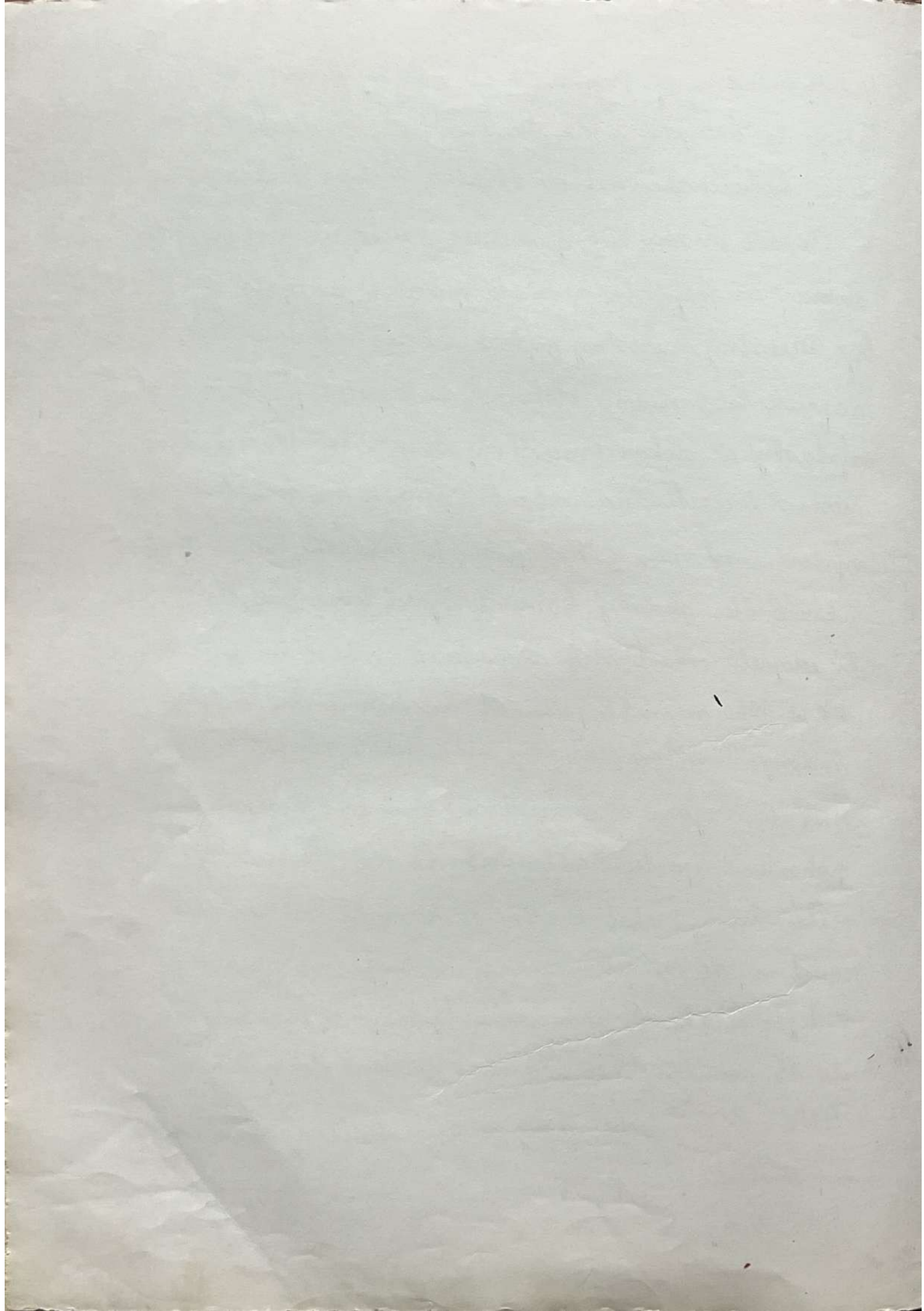
Deľi sunajšej školy nadviazali družbu ^{družba, medzi} so školou na Morave, s Hostovicami, aby tak uložili školami bratstvo Čechov a Slovákov. Vymieňali si často medzi sebou dopisy, ako aj fotografie a darčeky si posielali. Družba trvá aj ďalej.

Významnou kultúrnou udalosťou v obci bolo dostavanie deväťročnej školy, na "Krivuli". Je to dostavanie jedná z najmodernejších stavieb za Magurou. V 9. roč. školy škole je zavedené ústredné kúrenie. Prekrásne triedy, šatňa, umývárňa, splachovacie záchody. Podlahy sú parketové. V každej triede je zavedený rozhlas. Veľká je i učebňa fyziky a chemie. Majú sa čo deľi šesť, po novom roku 1961 nastúpia už v novopos-

savenej budovy a aj Stredná škola z Veľkej Lesnej sa presťahuje do Haličovic a tak teraz zas pre zmenu detí z Veľkej Lesnej budú dochádzať do Strednej školy v Haličoviach.)

Nebude od vecí keď spomenieme i to, že u mnohých občanov sa prejavila neochota pomôcť pri výstavbe školy. Miestny národný výbor i s riaditeľom školy i napriek ťažkostiam dokázali zabezpečiť plynulý chod výstavby a dokončenie školy sa oneskótilo ^{len} niečo cez mesiac i cez ťažkosti ako bol prísun materiálu na výstavbu vodovodu v Haličovských skalách, kde príklad ukázal člen školskej komisie Vojtech Džuvniak. Keď mnohí odoprelí odvieť šlak a materiál odviezol to on a tak 28.12.1960 sa mohlo pokračovať ku kolaudácii školskej budovy. Miestny národný výbor, najmä s tajomníkom MNV Ondrejom Bednárčikom pripravil hostom pekú pohostenie spustenej večer zábavou pre občanov. Nižaké veľké závady neboli zistené a komisia sa zhodla na tom, že vo februári sa môže začať vyučovať v tejto škole. Posledné závady majú byť odstránené do 15. januára 1961 a škola odovzdaná do správy MNV. Pri výstavbe školy sa zúčastnili aj žiaci školy a pomáhali pri podávaní škridle na zakrytie dachu školy.

(V ďalšej etape sa plánuje výstavba školskej jedálne, telocvične a bytoviek pre učiteľov.)

Ako vidieť perspektívny plán rozvoja školstva ktorý bol v bývaloj postavený v obci, sa dôsledne plní. Tiež v budúcom roku (1961) škola bude mať byť darom do prevádzky v Haličovciach materská škôlka v budove bývalej národnej školy v Haličovciach - oproti fare.

Tohto roku sa kultúrnym domom pokročilo len v výstavbe navození materiálu. Téhož u občanov k výstavbe nebola kult. domu veľká, hoc členovia MNV išli príkladom, či to už bol predseda Haliňák, podpredseda Marek, alebo Jendrejčák a iní. Tiež ďalšiu výstavbu zapríčinila projekčná nepripravenosť. Kultúrny dom by sa už skutočne v obci zišiel. Záujem o kultúru je tu veľký. Pravdepodobne nová škola deväťročná a jej učitelia prerazia ešte jestovujúce rozpor medzi občanmi a kultúrny dom bude druhou pýchou obce a bude pomáhať vychovávať nových socialistických občanov.

V mesiaci december sa urobila oprava okien, oprava starj zasklenie a zamalovanie (zalacovanie) okien i dverí šk. budovy v starj školskej budove. Práce previedol komunálny podnik zo Spiš. St. Vri.

Dňa 19. mája došlo k premiestneniu obchodu od mareka
 yozefa do novej budovy postovenej na „Krivuli“. O miesto skôr premiesenie
 sa tam premiestnil hosťinec od mareka a to už dňom obchodu a
 26. apríla 1960, do vedľajšej miestnosti. Takže v novoposta- hosťinca na
 vnej budove Jednoty na Krivuli si už premiestnene: obchod „Krivul“,
 i hosťinec pod jednou strechou v dvoch miestnostiach.

Tohoroku stihlo šťastie jedného občana cigánskeho p^a - výhra v
 vodu pri sádzaní športky. Je ním Alexander Pompa, vedú- športke
 ci hudobného telera v Haligovciach. Vyhral II. cenu a sumu
 niečo cez 30.000 Kčs. Za tieto peniaze, ako aj peniaze
 uspokojené si vystavil pekný domček, ponížé kultúr-
 ného domu, smerom na Krivulu.

Vápenka tohto roku pracovala dost málo a má dôjsť k osloveniu
 k jej zrušeniu, nakoľko z Haligovskijch skal má byť vápenky
 utvorený tatranský národný park. Bude to škoda, lebo
 haligovské vápno bolo známe svojou kvalitou po celom
 okolí a je aj skutočne tým kvalitným vápnom, zé
 hneď po hasení možno s ním vakovať a ako sa odborníci
 hovoria, zé ani poľom „nestrieľa“, nerobí diery v múre,
 ktorý bol ovakovaný.

(V Červenom Kláštore, kúpele, už zrušili kame - kusenie kome-
 molom. Pretože bol to tatranský národný park. Sko- nolo mu v Č. Klá-
 šte.

vo všetci zamestnaní boli z obce Haligovce a tak teraz musia dochádzať za prácou až do Zvečnice (za Popradom.)

Miestny národný výbor, aby lepšie poslúžil občanom obce pri mlátení, zakúpil mlátičku, ktorou počas mlát- mlátička by chodil člen MNV Jendrejčák a takto sa zabezpečil fyz- nulý chod mlátky podľa poriadku.

Taktiež miestny národný výbor otvoril v starom Liolovna mlyne u Bednarcíka ~~šrotovnu~~ obilia tzv. "šrotovník", aby obilia čím najlepšie poslúžil občanom.

Tohto roku v mesiaci januári ~~končne~~ došlo k ^{dalším} ~~oprav-~~ Usporiadanie ~~preruš~~ usporiadaniu zastáviek ČSAD a Haligovce majú tri zastávky ČSAD autobusové zastávky; Kivulá, cintorín, Mačé.

Tohtoročné oslavy 9. mája boli slávnostnejšie ako býva- Oslavy valí po minulé roky. Oslavovalo sa 15. výročie oslobodenia 9. mája našej vlasti Sovietskou armádou. Žiaci pod vedením uč. Starinského zapálili vatnu na "Brijovke" ^{na} sponu sa vybrali do školy, kde sa uskutočnilo kultúrne vy- súpenie žiakov a neskoršie ^{bola} prevedená zábava.

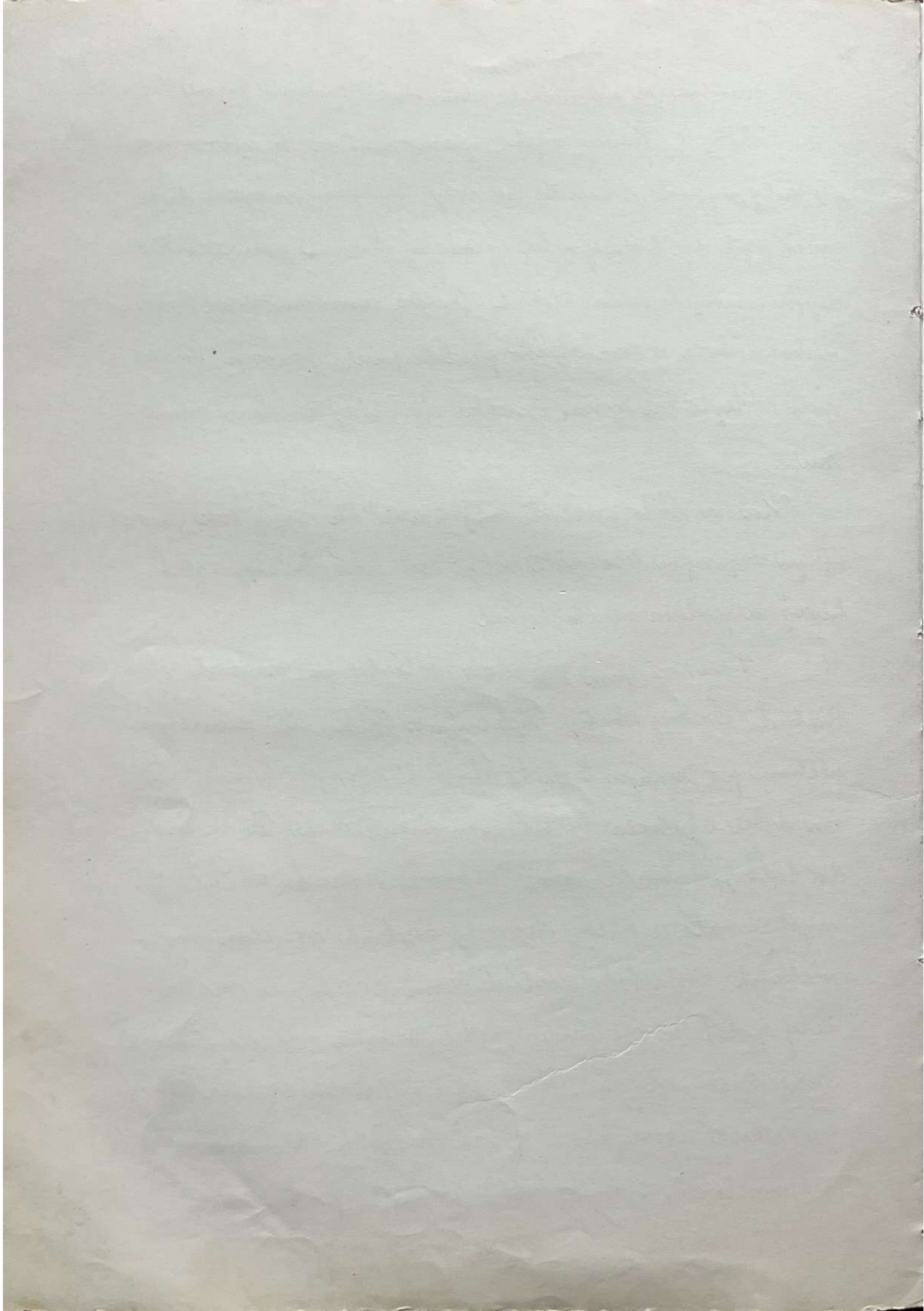
V plnení dodávok občania, vysoko prekročili Dodávky dodávku vajec. Splnili dodávku mäsa a sňa. Nesplnili vajec, mäsa, dodávky mlieka a zemiakov. Príčina nesplnenia sňa, mlieka a dodávok zemiakov bolo to, že mnohým občanom je - zemiakov. miaky vymokli.

29. decembra sa uskutočnila akcia deda Mráza v budove národnej školy v Haligovciach. Vyše sto ľudí sa tesnilo v budove školy a príslo si deťom na svoje. Kultúrny program trval niečo vyše dve hodiny a bol spestrený hrami pre deti. Každý ^z prítomných dostal darček. Peniaze na akciu deda Mráza získala škola z divadelného predstavenia „Janónek“. Väčšiu účasť v tejto hre mimo darčeka dostali aj knižniční odmeny.

Hoci sa táto udalosť netýka ani tak našej obce, pred-
sa ju zapisujem lebo mala vplyv na náš školský výlet, ^{nešťastie na}
ktorý sa potom neuskutočnil. ^{Dunajci.}

V mesiaci júni sa stalo nešťastie pri majeroch v blízkosti Červenej skaly. Výletníci z Poľska išli z Ozvestyna plškami po Dunajci. Boli to študenti s profesorkou. Cesta im dobre ubiehala až po spomínanú skalu. Tu sa im do lodky ^{plšky!} nabrala voda. Niektorí v strachu začali vyskakovať z plšky do vody a stihli so sebou skoro všetkých. Voda bola dosť studená a utopili sa. Väčší počet sa zatial ^(v máj) nezistil a ľudia odhadujú ich na dvadsaťjeden. Zachránil sa jeden z plšnikov i s dievčatkom, ktorí ostali na plši. K utopeniu nemuselo dôjsť, keďby boli zostali na plškách.

Keďže udalosti v obci som ukončil, chcem ešte zaznamenať zvyky v obci, poveru, hru, vyútanby a iné z oblasti folklóru.

Ďalej predtým chcem poznamenať jednu zvláštnosť, ktorej korigimovskí sa mi podarilo zistiť v obci o mene Gabrišák. Keď sa pozrieme o mene do obci Zamagoria zídeme sa s týmto menom len v tejto obci. Ako sa dostal tu tento rod. Správne by to malo znieť Gabriš. Práve v tomto je ten háčik. Jeho praotec nahli Markušovského grófa a, aby nebol prestaný úšiel do obce Haličovec, kde sa usadil, všienil a pridal si ku menu ák a vzniklo meno Gabriš-ák.

Teraz však nechajme rozprávať ľudí z Haličovca.

Opis detskej hry na „čimného dzádek“. Predvádzali: Eva Želouková, Alžbeta Kárová, Jozef Želouka, Jozef Bjalončík, Margita Mačútková, Mária Mareková, Mária Želouková, Alojz Gabrišák všetci

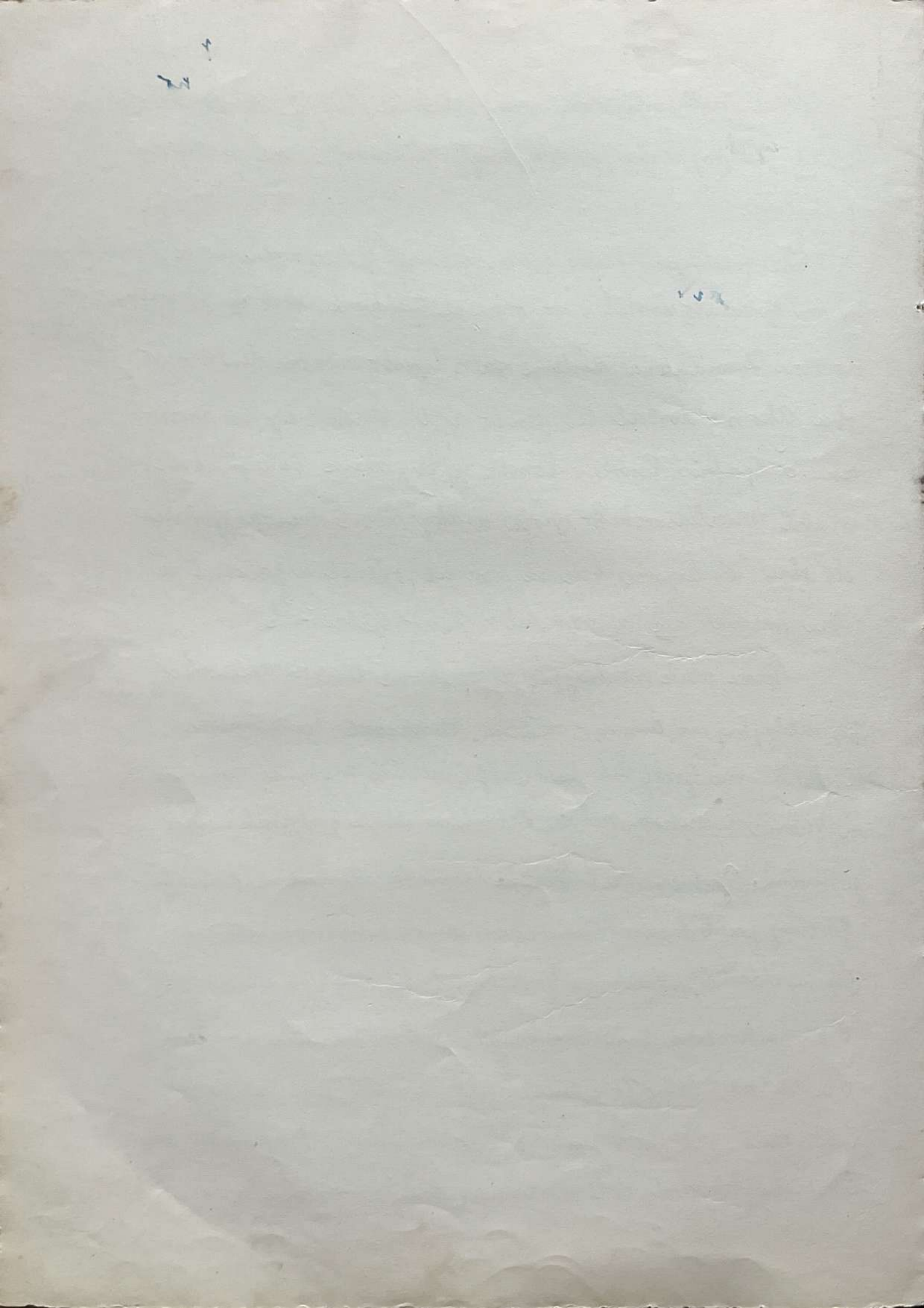
10. roční. Jednému z hráčov sa zaviažu oči šatkou. (Hrá sa tu - hra na dobroľný počet hráčov). Tomu čo zaviažu oči šatkou sa nazývajú „čimný dzádek“, a začnú sa ho deti pýtať: Na čom stojíš?

Č.D.: Na kručíku. Deti: Co v kručíku? Č.D.: Tgla. Deti: Co v igle?

Č.D.: Nilka. Deti: Co v micce? Č.D.: Pařderi. Deti: Co v pařderi?

Č.D.: mul. Deti: Co v mulú? Č.D. Nic. Deti: Yake fcs garvsky?

Č.D.: Čihe. (tak vtedy deti chodia po lichu a on ich chytá.) Keď

78
ponie: Čapkané. Deti chodia alebo utekajú a čapkajú. Keď po-
vedia: "Seikane", tak ho ťihnú a on ich naháňa. Keď niekoho
tri razy chyti, tak potom tento je "činný vzťah".

Visim.

Jeden z účinkujúcich si stane ku stene a dá si ruky hore hra "Visim"
a oprie si ich o stenu a hovorí: Visim. Deti: Za kego? Ten čo
visí: Za Jurzeka! Keď to ponie, ide zas ten na jeho miesto
a tiež si dá ruky hore a zas hovorí: Visim. Deti: Za kego?
Ten čo visí: Za Halku. A znova sa to opakuje až sa všetci me-
vymenia.

Detská hra: na proutno.

Hrajú: Sruska, uoček, matka, džod.

Deti sa poslavia do radu. Matka varú niečo vedľa.

Hra, na plátne

Sruska: / počula plátne na kusy / Jedyn, dva, štyri, styry,
pienč... aď, podľa toho koľko je detí.

Uoček: Srusko idem do Starješši. Keľo mos proutno? (riata)

Jedyn, dva, štyri, styry, pienč... Keď mi jedno se sbráci, to
či glove na kouče uodeťnem... (Vdide preč matka
ďalej varú).

Džod: Pohvalený buč, Ježíš Kristus! Sruska:

Na vieky amen! Džod: Pohvalený! Púser jeť keby se mi

předali jedno proutno. Sruska: Gazda mi godov, ze

keď mi jedno proutno se sbráci, to mi na kouče groue
uodeťne. Džod: Kury se či hujum... (ukazuje ďakde

ron. Sruska / uteka' von kury rozohnať na dvor. /

Džod: (ukradne jedno plátno a odchádza preč).

Uoček: (príde z mesta a počíta plátno) Jedyn, dva, tri, čtyri,

pieně... (volá) Huska ?

Huska: (príde ku otcovi a pýta sa) Co je ?

Uoček: (nahnevany) Huska, dže mos prusno ? (začne ju biť a nahanať až potom prestane)

Huska: Prisel džod, prusno vzšun. A godov mi, ze za stodovum še kvny bijum...

Džod: (prichádza krútkajúc)

Uoček: (chyti džoda čo prisel a pýta sa ho) Dže prusno ?

Džod: Ja nimum prusno... (Hľadajú sa podľa toho ako dlho chcu a otec napokon odide a džod znova šwěke nič ponia, aby musela odbehnuť napr. Hodova še pali...

Šwěka odide preč a džod kradne znova plátno až dotiaľ kým nepokradne všěkě plátna) Příkladz ako šwěku ponela preč: Koguty še ču bijum. Džeci še bijum.

Kol je na souvine. Kolka šmiesouke lize. Kéd dobraju vymenia sa a ti čo hráli sú plátnami.

Chodenie troch králov vobci.

Predvádžali: Drozd Antow, Viktor Nedoroščik, Šromovskij, Karol

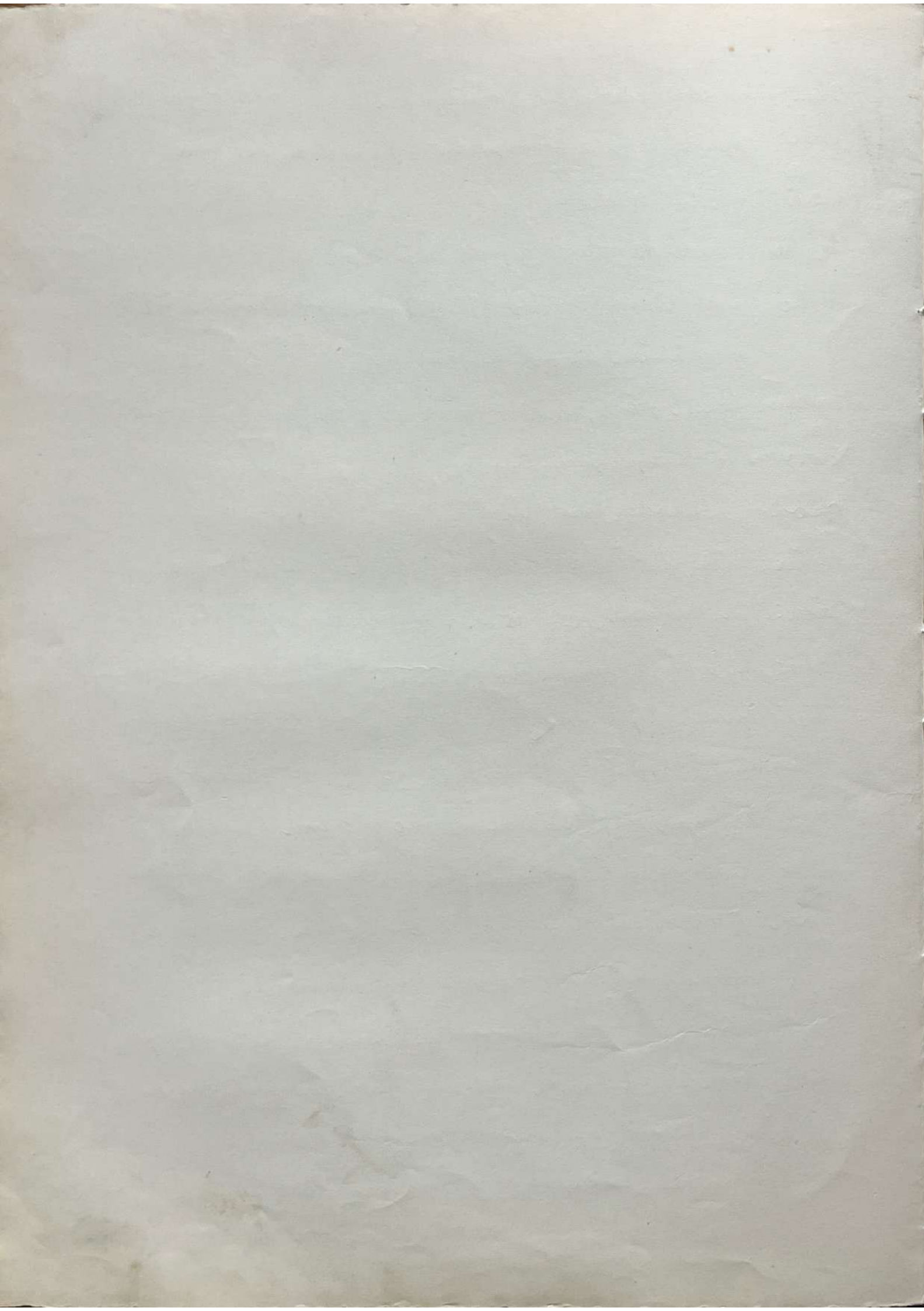
Mroscin. Napred opišem obléčenie a maskovanie.

Žltij: | Biela kořela, švár nezamazana, Fuxy porobene

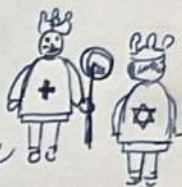
Chodenie

Troch králov v obci.

Obléčenie a šeb.

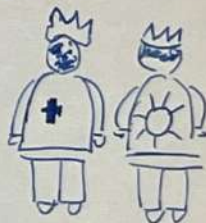
sadzou, ako aj kokombardy aj oboje domalované. V ruke má bellehemok na palici v silku na osievanie múky. Licho je obalené krepovými papierom a vpredu celofán biely a dnu bellehemek. Na hlave má kráľovskú korunu z papiera vyrobenú, ktorá je na žltu zafarbená a vpredu na nej je krížik / dakedy i krounku v brouze omotia). Ďalej má z papiera vyrobenú vestu. Na prednej strane je kríž a na zadnej strane je hviezda šesťcipá žltá.

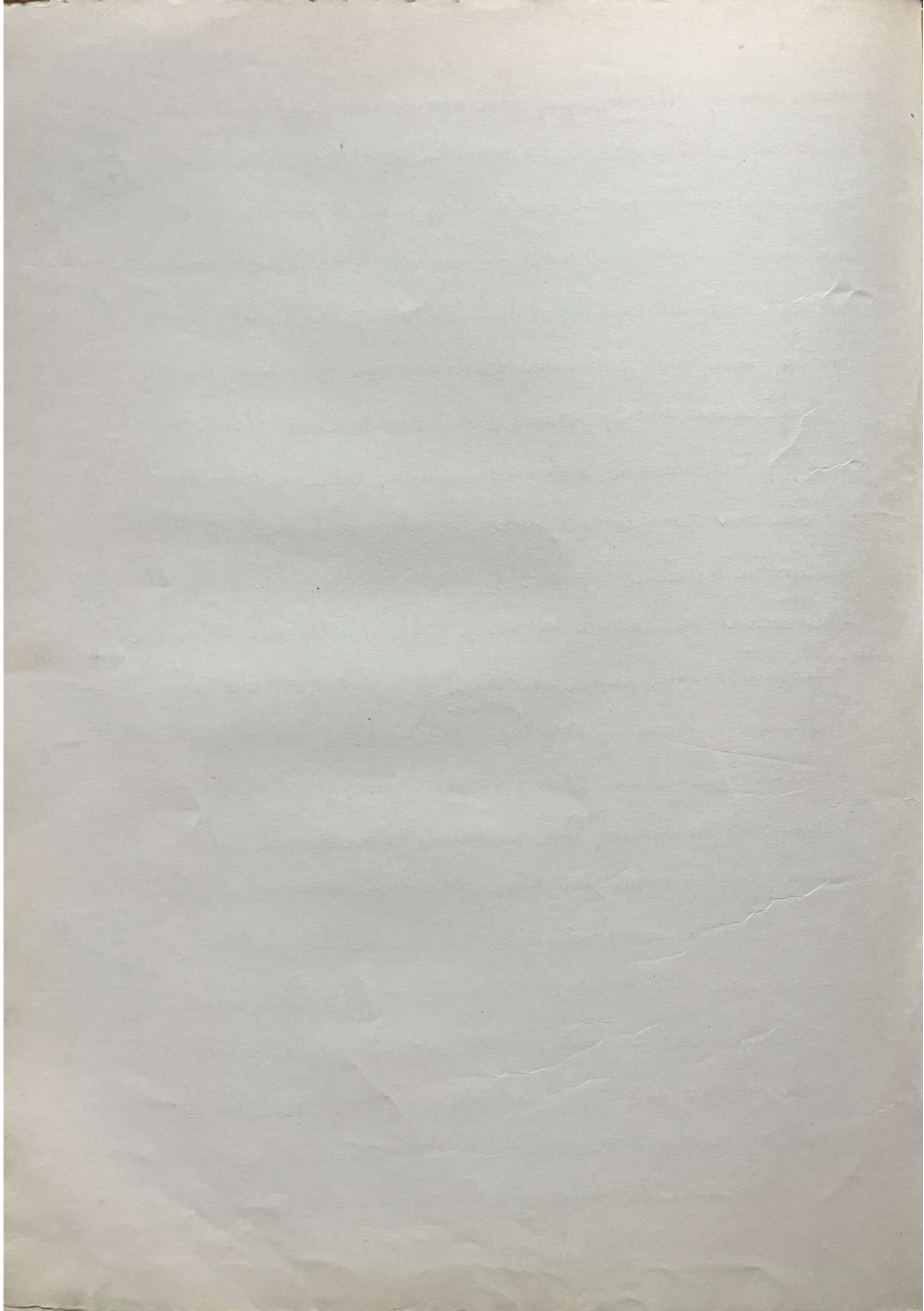
Červený: Biela košela, tvár nezamazaná. Ten fúky, kokombardy a oboje má domalované sadzou. V ruke má palicu. Na hlave kráľovskú korunu. Koruna je vyrobená z papiera a na žltu zafarbená. Vpredu na korune je krížik. Ďalej má z papiera vyrobenú vestu. (papier na stenu) Na prednej strane je kríž. Na zadnej strane je mesiac ^{žltý}. Celá vesta je v červenom podklade. Kríž je na kávo samalovaný.

Čierny: Biela košela, tvár na čierne zamalovaná sadzami. V ruke má palicu. Na hlave kráľovskú korunu na žltu pomalovanú a vpredu na nej krížik. Ďalej má vestu z papiera. Na zadnej strane sluko žltej farby a na prednej strane kríž na kávo pomalovaný. Celá vesta je na čierne pomalovaná, no viac sa používa modrý podklad. Chodi sa od nového roku až 6. januára.

Kráľovské koruny si robia deti z vykresov.

Prája králi v obci Haligrove / dej ako sa odohráva /
 Všetci všetci dnu a červený začne vlnšovať: Šťastia, zdravia,
 pokoj všetkým, želáme vám. Najprv pánom hospodárom a po-
 tom dieťkam. Z ďaleka ved' ideme, novinu vám nesieme, že
 čo sa stalo, prihodilo v meste Betleme. Narodil sa Kristus
 pán, posla ma k vám. Udeľte mi koledičku a ja mu ju
 dám.

Žltý: Vínčujem, vínčujem na to boze narodené, zeby sa
 po smierci dostali nebesku korunu. Veľku sklínku s dlugunu
 sijum, ze u vosradzi palonke pijom. Nemusice sa pognervot,
 ze vom nevinu vlnčovat. Nevínčujem tom ku škodze, lin ku
 boskej vrodze. Zeby se vom vjedno kazdy rock jedno. Kedz
 ne jedno, to dvoje na huopske boške posegnaue, daj!
 Pohraleny bud Jzsis Kristus!

Všetci spievajú: My tri krále ideme k vám. Šťastia,
 zdravia prajeme vám. Šťastia, zdravia dlhé leta, my tri
 krále sme z ďaleka. Z ďaleka je cesta naša. Td vjcho-
 du do salaša.

Červený a žltý: (^{spievajú}horozia) A ty čierny, čo tam vzadu vysta-
 kujes na nás bradu?

Čierny: (rozpráva) A ja čierny bradu vystukujem, kaž-
 demu pánovi dobrý rok vlnšujem.

Červený a žltý: | hororia | A prečo máš takú spálenú tvár?

Čierny: | horová | Lebo u nás nikdy zimy není, len prehovo-
ko slnce páli!

Všetci: | šperajú | A slnce je drahý kameň, až na veky
vekov amen!

Dospievajú a odoberajú sa s touto ďakovankou:

Šperajú všetci: Ďakujeme za tie dary, čo ste dali hospodári,
aby ste sa nehnerali. Ďakujeme Vám, ďakujeme Vám. Pane
Bože, dobrú noc im daj. Po dobrej noci, všeho dobrého,
šťastia, zdravia, ročku hojného!

Čierny obycájne vyberá peniarze!

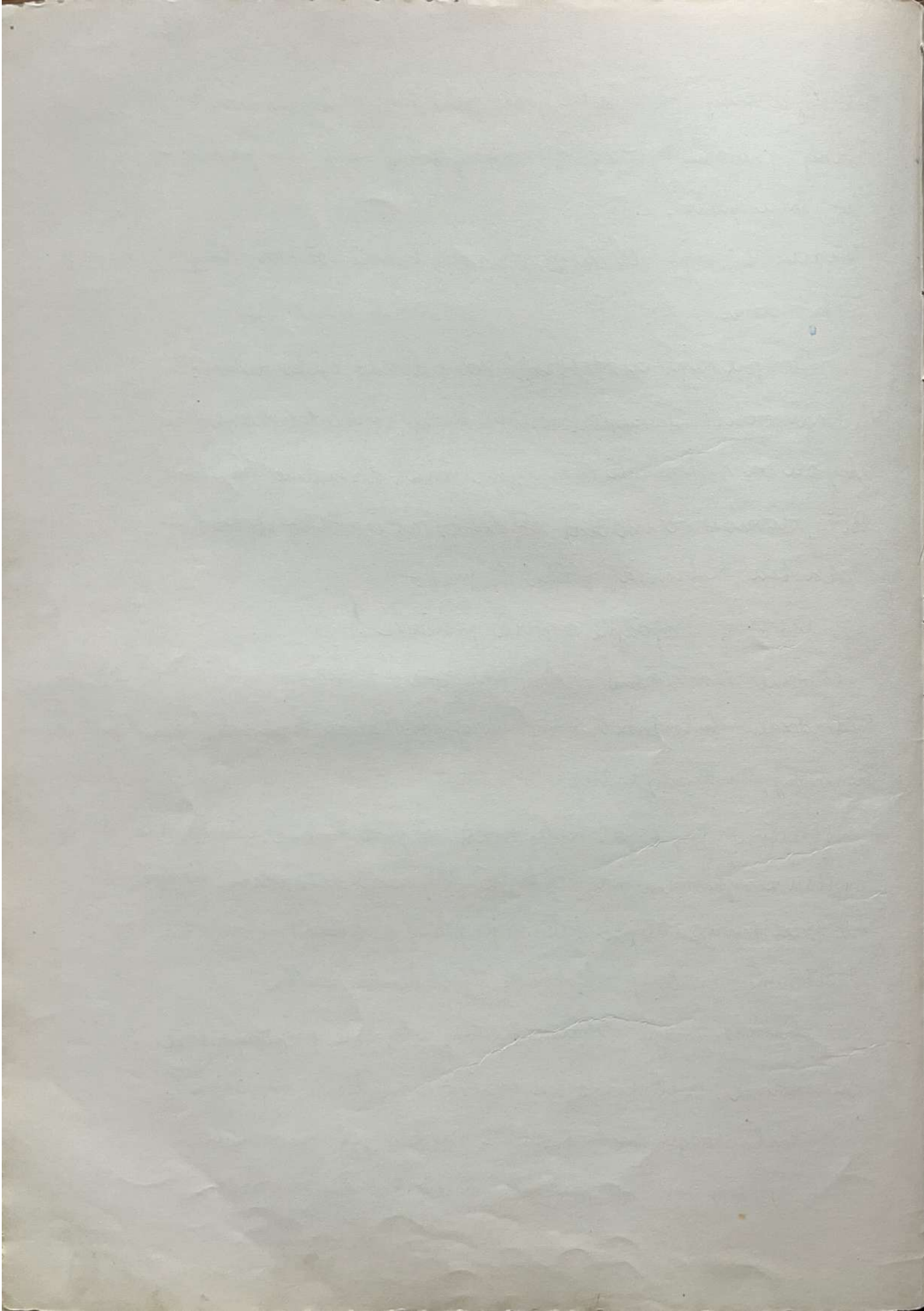
Chodenie s jasličkami v obci Haličove.

Chodenie s

Predvádzali: Anton Drozd, Viktor Nedorozčík, Marian Šromovský, Karol jasličkami
Šromovský, Nadžady Ondrej. Oblecenie a

Oblecenie: Anjel je v bielej košeli až pod kolena. Čiapku má
zrobenu z výkresu a na nej kríž. Aby mal dlhé vlasy, keďže
ho predstavuje chlapec, tak si pripína pod čiapku ľanové vlasy.
V ruky má drevený betlehemek. V betlehemku sviečku.

Juhasi majú oblecenie portky a lajblík, prípadne ešte
sukmanu. Biele košele bez lincoo a na hlave "kapielus".
V rukách majú liškové palice na ktorých si pribité
pliešky, aby im to pri chodení do kolečka zvonilo.

Chodenie s jasličkami (dej).

Vájde anjel s jasličkami (betlehemkom) a pýta sa: Pustíte nás s betlehemkom? Ak povedia áno, tak idú dnu a keď nie odídu preč.

Anjel: (Zaväze sviečku a spieva) Z pamy páni Jozis je narodený, v jaskach na slame je položený. Plienkami ho matka obvinula. Buvaj, sýnčeku jemu spievala. (Potom zhasí sviečku).

Fedor: A ja Fedor bystrý chlap, skadiaľ som sa mohol vziať. Blúdil som po horách, po dolách, stratil som fujaru v betlehemských horách a neviem, že čo ma na ten dnešný poplach čaká? Bratia Stacho, Junák, navráťte sa nazad! Ach, wž ide mladší brat Stacho.

Stacho: Čo bratku Fedore, neviš čo sa deje okolo mesta Betlema?

Fedor: Videl som tam celú chasu ľudí, myslel som, že vojny budú. Videl som tam strážcov, bubáčov a veľa nahaňáčov. Možno bude vedieť mladší brat Junák? Čo bratku Junáku, neviš, že čo sa deje okolo mesta Betlema?

Junák: Videl som tam chasu ľudí, myslel som, že vojny budú. Videl som tam strážcov, bubáčov a veľa nahaňáčov. Možno bude vedieť Kubo?

Kubo: (vchádza) Ej, vy naničochníci, ale ma čakáte?

Ha, ani to veci v poriadku nemáte. Precom soli dané? Či boli pred vlnou zatvorené dvere? Či na zajtra ržinčica hotová? Či to bude vždy starosť Kubova?

Fedor: No, len no, Kubo, uspokoj sa...

Kubo: Poukladajme sa vedľa seba a nech sa námi míva, čomá prúst z neba...

anjel: (spev) akij to vit, čožé to má byť v Betleme...

Kubo a ostatní (vstávajú) hore sa majme, hneď povstávajme zo zeme.

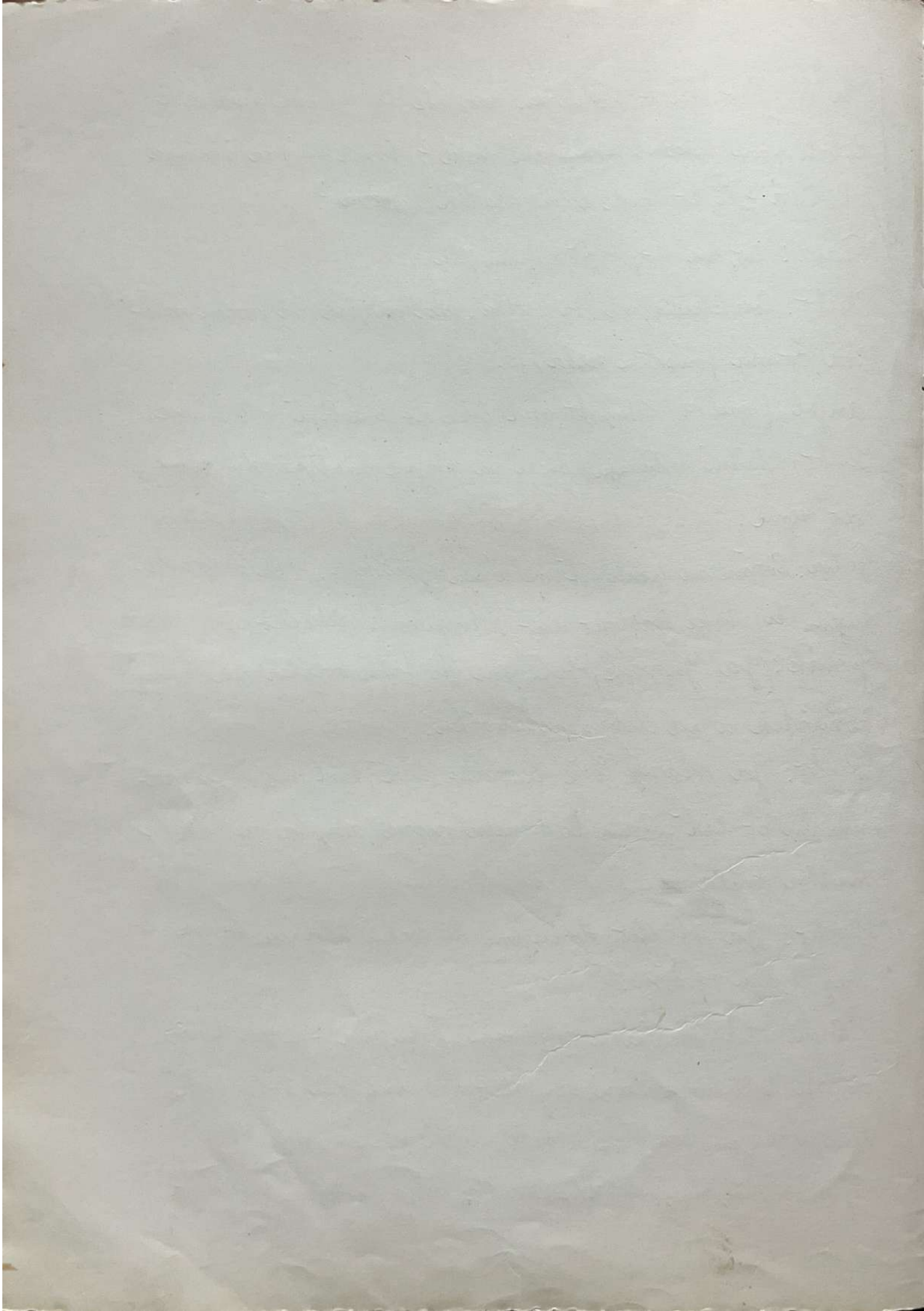
Fedor: Podme sa pokloniť malému yezískovi. A ja Fedor obetujem ti také jablíčko, ako je tvoje milé srdiečko.

Yunák: Ja Yunák, obetujem ti takú ovčičku, na teplý kožuštek a na dobrú pohierocku.

Kubo: Ja starý, čožé ti mám dať, keď na svoj hrob nemám čo dať. Dám ti kundu syra, aby ťa vychovala matka milá.

Stacho: Ja Stacho, obetujem ti takú klobásu, čo sa do nej traja opánu.

Potom odchádzajú a spievajú: Ďakujeme za tie dary, čo ste dali hospodári, aby ste sa nehnevali. Ďakujeme Vám, ďakujeme Vám, páne bože, dobrú noc im daj. Po dobrej noci, sýj, hoj, dobrého šťastia, zdravia ročku hojného.

Vyčítanky
z obce

Vyčítanky z obce Haligovce.

Kuje kováč klinec, v Karovej dolince

čo makuje, to prepíše. Pridze domu, babe bije.

Babamato ruo, boje dzeči mo.

Jedno hodzi do skouy, druge sije bačkouy.

a to všece sedzi na kamincu a gjo.

Vyčítanku predvádzali: Pivšcová Marta, Ervina Džurnáková a Želonková
Alžbela. Všetke 10 ročné.

Sedzi ryba na vierbe a jo ji godom heč.

na kego to suovo padne, ten musi isč heč.

Pivšcová Marta, Ervina Džurnáková a Želonková Alžbela.

Starý muj, roči gnuy na staré doudžirka.

Yescer ros, nevyrios, spadli mu porciska.

Predvádzali: Pálar Jozef, Džurnák Dušan 10 roční.

Stamlej stumy řížky, džadek paše byky.

Byky se mu bodum, džadek kyve bródum.

Predvádzali: Dušan Džurnák a Petrovskij Jozef.

Ylop, cup, cup, navarila matka kroup.

Navarila s gulkami. Počč huopci s bulkami.

Predvádzali: Dušan Džurnák a Petrovskij Jozef 10 roční.

Dalsie vyčítanky prednedli: Eva Želonková, Mária mare-
ková, Mária Želonková, Margita Mačúšková, Jozef Bjalončík,
Alžbela Kárová, Anna Michnová, Alojz Gabrišák, Jozef Želonka.

a jo nos, kwy pos za stodolou v oušě.

Kwy še mi noskakanu a jo drubau v mošě

- / -

moja matka - šarapatka rada džěči bije

a muj učeš neborocěk roš polenke pije.

- / -

Flanka pasua baranka šračina kruč.

matka jim louce.

Učeš jim bruni - rounkami rouni.

- / -

Šew macek - na jarmacek, kupiw sobě bic.

Šbělův matke bes lopatke, matka z pecl hips.

- / -

Jedna deska, dvě desky. Nevuřhojčě Těresky.

Bo Těresky zuel baby, břeřum pnyky jak řaby.

- / -

Lua liska bes Vážiska. Štělci idum za nóm.

Pocalyte liske v kiske, bo liska je paňnu.

- / -

Aha, aha kolky dva - šare bure uobidra^u

Jedin šedzi na dahu, křici, myjami od strahu.

Druzi šedzi f šimi, šime uabky v keřeni.

- / -

Riekanky: Rozpovedala Karolína Bjalončíková 58 rokov.
 Mdré bobok z dáneka, po mauego cuoueka.

Riekanky
 z obce.

- 1 -

Ťapsiu, Ťapsiu, Ťapsamy, pojedeme do mamy
 a uod mamy do saly po kozusek kudualy.

- 1 -

Povory z Haligoniev:

Povory z obce

Keď ide d'vied, deti sa pozerajú hore na oblohu a
 začnú hovoriť: "Nelij dizau, nelij, bo cě tu neběba.
 Uobijō quri lāsī a vruć se do neba.

- 1 -

Keď po prvý raz začne hromieť, tak si deti berú do
 rúk kamene a bijú sa s nimi po hlave a pri tom hovoria:
 "Moja hlava z kameňa - neboj' sa hroměňa!" Polom
 veaj človeka nezabije.

- 1 -

Keď ide niekto po prvý raz orať alebo siať do
 pola / siez sadit', tak si berie so sebou posvätené ba-
 žičky a svätenú vodu. Bažičky sú svätené na (Kvetní
 nedelňu) Zemniaky sa pokropia svätenou vodou a bažičky
 sa dajú do vreca. Keď sa saorávajú zemiaky, tak
 vtedy sa so zemiakmi saovú i bažičky. Dávajú sa do
 brázdy, aby sa dobre vrodila.

- 1 -

Kto po prvý raz niečo robí na svojom poli alebo v záhradke po ukončení zimy, tak ho ľudia oblievajú vodou. To vraj preto, aby bol počas celého roka v robote chytrý.

- 1 -

Po západe slnka neslobodno hovoriť o vlaščkoch čo sú v hniezde. Keďby niekto tak učinil, tak do rána by malých vlaškov mravce rozžrali.

- 1 -

Keď lastovičky prichádzajú späť k nám a dievča po prvý raz zbada lastovičku len jednu alebo nepárny počet, tak sa do roka nevydá. Keď však zbada párny počet vydá sa ešte toho roku.

- 1 -

Keď niekto niečo zoberie z venca mladúche, bude mať šťastie a mladúcha bude mať nešťastie.

- 1 -

Keď sa na veselíu poháriky rozbijú, to je na šťastie žeby mladúcha mala chlapca.

- 1 -

Keď hrom udrie do stroma, treba si z tohoto stromu zobrať briesku a uschovať. môže sa stať, že sluga počaruje, že sa nechce v mulovníku zmiestiť

maslo dá sa dvierko z tohto stromu za obrúčku mu-
sorníka a tak sa mlieko remúti.

-1-

Keď uhol z pece vypadne a nehasí sa, stane sa v
tomto dome nedobrá vec.

-1-

Keď kukučka zakuká po prvý raz a človeka okuká
na niektorom mieste, tak tu robotu bude robiť po
celý rok. (napr. kamene navolí zbiera, seje atd.)

-1-

Keď na Štedrý večer niekto presne o dvanásťtej
hodine pôjde do studne na vodu, tak sa mu voda
premení na víno.

-1-

Keď človek o polnoci (presne o dvanásťtej hodine)
na Štedrý večer počíva za dverami alebo pri mu-
re, tak rozumie, že čo zvieratá rozprávajú.

-1-

Keď niekto umrie a ide sa naňho pozrieť,
tak keď nechce, aby mu bol na myslí pozerať
sa mu ponajprv od nôh čoraz vyššie ku hla-
ve a tak potom tento mu na myseľ nepríde.

Keď je sobáš a kľučia pri oltári mladucha si musí dať pozor, aby jej zženich nestal na závoj lebo potom on bude pánom v dome.

- 1 -

Keď ide dievča na Štedrý večer brať drevo na kúrenie a zoberie nepárny počet, tak sa nevydá a keď zoberie párnny počet, tak sa skoro vydá.

- 1 -

Keď sa vykope studňa, tak pred tým než sa berie voda, tak sa dnu naleje svätená voda, aby bola v studni dobrá voda a nevyschla.

- 1 -

Keď si mladý ako idú na sobáš nechať od mladuchy popraviť košelu, tak potom bude ona pani v dome.

- 1 -

Keď mladuchu čepia, tak rozbijajú hrnceky a iné sklenené veci, lebo veria, že ak tieto porozbítané veci mladucha chytro pozbera, tak bude ťiková do roboty a bude z nej dobrá gazdinka.

- 1 -

Keď má dievča mokru zásteru, tak dostane za muža za pijákov.

Neslobodno zabíť (čmu) nočného motýľa, lebo chráni človeka pred nešťastím. Napríklad: Človek ide po tme a vidí tam „čmu“ a nemá istú na toto miesto, kde ju vidí, lebo v tomto mieste naň číha nešťastie. Môže tam byť jama vykopaná, či priepasť alebo zlodej na človeka čaká a podobne a „čma“ už vopred človeka na toto upozorňuje.

-1-

Keď niekto zomrie, tak sa zastavia hodiny, aby motýľ nebol vyušorovaný. Zastaví zrkadlo, aby sa doň nikto nepozeral lebo by sa mu mohol zovrelý zjaviť a strášiť ho a tento by od strachu potom mohol zomrieť. Tiež sa neodporúča pozerať von oblohou lebo potom vraj niekto z rodiny zomrie do roka.

-1-

Keď lastovičkám niekto rozhrá hniezdo, tak kravy budú potom dojiť krvavé mlieko.

-1-

Keď niekto ide s mliekom a rozleje ho a niekto krava na toto mlieko stúpi, tak táto krava čo naň stúpila stratí mlieko.

-1-

Keď sa mačka umyje a na koho sa na prvého pozrie, tak tento dostane výplatu od rodičov.

Po západe slnka neslobodno dať mlieko z domu, lebo potom kravy nebudú dávať mlieka. Keď kapusky, tak kapusta sa v bečke skazi.

- / -

Keď sa krava oleli, neslobodno dať z domu nijaké poživčiny. Keď však niekto poživčina, tak potom dela veľmi revé.

- / -

Keď má niekto vytrásky na jazyku, tak plúže do pece ťeby ich stratiť. Keď však na blachu plúže na pec a nemá vytrásky, tak ich dostane.

- / -

Na Luciu potierajú deťom čelo cesnakom (urobia krúž), ďalej potrujú im ruky (dlane), nohy (chodidlá) aby ich takto chránili pred strigami ktoré v tento čas chodia.

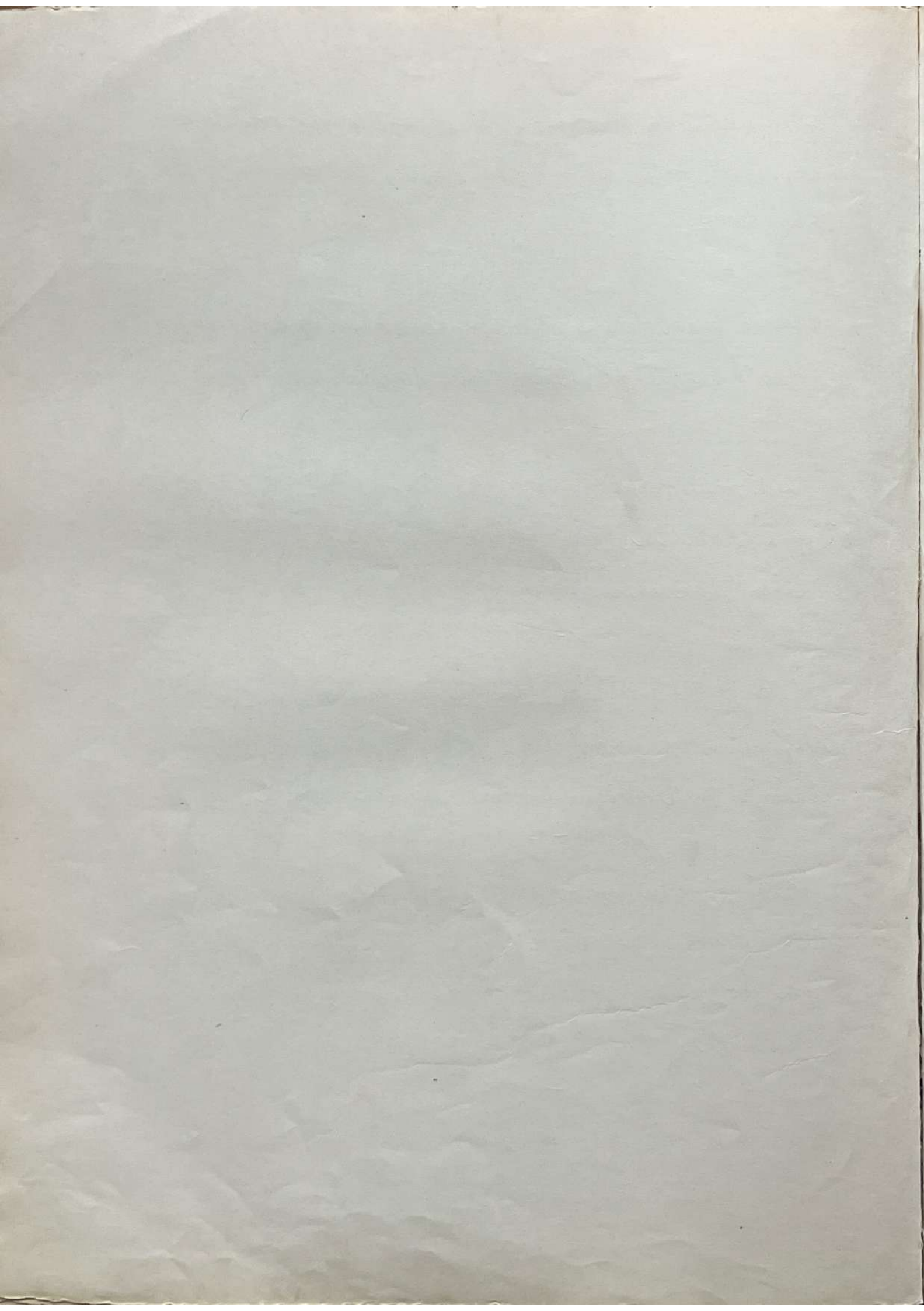
- / -

Keď privedú kravu kúpenú domov, tak jej pred maštaltňou dávajú lízat sol, aby pivykla a čo nezlízala, tak so jej vysypú na chrbát, aby vraj ju chránili pred chorobou.

- / -

Keď niekto príde do domu a tam si nesadne, tak potom domáci nebudú môcť cez noc dobre spať.

- / -

Matka ktorá je v domhom stave a pozerá sa cez oblok na pohreb-
ný sprievod, tak narodené dieťa má pehy na tvári.

-/-

Keď človeka mellou podmetú ako sa sameta, tak sa divá
alebo chlapec do roka nedočkajú manželstva.

-/-

Keď kravu vedú na jarmok, tak za ňou hádzajú biesky,
aby gazda dostal za ňu solko slovák, kolko biesok jej na
chrbát padne.

-/-

Keď na jar vyháňajú dobytok na pastvu, tak ich
pokropia sráčenou vodou a natvú čiernobylom (rastlina),
aby sa dobre pásli.

-/-

Keď nos svieti, tak sa bude smieky hnevať, alebo
ho ohovárať ľudia.

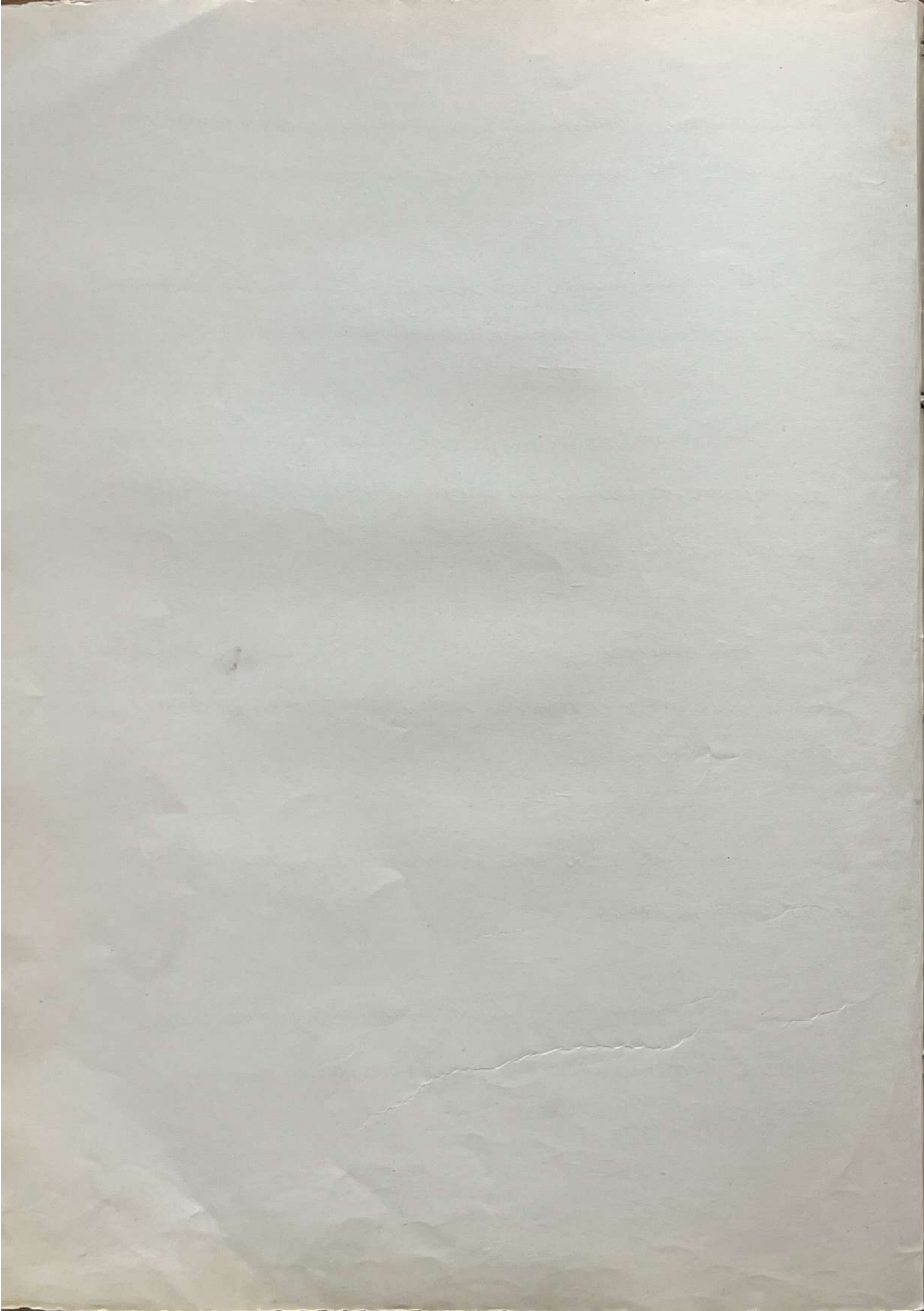
-/-

Keď žaba stojí pred človekom, neslobodno mať ústa
otvorené, lebo mu žaba zuby vyčíta a potom mu zuby
skoro vypadajú.

-/-

Keď deli vyhlia na Viliu, tak budú celý rok biele,

-/-

Keď straka chodí po dvore a rapoce, tak príde do domu host',
alebo dostane dopis, či balík.

- / -

Keď kukučka sakuká breba sa opýtať, že koľko rokov
budem žiť? Koľko raz po opýtaní sakuká, koľko bude tento
človek rokov žiť.

- / -

Keď vyľetí iskra z pece, príde host'.

- / -

Keď si niekto stane pod lišky a môže hromieť a blyškať
na koľko chce, dom hrom nebude, lebo tam stojí panna Mária a
chráni ho.

- / -

Na Zelený štvrtok sa treba ísť umyť do potoka,
aby človek bol šikovný a bystrý.

- / -

Keď preletí mačka cez cestu, ľudia musia prevuľiť
cez seba skalú, aby ich nestihlo nešťastie.

- / -

Keď krsťná mať ide pred krsťom na malú
pobrehu, tak decko ktoré nesie do krsťu sa sliní až do
svoch rokov.

- / -

Povier v obci Haligovec je omnoho viac, však som chcel aspoň na niektoré poukázať. V ďalšej časti sa zameriavam na čarovania, ktoré sa v tejto obci vyskytujú.

Keď bolo dieťa veľmi chudučké a nepriberalo na váhe, tak rodičia chceli pomôcť dečku, aby stúčelo a pribralo na váhe. Tak nato vraj používali osvedčené čary. Odišli si vypíjať múky do deviatich domov. Vďaka prítomnosti nesmelo sa prejsť cez vodu, lebo potom by čary neboli platné. Keď bola múka pozbieraná, tak sa z nej upiekol koláč a tento mal v prostriedku diery, aby sa dečko mohlo cez túto diery prepchať. Keď bol koláč upечený, tak sa potom dečko cez diery tri razy prepchalo a s koláčom sa odišlo na križne cesty. Vďaka po ceste sa nebolo slobodno s nikým dohovárať a ani sa obracať dozadu, hoc by i ktokotrák na nich volal alebo vykrikoval alebo i horelo. Koláč sa hodil potom križne cesty. Vďaka sa s ním muselo čakať až dortedy kým vtáčky nezaspievali. Tiež sa povedá, že s koláčom nosili i košielku dieťaťa a aj túto potom odhodili. Tento zarúčenný spôsob vraj vraj ľud dečku spomohol a stúčelo alebo zomrelo čo najskôr.

- 1 -

ako ^{si} žiškati chlapca to bolo u dievčiat dávnou súzbohou vedieť a skoro a dobre sa vydat' bolo snahou tiež

a tak i v Haligovciach sa používalo čarovanie. Bolo si potrebné odstrihať vlasov odvráskadial, odrezat' z nechťov. Toto všetko na drobulinko postrihať a zmiešať s periódou, vložiť do pálenky a dať vypiť milému, (dobrá chuť)! Potom milý či chce alebo nie, bude musieť za dievčatom chodiť.

alebo sa dalo milému zjesť srdiečko z vláčka a potom za nos musel lietat' ako tento vláčik a mať ju rád a srdce za srdce dať.

No, nielen sa čarovalo v láske, ale sa čarovalo aj na škodu. Keď umretého umyli, tak potom túto vodu keď niekto chcel použiť na škodu zbral do vedra a podliat' ~~oprdovi~~ kde mal tento statok a verilo sa, že statok mu začne hynúť.

Keď sa stalo niekomu z očí, tak používali nato nasledovné čarovanie. Bolo breba naplniť na kombine, na opačnú stranu tri razy a tri razy pobieť si oči kombinou a vraj to potom prestalo.

Chcel by som spomenúť ešte tanec: Kolka, ktorý sa tancoval v Haligovciach. Tancovali ho chlapi s dievčatmi oproti sebe postavení a prebehovali šatku ponad hlavu ostatným ^a ako sa dospievalo, tak dievča pustilo šatku a on ju potom naháňal až ju nedochvil. Potom

Tanec
"Kolka"

sá dvojica zaradila na koniec a zas začala tancovať ďalšia dvojica a tak sa to opakovalo až sa nevytriedili všetky dvojice.

Tancovali sa so spevom a s pesničkou: Kocur, kocur, kocora, dajze boze vicora. Uz se vicora přimyká, kocur kotke připieko.

nakoniec by som chcel ešte aspoň pár pesničiek napísať. *Gradobná*: Ej, jak mi padne, tak mi padne, keď mi bedže *Pisne v repu ladné*. Ej, keď mi bede bida byva, len keď se bedem *vodolne cepina*.

1., Ej, dvrzbo, jo ti dvrzbo, dže konicka vzda.

Ej, v stajni na kouecku, šumny parobekku.

2., Ej, dvrzborie, dvrzborie, de se dvrzborali

Ej, v kredencu mi byli i cuker mi karli.

3., Ej, zenic, by se zenic, ale nima naco

Ej, to se mi vrdičko na kamině obraco.

4., Ej, bylo žic, bylo žic, bylo se neženic.

Ej, bolo si peručko za klobuček vložit.

5., Ej, dvrzbo, jo ti dvrzbo, cauemu veševu.

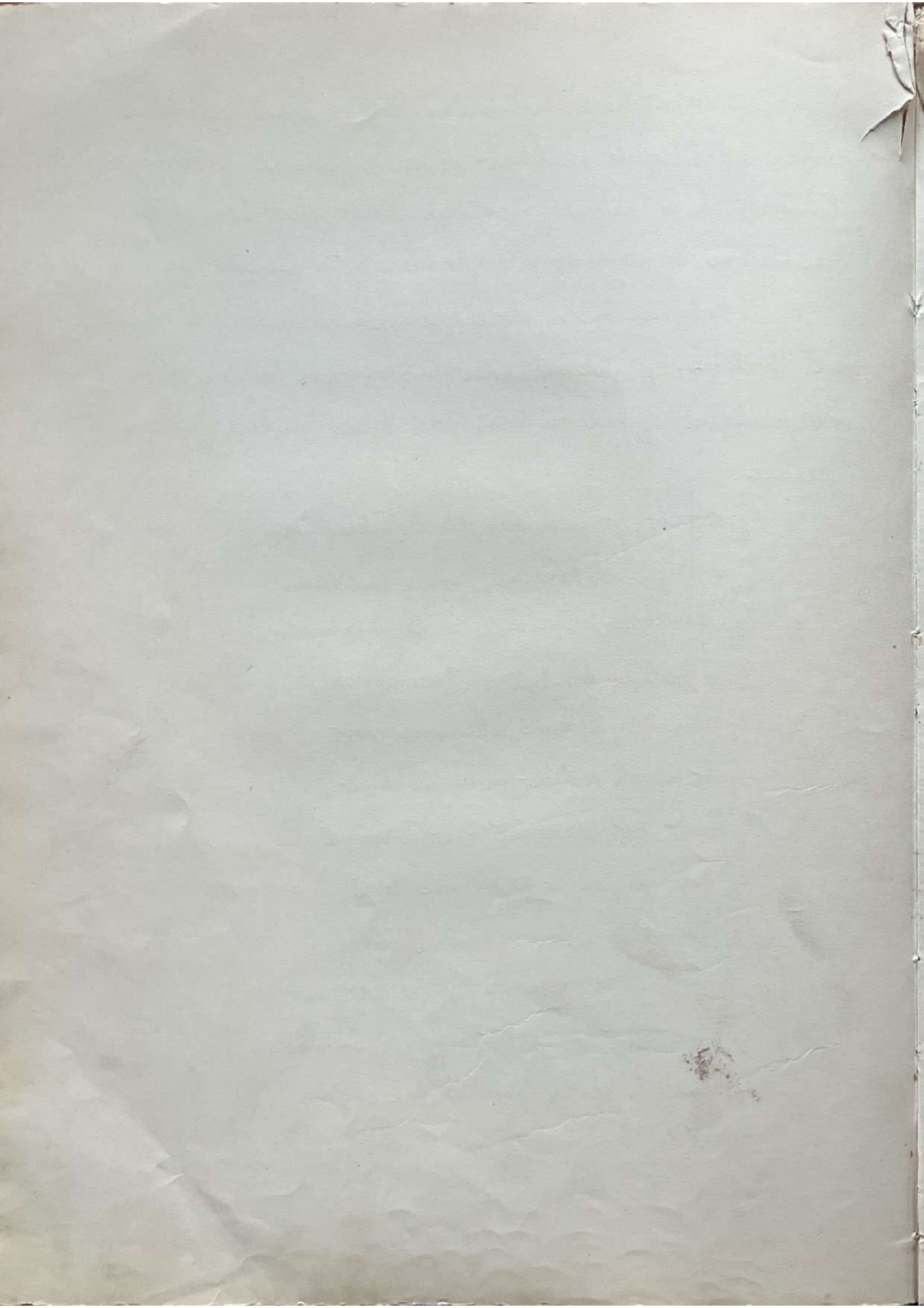
Ej, doječ na me požur byh se neacocur.

6., Ej, nemarkoč, nemarkoč, neberie č šmarkoč.

Ej, bieru č vroda, žendruš jak jagoda.

Kumošička, kumošič, prazum sobie jajješnice

a kumoter, kumobroni, nosum sobie f kose plůvy.

V obci je ešte veľa pesničiek a medzi známymi spevákov
v obci patria rodiny: Džurňákovci, Gabrisákovci a tiež Kabeňa
Želónková 56 ročná.

Končím svoj zápis v obecnej kronike za rok 1960
a prajem budúcnému kronikárovi v obci veľa úspechov v práci.

Jtá Majouk býv. kronikár a riaditeľ školy.

